

MIDDLE EAST JOURNAL OF REFUGEE STUDIES

Cilt/Volume: 7 • Sayı/Number: 1 • Bahar/Spring 2022

ISSN: 2149-4398 • eISSN: 2458-8962

Middle East Journal of Refugee Studies uluslararası ve hakemli bir dergidir.

Yayımlanan makalelerin sorumluluğu yazarına / yazarlarına aittir.

Middle East Journal of Refugee Studies is the official peer-reviewed, international journal of the International Refugee Rights Association. Authors bear responsibility for the content of their published articles.

Uluslararası Mülteci Hakları Derneği Adına

İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

/Owner and Chief Executive Officer

Av. Abdullah Resul Demir

Genel Yayın Yönetmeni/Executive Editor

Süleyman Kurt

Baş Editor/Editor-in-Chief

Dr. Öğr. Üyesi Fatih Kucur

Editörler/Editors

Fatma Kurt

Kübra Demirtaş

Mehmet Talha Güvençer

Selin Buğa

Danışma/Hakem Kurulu/Editorial Advisory Board

Prof. Dr. Yusuf Adıgüzel (Sakarya Üniversitesi)

Prof. Dr. Esin Küntay (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)

Prof. Dr. Orhan Koçak (İstanbul Üniversitesi/Cerrahpaşa)

Doç. Dr. Osman Akgül (İstanbul Üniversitesi)

Doç. Dr. Mustafa Otrar (Marmara Üniversitesi)

Doç. Dr. Yusuf Alpaydın (Marmara Üniversitesi)

Doç. Dr. Mehmet Fatih Aysan (Marmara Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Fatih Kucur (İstanbul Üniversitesi/Cerrahpaşa)

Dr. Öğr. Üyesi Şevket Ercan Kızılay (Düzce Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali Bolat (İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi)

Redaktör/Galley Proof

Özge Kelebek
Selin Bahçalı

Tasarım ve Uygulama/Graphic Design

Bilimon Medya ve İletişim A.Ş.

Yayın Türü/Type of Publication

Uluslararası Süreli Yayın/International Periodical

Yayın Dili/Language of Publication

Türkçe ve İngilizce/Turkish and English

Yayın Periyodu/Publishing Period

Altı ayda bir Haziran ve Aralık aylarında yayımlanır/Biannual (June&December)

Baskı ve Cilt/Press

Peak Ajans

Adres: Fulya Mah. Prof.Dr. Bülent TARCAN Cad. No:14 D:6 Şişli/İstanbul

İletişim/Correspondence

Uluslararası Mülteci Hakları Derneği

Ali Kuşçu Mah. Büyük Karaman Cad. Taylasan Sok. Toprak Apt. K: 1 Fatih İstanbul

Telefon: +90 (212) 531-2025 **Web:** <http://mejrs.com/> **Elektronik posta:** admin@mejrs.com

Editörden

İlk sayısını Haziran 2016 ‘da yayınlamış olduğumuz dergimiz, o günden bugüne göç ve göçe dair olan meseleler etrafında hem akademik düzlemde hem sahada okunabilir bir fayda sağlamak için yolculuğunu sürdürmektedir. Ancak hepimizin de bildiği gibi marifet iltifata tabidir. Dolayısı ile bu yolculuğumuzu, yürüyüşümüzü sürdürebilmek açısından sizlerin katkısı, eleştirisi ve iltifatı bizler için her zaman temel motivasyon kaynağı olmuştur ve olmaya devam edecektir. Biz de bu noktada bu yolculuğumuzun bugüne ulaşmasında bize katkı sağlayan herkese yürekten teşekkürü bir borç biliriz.

Bugün gelmiş olduğumuz noktada göç ve göçe dair meseleler artık hem ülkemizin hem de dünyanın en önemli konularından birisi olarak önümüzde durmaktadır. Bununla birlikte tabii ki göçün sebep ve sonuçları gittikçe de daha büyük oranda günlük yaşamımızın, siyasetin ve akademinin gündemine gelmekte ve önümüzde duran sorunlara yönelik çözüm arayışları da buna paralel olarak her geçen gün dahada artmaktadır. Biz de bu noktada bundan sonraki yolculuğumuza devam ederken, dergimizin Haziran 2023 sayısı itibariyle, göç ve göçe dair değişen meseleleri daha sistematik halde inceleyerek literatüre derinleşmiş katkılar sunmayı hedeflemekteyiz. Hedefimizi gerçekleştirmemize yardımcı olacak olan önümüzdeki sayılara ait konu başlıklarını bu sayımızda heyecan ve mutlulukla sizlerle paylaşıyoruz. Elbette ki sayılarımız sadece bu dosya konularından oluşmayacak ve bu noktada bizimle farklı çalışmalarını paylaşmak isteyen araştırmacılarımızın da bizlerle olmalarını umut ederken, biz de destekçileri olmaya devam edeceğiz.

Yeni dönemimizde daha güçlü ve gür bir ses çıkarmak amacıyla sizi dergimize katkı vermeye ve bizimle yoldaş olmaya çağırırmaktayız. Elbette akademik kaygılar ve makale endüstrisinin bize dayattığı olumsuz şartların farkındayız. Ancak şikâyet ettiğimiz şeye tabii olmak yerine elimizi taşın altına koyup bir alternatif üretme çabamızın da sizlerin nezdinde karşılık bulacağından eminiz. Bu düşüncelerle yeni sayımızı sizlerin beğenisine sunuyoruz.

Selamlar

İçindekiler / Table of Contents

MAKALELER / ARTICLES

Göç Sorunlarının Çözümü ve Göçmenlerin Entegrasyonunda Yerel Yönetimlerin Rolü
**/The Role of Local Administrations in the Resolution of Migration Problems and
Integration of Immigrants05**
Rahime ÇERÇİ

Diasporalar ve Değişen Kalkınma Politikaları: Türk Diasporası Örneği
**/Diasporas and Changing Development Policies: The Case of Turkish
Diaspora.....27**
Furkan DÜZENLİ

Restorative Dental Care of Syrian Adolescents and Young Adults with Temporary
Protection Identity in Türkiye: A 5-Year Comparative Retrospective Survey/
**Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Ergen ve Genç Yetişkinlere
sunulan Restoratif Diş Tedavileri: 5 Yıllık Karşılaştırmalı Retrospektif
Araştırma.....51**
Zeynep Ceren ÇELİK
Çiğdem ELBEK ÇUBUKÇU
Güven ÖZKAYA

KİTAP İNCELEMESİ / BOOK REVIEW

Zorunlu Göç Deneyimi ve Toplumsal Bütünleşme Kavramlar, Modeller ve
Uygulamalar ile Türkiye Kitabının Eleştirel Analizi/**Forced Migration Experience
and Social Integration Concepts, Models and Practices with Turkey of Critical
Analysis.....65**
Hakan COŞKUN

Yazarlara Notlar / **Instructions for Authors.....76**
Gelecek Sayılar / **Future Issues.....84**

Göç Sorunlarının Çözümü ve Göçmenlerin Entegrasyonunda Yerel Yönetimlerin Rolü¹

Rahime ÇERÇİ²

Öz

İnsanoğlu yaradılışının bir sonucu olarak her zaman en iyiye ulaşma yolunda hareket etmiştir. İnsanların bu eylemi sonucunda meydana gelen nüfus hareketliliği zamanla sınırları aşarak uluslararası bir boyuta ulaşmanın yanı sıra toplumsal yapı içinde farklılaşmalara neden olmuştur. Özellikle günümüz dünyasında eskiye oranla gelişen ulaşım olanakları ve belirli bölgelerde süregelen yoksulluk, doğal afet, savaş gibi etmenler sonucunda her yıl binlerce insan, kendi ülkelerini terk ederek başka ülkelere göç etmektedir. Ancak meydana gelen göç hareketliliği hedef ülkede farklılıkların oluşmasına neden olurken, göçmenler ve yerel halk arasındaki farklılıklar çoğu zaman yerel halk tarafından kabul görmemektedir. Bu kabullenmeme sorunu göç yönetimini zorunlu kılmıştır. Bu zorunluluk beraberinde, yöneticilere bu alanda politika üretme, yasal ve kurumsal tedbir alma gereksinimi getirmiştir. Gereksinimler sonucunda ortaya çıkan yasal düzenlemelerde yerelin aynası konumunda olan yerel yönetimlerin göçmenlerin entegrasyonu konusunda göz ardı edildiği görülmüştür. Bu noktada yerel yönetimlerin göçmenlerin entegrasyonuna yönelik sürecin yönetilmesinde karşılaştıkları sorunların tespit edilmesi ve ortaya çıkan boşluğun doldurulması noktasında politika önerilerinde bulunmak çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında nüfus hareketliliği sonucunda meydana gelen yerel halk ve göçmenler arasındaki entegrasyonu sağlama noktasında yerel yönetimlerin rolünün zorunluluğu vurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göçmen Algısı, Göçmenlerin Entegrasyonu, Yerel Yönetimler, Avrupa Konseyi.

¹ Bu makale “Uluslararası Göç ve Entegrasyonda Yerel Yönetimler: Hatay Örneği” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Rahime ÇERÇİ, Mustafa Kemal Üniversitesi, rhmky@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-5759-4167

The Role of Local Administrations in the Resolution of Migration Problems and Integration of Immigrants³

Rahime ÇERÇİ⁴

Abstract

As a result of his creation, human beings have always acted in the direction of achieving the best. The population mobility that has occurred as a result of this action of people has exceeded the borders over time and reached an international dimension as well as caused differentiation within the social structure. Especially in today's world, as a result of the transportation opportunities developed compared to the past and the factors such as poverty, natural disasters and wars in certain regions, thousands of people leave their own countries and migrate to other countries every year. However, while the resulting migration mobility leads to the formation of differences in the target country, the differences between migrants and local people are often not accepted by local people. This problem of non-acceptance has made migration management mandatory. Along with this obligation, it has brought the need for managers to produce policies in this field and to take legal and institutional measures. In the legal regulations that emerged as a result of the requirements, it was seen that local governments, which are the mirrors of the local, were ignored in terms of the integration of immigrants. At this point, the main purpose of the study is to identify the problems faced by local administrations in managing the process for the integration of migrants and to make policy recommendations to fill the gap that arises. Within the scope of the study, the necessity of the role of local administrations in ensuring the integration between local people and migrants as a result of population mobility was emphasized. between the local people and immigrants, which occurs as a result of population mobility, is emphasized.

Keywords: Migration, Immigrant Perception, Integration of Migrants, Local Authorities, Council of Europe.

¹ This article was produced from the master's thesis named "Local Administrations in International Migration and Integration: The Case of Hatay".

² Rahime ÇERÇİ, Mustafa Kemal University, rhmky@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-5759-4167

Received: April 2, 2022

Accepted: August 3, 2022

Copyright © 2020 • Uluslararası Mülteci Hakları Derneği • <http://mejs.com>

ISSN 2149-4398 • eISSN 2458-8962

Spring 2022 • 7(1) • 5-24

Giriş

İnsanların bireysel olarak ya da gruplar halinde doğup büyüdüğü yaşam alanlarını geçici ya da kalıcı olarak terk etmeleri olgusuna göç adı verilmektedir. Bireylerin göç sebepleri kimi zaman ekonomik kimi zamanda sosyo-kültürel nedenlere dayanmaktadır. Bilhassa günümüzde yaşanan savaşlar, ekonomik çöküntüler veyahut coğrafi olumsuzluklar neticesinde bireyler ya da gruplar yaşam standartlarını yükseltebilmek için bağlı oldukları ülkelerini terk etmek durumunda kalmaktadır.

Tarihsel evrede hangi noktadan kaç kişinin nereye göç ettiği konusunda kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak insanın daha iyi olana ulaşma arzusunun bulunması göç hareketliliğinin insanlığın var oluşundan bu yana olduğu hakkında tahminlerin oluşmasına neden olmuştur. Bu kapsamda değerlendirildiğinde meydana gelen göç hareketliliği, ulusal ya da uluslararası boyutlarda gerçekleşmektedir. Ülke sınırları içerisinde gerçekleşen ve ulusal göç olarak adlandırılan nüfus hareketliliği ülkelerin iç meselesi olarak nitelendirilirken, sınırları aşarak kendi ülkelerinden çıkıp başka ülkelere yönelen hareketlilik ise, uluslararası göç olarak nitelendirilmektedir. Bunlar arasında savaşlar, doğal afetler gibi zorunlu göç ile gelen bireylere uluslararası hukuktaki statüsünde mülteci veya sığınmacı denilmektedir. Örneğin, Romanya'dan Türkiye'ye 5 yıl içinde çalışma ve yeni bir yaşam kurma amacıyla bir plan ve düzen içinde toplam 1000 kişinin gelmesi ile Suriye'den savaş, terör ve iç çatışma gibi ölümcül bir olaydan canını kurtarmak için 5 yılda 5 milyon kişinin bir akın halinde kaçarak gelmesi (hatta bir o kadar da geçiş (geçiş göçü) için Türkiye'yi kullanmaları) çok farklı sonuçlar doğuracaktır. Getirecekleri sosyal, kültürel, ekonomik ve insani sorunlar ve dolayısıyla uyum sorunları da farklılık gösterecektir. Göç, farklı neden, tür ve etkileri içinde barındıran bir olgudur. Göç eden bireyler, göç ettikleri yerde yaşayan bireyler, transit konumunda olan ülkelerde yaşayan bireyler, uluslararası örgütler, kaynak, varış ve transit ülkeler göç olgusunun bünyesinde etkili olan aktörlerdir.

Uluslararası göçlerde meydana gelen sorunlar hem göçün kaynağı olan hem de hedef olan ülkeleri ilgilendirmektedir. Sınırları aşan ve küresel bir sorun haline gelen göçlerin kontrol altına alınması ve önlenmesinde uluslararası düzeyde iş birliği, koordinasyon ve dayanışmaya gereksinim duyulmaktadır (Kara, 2015: 2-25). Göçmenlere yönelik coğrafi çalışmalarda, uluslararası göç ve entegrasyonda yerel yönetimlerin rolünün geniş bir perspektifle fazla araştırılmamış olması çalışmanın yapılma gerekçesi olarak belirlenmiştir. Bu noktada yapılan bu çalışmada da göçmenler ile yerel halk arasındaki entegrasyonun sağlanmasında en önemli araç olan yerel yönetimlerin işlevi üzerinde durulacaktır. Bu kapsamda çalışmada ilk olarak göç, göçmen entegrasyonu ve yerel yönetimler kavramları irdelenecektir. Çalışmanın devam eden bölümünde ise yerel yönetimlerin göçmenlerin entegrasyon sürecindeki rolü incelenecektir.

Göç Kavramına Genel Bir Bakış

Göç olgusu, bireyin ya da grupların yeni hayat şartlarına uyum sağlayabilmek için ya da sosyal, kültürel ekonomik ve politik zorluklar neticesinde sosyal çevresini değiştirerek yabancı olduğu bir çevreye ve insan topluluğuna dahil olmasını ifade etmektedir (Arslan, 2001: 149). Neredeyse insanlık tarihinin başlangıcından bu yana var olan yer değişim faaliyeti sosyal hayatın en önemli öğelerinden birisi haline gelmiştir (Sallan Gül, 2002: 80). Göçü toplumdaki diğer yer değişim faaliyetlerinden ayıran temel ölçüt, göç eden bireyin ya da grubun eski sosyal, ekonomik ve kültürel alışkanlıklarını değiştirerek, yeni yerleşim yerinde eskisinden farklı sosyal, ekonomik ve kültürel ilişkiler kurmasıdır (Arslan, 2001: 149).

İlk bakışta bir yer değiştirme hareketi olarak değerlendirilen göç hareketi, nedenleri ve sonuçları ile birlikte değerlendirildiğinde bireylerin ve toplulukların üzerinde geniş çaplı değişiklikler meydana getirdiği görülmektedir. Şöyle ki, toplumsal ilişkilerin beraberinde getirdiği değişimlerin sonucu meydana gelen göç olgusu, toplumun biçimlenmesinde etkin rollere sahip olan sosyo-ekonomik ve kültürel kurumların yapısında da dönüşümlere neden olmaktadır. Göç, birçok kavramı içinde barındıran çok yönlü bir olgudur. Bu özelliği onun evrenselliğinin bir kanıtıdır. Birçok sosyal bilimin içerisinde kendine yer edinmiş olan göç olgusu her araştırmacı tarafından yeni bir anlam kazanmıştır.

Tanımlar farklı bilim alanlarından ve farklı kişilerce yapılmış olsa da içlerinde benzer unsurlara rastlamak mümkündür (Özdemir, 2008: 9-11):

Bunlardan ilki, yer değiştirme eylemidir. Göç olgusunun özünde yer değiştirme eylemi olduğu için, yapılan bütün tanımlamalarda yer değiştirme eylemine yer verilmektedir

İkincisi ise, yapılan yer değiştirme eyleminin kimler tarafından yapıldığıdır. Bu eylem bireysel veya toplu nüfus hareketi olarak gösterilmektedir.

Yapılan tanımlardan ve ortak unsurlardan yola çıkarak bir tanım yapmak gerekirse göç, bireylerin ya da toplulukların sosyal, kültürel, ekonomik, politik, coğrafik vb. nedenlerle geçici veya kalıcı yer değiştirme hareketidir.

Göç Türleri

Göç literatürüne bakıldığında, göç türlerinin farklı sınıflamaların olduğu görülmektedir. Göçleri, grup göçü ve bireysel ya da aile göçü şeklinde göç eden grupların özelliklerine bağlı olarak ikiye ayırmak mümkündür. Bu kapsamda değerlendirildiğinde genellikle kabile hayat tarzında rastlanan, bir bölgeden başka bir bölgeye olan hareketliliği grup göçünü ifade

ederken, bireylerin gelişmemiş ya da az gelişmiş bölge veya ülkelerden gelişmiş bölge ya da ülkelere doğru gerçekleştirilen hareketlilik bireysel ya da aile göçünü ifade etmektedir (Özkalp, 1995: 209). Bireyler, politik, hukuki, finansal, doğal afetler gibi zorunlu nedenlerden ötürü buldukları yerden ayrılmaya zorlanmaktadır. Örneğin, Nazi Almanya'sından ve Sovyet Rusya'dan göç eden Yahudilerin bu hareketi zorlamalı bir göçtür. Bunun yanı sıra bir ülkeden diğer bir ülkeye göçle gidecek olan bireylerin belirli özelliklerde ve sayıda belirlenmesine ise kontrollü göç adı verilmektedir (Çağlar, 2018: 33). Kısa süreli, uzun süreli ve daimi göçlerin baz alındığı süre ölçütü ile göç sınıflandırmasında yer değiştirme hareketi iç göç ya da dış göç olarak gerçekleştirilmektedir.

Göçün sınıflandırılmasında kullanılan bir başka yöntem de düzenlilik esasına dayanmaktadır. Bu kapsamda göç, düzenli ve düzensiz göç olmak üzere değerlendirilmektedir. Bireylerin doğdukları ülkeden herhangi başka bir ülkeye gitmek transit geçiş olarak kullandıkları ülkenin ve varış noktası olarak belirledikleri ülkenin yasal prosedürü kapsamında kısa süreli ya da süreli konaklaması hali düzenli göçü ifade etmektedir. Düzenli göçün aksine düzensiz göç ise kaynak ülkeden varış noktasında yer alan ülkelere ulaşabilmek için yasadışı yollardan gelen veya yasal yollarla gelse de yasal çıkış süreleri içinde ülkeden çıkış yapmayan bireyleri kapsamaktadır.

Göç, her ne kadar zamana, amaca, nedene, şekline, mesafesine veyahut yasal olup olmamasına göre sınıflandırılrsa da buradaki temel ölçüt bireyin göç etme iradesine bağlıdır. Richmond gönüllük temelinde sınıflandırdığı göç, bireylerin daha iyi bir hayat amacıyla kendi ülkesinden başka bir ülkeye kendi isteği ile göç etmesini ifade eden isteğe bağlı göçü ifade ederken, zorlama veya zorunluluk hali sonucunda meydana gelen göçlerse isteğe bağlı olmayan göçleri ifade etmektedir (Akt. Buz, 2004: 24). Bununla birlikte göç etme eylemine farklı bir açıdan bakıldığında, bütün göçlerin” zorunluluk” halini içerdiğini söylemek mümkündür. Örneğin, emekli olan bireylerin daha sakin bir hayat sürebilmek adına sahil kenarlarına yerleşerek yaşamının geri kalan kısmını burada geçirmek istemesi her ne kadar bireyin kendi iradesi ile almış gibi görünse de bireyi bulunduğu yerden gitmek istediği yere doğru çeken şeylerin olması da bir çeşit zorlama olarak değerlendirilebilir. Ancak bu zorlama baskı, taciz, savaş, şiddet, doğal afet gibi zorunluluk içeren bir zorlama olmasa da bir istek veyahut bir arzu içerisinde gerçekleşen zorlamadır. Yani bu durumda dahi bir isteğin zorlaması söz konusu olmaktadır. Bu da bütün göçlerin bir zorlama neticesinde gerçekleştiğini göstermektedir.

Göç ile İlişkili Kavramlar

1970'li yıllarda Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından çalışanlarına yönelik başlatılmış olduğu sözlük çalışması 2001 yılına gelindiğinde çalışmanın içeriğine yapılan eklenti

ve geliştirmelerle alışma ‘‘Göç Elkitabı’’ olarak yayınlanmıştır. Çalışma kapsamında göç olgusuyla alakalı tanımların anlaşılammamasına ya da çelişkili olmasına yönelik hususlara dikkat çekilmiştir. Bu belirsizlik durumunun nedeni olarak da göç olgusunun geleneksel olarak yalnızca ulusal düzeyde ele alınması olduğu belirtilmiştir. Çalışmanın bu bölümünde göç ile ilişkili olan ve gerek literatürde gerekse yapılan saha çalışmalarında sıklıkla kullanılan kavramlar IOM sözlüğünden yararlanılarak açıklanmıştır.

IOM’da göç kavramı, ‘‘bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir Devlet içinde yer değiştirmesi. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir’’ (s.35) şeklinde tanımlanmıştır. Yaygın olarak düzensiz göç olarak ifade edilen gizli göç, ‘‘ülke vatandaşı olmayan bir kişinin, ülkeye giriş düzenlemelerini ihlal etmesi; ya da ülkeye yasal olarak giriş yapıp göç düzenlemelerini ihlal edecek şekilde süresini aşarak ülkede kalması’’ (s. 35) durumunda gündeme gelmektedir. Yine göç ile ilgili yapılan çalışmalarda öne çıkan mülteci kavramı ise, ‘‘Irkı, dini, tabiiyeti, belirli bir sosyal gruba mensubiyeti ve siyasi görüşleri yüzünden haklı bir zulüm korkusu nedeniyle vatandaş olduğu ülkenin dışında bulunan ve söz konusu korku yüzünden, ilgili ülkenin korumasından yararlanmak istemeyen kişi’’ (s.65) şeklinde ifade edilirken, ‘‘zulüm veya ciddi zarardan korunmak amacıyla, kendi ülkesi dışında bir ülkede güvenlik arayışında olan ve ilgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde mültecilik statüsüne ilişkin yaptığı başvurunun sonucunu bekleyen kişi’’ (s. 74) sığınmacı olarak nitelendirilmektedir.

Göç ile ilgili yapılan çalışmalarda ön plana çıkan diğer bir kavramsa göç yönetimidir. İlgili sözlükte göç yönetimi, ‘‘özellikle hem Devlet sınırları içerisinde yabancıların girişi ve mevcudiyetini hem de mültecilere ve korunma ihtiyacı bulunan diğer kişilere sağlanan korumayı yönetmek üzere, sınır ötesi göçleri düzenli ve insani bir şekilde yönetmek için devlet kurumları ile ulusal bir sistemden oluşan yönetim’’ (s.36) durumunu ifade ettirmektedir. ‘‘Belirli bir süre boyunca belirli bir yere giden veya belirli bir yerden ayrılan ya da buna izin verilen göçmen sayısı’’(s. 37) göçmen akınıını ifade etmektedir. Bu süreçte göçmenlerin kırılğan durumunu ifade eden entegrasyon/uyum, ‘‘göçmenlerin hem birey hem de grup olarak toplumun bir parçası kabul edildiği süreci’’ (s. 30) ifade etmektedir. Genellikle göçmenlerin göç ettikleri toplumun değerlerini benimsemesi durumu olarak kabul gören entegrasyon süreç çift taraflı bir süreçtir. Yani göç eden bireyler ve yerel halk arasında meydan gelen karşılıklı etkileşimdir. Oysa asimilasyon, ‘‘dil, gelenek, değer ve davranışlarda ya da hatta temel hayati çıkarlarda değerlik olmasını’’ (s.10) ifade etmektedir. Bu kapsamda bir zorlama gibi görünen asimilasyon, bazı hallerde kişilerin kendi isteği ile göç ettikleri toplumun değerlerine olan sempatisi sonucu da gerçekleşebilmektedir.

Göçmenlerin Entegrasyonu

Göç ve göçmenlik süreciyle toplumların gündemlerinde yer edinen entegrasyon kavramı gerek göç alan gerekse göç veren ülkeler açısından daha da önemli hale gelmiştir (Çağlar ve Onay, 2015: 33). Entegrasyon kavramı, bireylerin içinde yaşadığı toplumda etkili ve pozitif yönlü ilişkiler kurabilmesi için ortama ayak uydurmasıdır (Tatlıhoğlu, 2012: 76).

Entegrasyon süreci bireyin dahil olduğu yeni çevresiyle kurmak istediği dengeli ilişkiler ve bu kurulan ilişkinin devam ettirebilmesi uluslararası göçmen bireyler içinde önem arz etmektedir. Bu süreç kendi ülkelerini terk ederek başka ülkeye göç eden bireylerin yaşamlarını devam ettirebilmelerinde adaptasyon süreci etkilidir. Göçle gelenler kendilerini kabul ettirmek istemektedirler bu da beraberinde kabul edilme veyahut dışlanma ile sonuçlanmaktadır (Poyraz vd., 2012). Bundan dolayı, bireyin ya da gurupların oluşturduğu entegrasyon sürecinin daha iyi anlaşılabilmesi için bireyi birey yapan onu diğer bireylerden ayıran özellikler ön plana çıkmaktadır. Öyle ki dil, din, gelenek, kültür gibi birbirleriyle farklı geçmişlere sahip olan bireyler, göç ile aynı ortamda yaşamlarını devam ettirmek durumunda kalmışlardır. Bu durum beraberinde iletişim ve uyum sorununu doğurmuş ve gün geçtikçe çözülmesi zorlaşan bir sorunlar haline dönüşmüştür. Ayrıca ülkelerde siyasi, ekonomik ve kültürel dengelerin bozulmasına neden olmuştur (Akkayan, 1976: 21). Böyle olunca da günümüz dünyasında küreselleşmenin de etkisiyle kültürlerarası iletişim alanı daha fazla artmıştır. Dolayısıyla uluslararası göç hareketlerinin oluşturduğu çok kültürlü ortamlarda kişiler arası iletişimin sağlıklı bir şekilde devam ettirilebilmesi, kültürel uyumun oluşabilmesi, etkin ve verimli iş birliği ile çatışmaların önlenmesi bir gerekliliği doğurmaktadır (Aksoy, 2012: 298). Zira insanlar buldukları çevre ile uyum sağlayamadıkları takdirde amaçlarına ulaşabilmek adına çıktıkları bu yolda başarısız olmaları kaçınılmazdır (Sargut, 2001: 91). Bu zorlukların başını kültür şoku çekmektedir. Bireyin ya da bireylerin farklılıklarla mücadele etmeyi başarabilmesi ile ortam kalkması mümkün olan bu süreçte uyum aşamalı olarak artmaktadır. Aksi düşünüldüğünde ise, artarak devam eden kültür şoku göç yaşantısında derin izler bırakmaktadır.

Kültür şokunun en kısa sürede atlatılması ve böyle bir zorluğun yaşanmaması için bireylerin içinde yaşadıkları kültürel çevreye uyum göstermeleri beklenmektedir. Bu nedenle, uluslararası göç her ne sebeple gerçekleştirilmiş olursa olsun, göç edilen ülkenin yaşam biçimine mümkün olduğunca uyum sağlama kaçınılmaz olmaktadır. Ancak uyum sağlama, kendi kültürünü göz ardı etmek olarak algılanmamalıdır. Kültürlerarası iletişim açısından önemli bir yere sahip olan kültürel uyum meselesi genellikle yanlış anlaşılabilir. Kültürlerarası iletişim çerçevesinde kültürel uyum kesinlikle asimilasyon olarak yorumlanmamalıdır. Asimilasyon bütünüyle yeni bir birey ortaya çıkarırken, uyum ile çok kültürlü bir birey haline gelmektedir. Bu çerçevede kültürel uyum, bireyin kendi kültürünü kaybetme bedeli

ödemedeki farklı bakış açıları ve değerler kazanmasını sağlayan bir süreç olarak meydana gelmektedir.

Göç ederek yerleştikleri ülkede azınlık durumuna düşen bireylerin gerek ülkenin yerel kültürüne gerek kendi kültürlerine ilgi göstermeleri ya da her ikisine de kayıtsız kalmaları sonucunu doğurabilmektedir. Bu tercihler kapsamında değerlendirilen kültürel uyum (Gül ve Kolb, 2009: 139); aynı ülke içindeki farklı coğrafyalardaki kültürlerin, toplumun genelinde baskın olan kültürel normların edinimi şeklinde tanımlanmasıdır. Bu da göç eden bireylerin göç etmiş oldukları ülkedeki kültürel yaşama uyum sağlama ve bu kültürün üyeleriyle ilişki kurma yeteneğine sahip olmaları gerektiğini göstermektedir. Ancak burada göz ardı edilmemesi gereken husus, kendisinden tamamen farklı olan kültür kurallarını benimsemenin ve maddi ve manevi unsurlara ayak uydurabilmenin öyle bir anda gerçekleşebilecek bir olay olmadığıdır. Dolayısıyla kültürel uyumun gelişimsel bir süreç olduğu idrak edilerek değerlendirmeler yapılmalıdır. Bu süreçteki ilk basamak, kültürlerarası iletişim yeterliliği iken bir diğeri de kültürlerarası iletişim yeterliliğinin tamamlayıcısı ve aynı anda pekiştiricisi olan kültürlerarası duyarlılıktır (Hammer vd., 2003: 422). Kültürlerarası duyarlılığa sahip bireyler, farklılıkları anlama, onaylama ve kabullenme açısından daha eğilimli olmaktadır. Farklılıklara sorgulamadan, etnomerkezcilikten arınarak yaklaşan bireyler kültürel uyum aşamasını diğerlerine nazaran daha rahat tamamlayabilmektedirler. Elbette ki kendi özünden farklı bir kültürün normlarını benimsemek, maddi ve manevi unsurlarına uyum sağlamak hemen gerçekleşebilecek bir olay değildir.

İnsanların karşılıklı olarak birbirlerinin kültürüne saygı duyduğu, birbirini anlamaya çalıştığı, kişilerarası iletişimi etkin ve uygun bir şekilde yönettiği ve belirsizlikler karşısında olumlu bir tavır aldığı toplumsal bir düzen oldukça ideal görülmektedir. Tabii hiçbir toplumda böylesine arınık bir yapının oluşabileceği düşünülmemektedir. Çünkü bireyi, öz kültüründen kaynaklanan bilişsel ve duygusal özelliklerinden soyutlamak çok mümkün değildir. Ancak göç eden bireyin, göç etmesinden kaynaklanan sorunları çözümlemesinde kültürlerarası iletişim yeterliliğini oluşturan unsurları geliştirmesi önemlidir. Bir taraftan karşılıklı olarak kültürlerarası duyarlılığın bir taraftan da bireysel düzeyde kültürlerarası iletişim yeterliliğinin geliştirilmesi uluslararası göç kapsamında yaşanan kültür şoku ve kültürel uyum sorunlarının çözülmesinde ve kültürlerarası iletişim engellerinin aşılmasında anahtar görevi görmektedir (Aksoy, 2012: 302). Bu kapsamda bireyin kültürel uyum basamaklarında geçirdiği gelişimsel süreçte, zorunluluk ve gönüllük olgusu belirleyici bir etken olmaktadır. Örneğin, eğitim kaynaklı göçlerde, beyin göçünde ya da emekli göçünde gönüllülük esas bulduğu için bireyin, göç edeceği ülkenin kültürü ile ilgili önceden bilgi sahibi olması, kültürü tanımaya istekli olması gibi etkenler devreye girmekte ve kültürel uyum sürecini hızlandırmaktadır.

Bireylerin ait oldukları ülkeyi, toplumu ve kültürü bırakıp başka ülkelerde yaşama ve çalışma kararı almaları hem kendilerini hem ait oldukları toplumu hem de göç etmeye karar verdikleri ülkelerin ekonomik ve toplumsal yapısında değişmelere neden olmaktadır. Yaşanan bu değişim ve dönüşüm sonucunda gerek göç veren gerekse göçü kabul eden toplumlarda meydana gelen yeni ilişkiler beraberinde köklü değişiklikleri getirmektedir (Karpat, 2003: 8). Göçe konu olan iki ülkenin etkilenme düzeyleri ve şekilleri birbirinden farklı olmaktadır. Bu kapsamda göçün avantaj ve dezavantajları göçün yönüne ve büyüklüğüne göre farklılık göstermektedir (Bayraklı, 2007: 41). Ayrıca kültürel uyumun derecesinde etkili olan unsur bireyin kültürlerarası iletişim yeterliğidir. Kültürlerarası iletişim yeterliğine ilişkin davranış biçimleri, sadece göçmen tarafından değil yerel kişilerin de göçmene karşı benimsemesi beklenen ideal bir durumu göstermektedir.

Göç ile meydana gelen yer değiştirme süreci bireylerde karmaşık ve hassas bir dönem geçirmeleriyle sonuçlanmaktadır. Bunun sonucunda göç eden bireyler; kendi özlerrinin değerini yitirerek aşağılanması, özlem, yabancılık, ya da önyargı gibi daha birçok duyguyu bir karmaşa halinde yaşamaktadır (Erol ve Ersever, 2014: 53). Bireylerin göçmelerinde etkenler onların hayatlarındaki travmalar da oldukça etkilidir. Zorunlu olarak göç eden bireylerin yaşamış oldukları ruhsal çalkantılar gönüllü göç eden bireylere göre daha zorlu geçmektedir (Erol ve Ersever, 2014: 48). Alışmış olduğu ortamdan farklı bir ortama hayatını devam ettirmeye başlayan bireyler yaşayabilecekleri olumsuzlukları en aza indirmeye yoluna gitmektedirler.

Göçmenler dâhil oldukları yeni ortamda her ne kadar etkilenmiş olsalar da bir o kadar göç ettikleri yerde sosyo-kültürel etkilerde bulunmaktadırlar. Bir göçmenin yeni ortamına olabildiğince çabuk entegre olması ortaya çıkacak olan psikolojik risk faktörlerinin etkisini en aza indirmede o denli etkili olacaktır.

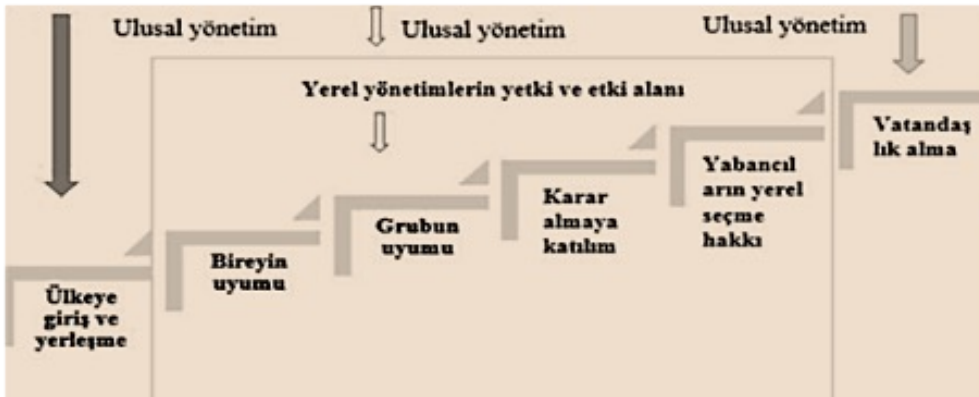
Göç Sorunlarının Çözümü ve Göçmenlerin Entegrasyonunda Yerel Yönetimlerin Rolü

Dünyanın hemen her yerinde yönetimin vazgeçilmez unsuru olan yerel yönetimlerin (Eryılmaz, 2011: 147) kuruldukları dönemden itibaren birçok aşamadan geçmiş olması varlık sebebinin birden fazla nedene bağlı olduğunu göstermektedir. Bunlardan en önemlisi, devlet sınırları içerisinde sunulması gereken hizmetin sayıca çok olması ve bu hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde gerçekleştirme görevinin sadece merkezi yönetime yüklenmesi halinde bu yönetim sisteminde zaman kayıpları ve hizmette sakatlığı doğuracak olmasıdır. Ancak belde sınırları içerisinde yaşayan yöre insanların ortak ihtiyaçlarını karşılamak için kurulan yerel yönetimler, verilen görevi yapmakla kalmayıp yapılan eylemin neden gerekli olduğunu da kamuoyuyla paylaşmalıdır (Gölönü, 2000: 128). Buradan yola çıkarak yerel yönetimlerin varlık sebebinin merkezi yönetimin sakıncalarını ortadan kaldırmak ve merkezin yükünü hafifletmek olduğunu söylemek mümkündür.

Yerel yönetimler merkezi yönetimi rahatlattığı gibi, yönetimde demokratikleşmeyi ve belde sınırlarında yaşayan halkın karar mekanizmasına katılımını sağlamaktadır (Ulusoy ve Akdemir, 2013: 49). Bu çerçeveden değerlendirildiğinde yerel yönetimlerin siyasi açıdan da varlığı kaçınılmazdır. Keza yerel yönetimlerin oluşturulmasındaki amaç başarı isteğidir ve bu başarının temel ölçütleri özgürlük, etkinlik ve katılım olarak vurgulanmaktadır.

Belirli bir bölgede yaşayan insanların ürettikleri ürünlerin çeşidi her ne olursa olsun yerel yönetimlerinin ilgi alanına girmektedir. Bu nedenle yerelin ekonomisini çeşitlendirerek canlılık kazanmasını sağlayan göç akımını etkin bir şekilde yönetmek yerel yönetimlerin görevidir. Yerel yönetimler göçle gelen akımı etkin bir şekilde yönetebilmek için merkezi idare ile uyumlu bir şekilde projeler belirlemeli ve aynı zamanda var olan projeler içinde yer almalıdır. Yaşanan göç akımı neticesinde oluşturulmak istenen entegrasyonda yerel halkın ve göçmenlerin bir araya getirilmesinde ve bu birliktelik sonucunda meydana gelebilecek sorunların doğru bir şekilde tespit edilerek merkeze iletilmesini sağlayacak en etkin merci yerel yönetim kurumlarıdır. Yerel yetkililer aracılığı ile göçmen ve yerel halk arasında sağlanacak olan etkin iletişim beraberinde toplumsal kabullenışı getirecektir. Bu sebeplerden ötürüdür ki uyum politikalarının en önemli aktörü yerel yönetimlerdir.

Göçmenlerle yerel halk arasındaki sosyo kültürel ayrışmalar ve beraberinde gelen endişeler noktasında yerel yönetimlere entegrasyonun sağlanması ile ilgili konularda sorumluluk yüklenmektedir. Bu çerçevede göçmenin kendi ülkesinden ayrılarak farklı bir ülkede kazandığı yabancı sıfatından çıkıp vatandaş statüsünü kazanıncaya kadarki süreçte yerel yönetimlerin etki alanı büyük önem taşımaktadır (Daoudov, 2015: 41-42). Yerel yönetimlerin uyum sürecindeki rolü Daudov'un uyum merdiveni olarak adlandırdığı basamaklar yardımıyla şu şekilde özetlenebilir:

(Kaynak: Dauodov, 2015: 42)

Daudov'un şekle döktüğü maddelerden de anlaşılacağı gibi göçmenlerin ülkeye girişinden vatandaşlık alma sürecine kadarki süreçte yerel aktörlerin faaliyet alanları oldukça geniştir. Özellikle göçmenlerin yaşamlarını devam ettirecekleri ve kendilerine oldukça yabancı

gelen ortamda uyum sağlayabilmeleri aşamasında yerel yönetimler göçmenlerin yerleştirilmesiyle başlayıp göçmenlerin korunması, eğitimi, sağlığı, meslek edinmesi vs. alanlarına kadar uzanan süreçte en etkili birim olarak sorumluluk üstlenmektedir. Bu hususta göçmenleri ağırlayan yerel halkın da endişe ve şikayetlerine duyarlı davranması uygulanan entegrasyon sürecinin de etkinliğini sağlayabilmeleri adına en önemli noktadır. İkinci dünya savaşının bitmesiyle birlikte Avrupa’da başlayan göç akımları sonucunda her ne kadar farklı tarzlarda uygulamaya konan politikalar⁵ olsa da bu politikaların ortak buluşma noktasının yukarıda sayılan basamaklar çerçevesinde şekillendiği görülmektedir.

Günümüz şartlarında Türkiye sadece göç veren ülke pozisyonundan sıyrılarak hem göç veren hem göç alan hem de 2000’li yıllar itibariyle transit bir ülke konumuna doğru evrilmiştir. Göç olgusu her ne kadar gündemde kendine ön sıralarda yer almış olsa da göçmenlerin yerel halkla uyumunu etkin bir şekilde sağlayacak olan yerel aktörlerle ilişkisi göz ardı edilerek “devre dışı” bırakılmıştır.

Konuyla ilgili son düzenleme 2013 yılında çıkarılan ve göç olgusunu bütüncül bir şekilde insan hakları temelinde ele alan 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’dur.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu; Göç İdaresi, Göç Politikaları Kurulu gibi idari yapıların oluşmasına zemin hazırlamakla beraber mülteci haklarını uluslararası standartlara uydurmak amacıyla önemli konulara yer vermiştir (Demirhan ve Arslan, 2015: 45).

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 96. maddesinde düzenlenen uyum ibaresi çerçevesinde Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’ne uyum çalışmaları kapsamında rol biçilmiştir (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2013):

Madde 96/1, Genel müdürlük, ülkenin ekonomik ve mali imkânları ölçüsünde, yabancı ile başvuru sahibinin veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin ülkemizde toplumla olan karşılıklı uyumlarını kolaylaştırmak ve ülkemizde, yeniden yerleştirdikleri ülkede veya geri döndüklerinde ülkelerinde sosyal hayatın tüm alanlarında üçüncü kişilerin aracılığı olmadan bağımsız hareket edebilmelerini kolaylaştıracak bilgi ve beceriler kazandırmak amacıyla, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ile uluslararası kuruluşların öneri ve katkılarından da faydalanarak uyum faaliyetleri planlayabilir.

⁵ Göç olgusu bir sorunmuş gibi algılansa da Avrupa’nın uzun ve kısa vadeli sorunlarının çözümünün göç olgusu ile giderildiği de gözlerden kaçmamaktadır. Bunun en önemli sebebi olarak Avrupa’daki yaşanan nüfusun gereken ihtiyaçlara cevap verememesi olarak gösterilebilir. Bu da 1950’lilerden sonra yaşanan göçmen kabullerinde göçmen profilindeki niteliğin ve niceliğin öncelik olarak belirlenmesini beraberinde getirmiştir. Böylece Avrupa ekonomisi ileriki süreçlerde eksik olan yetkin iş gücünü düşük maliyetlerle karşılayacaktır.

Madde 96/2, Yabancılar, ülkenin siyasi yapısı, dili, hukuki sistemi, kültürü ve tarihi ile hak ve yükümlülüklerinin temel düzeyde anlatıldığı kurslara katılabilir.

Madde 96/3, Kamusal ve özel mal ve hizmetlerden yararlanma, eğitime ve ekonomik faaliyetlere erişim, sosyal ve kültürel iletişim, temel sağlık hizmeti alma gibi konularda kurslar, uzaktan eğitim ve benzeri sistemlerle tanıtım ve bilgilendirme etkinlikleri Genel Müdürlükçe kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarıyla da iş birliği yapılarak yaygınlaştırılır.

Burada kanun koyucu uyum sürecinde birçok alanda reformist yaklaşım getirmiş olsa da bu kanun maddesi uyarınca uyum sürecinin baş aktörü olan yerel yönetimlere danışma makamı gibi atıfta bulunulmuştur. Başka bir ifadeyle, yerel nitelikte olan kamu hizmetlerinin yerel aktörler yerine merkeze aktarılması ile gelen görev sınırlılığı, yerel yönetimlerin gücünün ne derece etkin olduğunun bir göstergesidir.

Göçmenlerin Yerel Yönetimler Mevzuatındaki Yeri

Göçmenlere yönelik açık bir hükmün bulunmadığı yerel yönetimler mevzuatında bu konuyla ilgili ancak dolaylı olarak ilinti kurabileceğimiz ifadeler yer almaktadır. Bu ifadeleri 5393 sayılı Belediye Kanunundan örneklerle açıklamak gerekirse,

Hemşeri Hukuku (5393/13):

Herkes ikamet ettiği beldenin hemşerisidir. Hemşerilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur. Belediye, hemşeriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır. Belediye sınırları içinde oturan, bulunan veya ilişkisi olan her şahıs, belediyenin kanunlara dayanan kararlarına, emirlerine ve duyurularına uymakla ve belediye vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarını ödemekle yükümlüdür.

Belediyenin Görev ve Sorumlulukları (5393/14):

Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin malî durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir. Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır. Belediyenin görev, sorumluluk ve yetki alanı belediye sınırlarını kapsar.

Mevzuatta düzenlenen 13. madde uyarınca belediye sınırları içerisinde yasal olarak ikamet ettikleri müddetçe hizmetten yararlanmada yerel halk ile eşitmiş gözükmese de hemen bir sonraki madde bunun aksi yönünde yorumlamaları beraberinde getirmektedir. Zira 14. maddede düzenlenen vatandaş ibaresi hizmette hedef kitlesinde göçmenleri dışarıda bırakmaktadır. Bunun yanı sıra aynı maddede geçen düşkün ve dar gelirliliği her zaman geçerliliğini korumasa da göçmenlerin bu kapsamda değerlendirilerek hizmetten yararlanabileceklerini işaret etmektedir.

Gerek yerel yönetimlerin görev alanlarının belirlenmesinde getirilen sınırlamalar gerekse göçmenlerin anlaşılır bir ifade ile mevzuatta kendine yer edinmemesinden dolayı hizmetlerden yararlanmada meydana gelen eksikliklerin giderilmesi için bir sistem değişimine gidilmesi bir zorunluluk halini almıştır. Keza yerel yönetimler, göçmenlerle ilgili nasıl bir yol çizeceklerini ve süreci ne şekilde yöneteceklerini tam olarak bilememektedirler. Hukuki, idari ve ekonomik boyutlardaki belirsizlikler sonucu yerel yönetimler göçmenlere yönelik bir yardım veya çalışma yaparken endişe duymaktadır. Bunun yanı sıra dil, sağlık ve eğitim sorunları hizmetlerin aksama nedenleri olmaktadır. Göçmenlerin ihtiyaç tespitleri, hak ve hizmet erişimleri, sosyo-kültürel kaynaşma problemleri noktasında en büyük engelin dil olduğu görülmektedir. Dil sorunu, göçmenlerin yerel halkla ve ilgili kuruluşlarla iletişimsel sorun oluşturmaktadır. Dolayısıyla göçmenlere Türkçe öğretimine yönelik altyapının sağlam olması entegrasyon adına kurulabilecek en büyük hizmettir.

Ancak mevzuatta⁶ göçmenler ile ilgili net hüküm ve yasal çerçeve belirsizliği yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik çalışmaları noktasında karar almalarını zorlaştırmaktadır. Örneğin; yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik okul binası tahsis etmesi ve harcama yapması için yasal dayanak aranmaktadır. Burada değinilmesi gereken, yerel yönetimlere merkezi bütçeden aktarılan payın bünyesindeki Türk vatandaşı olan nüfusa göre hesaplanması hususudur. Bundan dolayı göçmenlere yönelik yardım için yerel yönetimlere ek finansman desteği sağlanmalıdır. Aksi durumda yerel yönetimler göçmenlerin ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalacaktır. Diğer yandan göçmenlerin kalış süreleri de çok önemlidir. Belirsiz süre yerel yönetimler için çalışma yürütmekte sıkıntılara neden olmaktadır. Çalışmanın uzun vadeli mi kısa vadeli mi planlanacağı hususu belirlenmemektedir. Sınırlı bilgi ile kurumlar arası ortak ve merkezi bir strateji oluşturulmadığından iletişim ve koordinasyon sağlanamamaktadır. Projeler şartlara uygun hazırlanmadığında orta ve uzun vadeli durumlarda yerel yönetimleri çekimser bir halde bırakabilmektedir.

Göç edilen yere entegrasyon sürecinde göçmenlerin yaşadığı sıkıntılar, yerel halkla kaynaşma sürecini etkilemektedir. Herhangi bir önyargı sosyal entegrasyon adına en büyük

⁶ “Belediye Kanunu ile Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu”

engeldir. Bu durum göçmenlerin gittikleri hastane, okul veya diğer kurumlarda yerel halk tarafından tepki görmelerine neden olmaktadır. Dolayısıyla yardıma öncelikli ihtiyaç duyan yaşlı, engelli, kadın ve çocuk göçmenler mağduriyet yaşamaktadır. Göçmen çocukların eğitim imkânı alamaması onları erken yaşta iş hayatına ve evliliğe yönlendirmektedir. Ayrıca uzun vadede yaşam koşullarındaki zorluk göçmenleri suça iterken bölgede güvenlik sorunlarına neden olmaktadır. Burada dezavantajlı gruplara yapılacak yardım yerel halk namına varsayılabilir niteliktedir. Bu kapsamda göçmenler ile yerel halk arasında olası bir çatışmanın önlenmesi adına sosyo-kültürel bir hoşgörü mekanizması kurulması için sosyal bir kaynaşma ortamı oluşturmaya yönelik çalıştaylar düzenlenebilir, sivil toplum kuruluşlarından destek alınabilir.

Türkiye'ye gelen göçmenler, yeterli yardım alamama ve çalışma iznine sahip olamama gibi nedenlerle kayıt dışı çalışmaktadır. Göçmenlerin kayıt dışı istihdamı ucuz iş gücü katılımını tetiklerken yerel halk adına işsizliğe neden olmaktadır. Bu çerçevede, yerel yönetimler, göçmenler ile yerel halk arasındaki gelir tespiti karmaşasında kalmaktadır ve yerel yönetimlerin göçmen ailelere yapacağı yardıma yerel halk da ihtiyaç duymaktadır. Yerel yönetimlerin bu durumdaki karar verme ve gerçek ihtiyaç sahibi tespiti güçleşmektedir. Öyle ki göçmenlere yapılan yardımın yerel halkın kendisine kullanılabilecek imkanlardan sağlandığı düşüncesi hoşnutsuzluk sebebi olmaktadır. Bu noktada yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik yapacağı yardımın ilgili mevzuatta nasıl ve hangi bütçeden karşılanacağı net bir şekilde belirlenmelidir. Yerel yönetimlerin göçmenlere yönelik yardımları takip adına oluşturacağı veri tabanı hem mükerrer yardımları hem de yerel halkın mağduriyetini önleyecektir.

Entegrasyon İçin Sistemde Meydana Gelen Değişim Gereksinimine Dair Değerlendirme

Günümüz Türkiye'sini etkisi altına alan göç olgusu beraberinde entegrasyon kavramını da getirmektedir. Bu durumun belirlenecek olan kamu politikalarında hesaba katılması gereksinimi var olan sistemde değişikliği doğurmuştur. Sistemde yeniliğe gidilmeden önce yapılması gereken en önemli adım yerel yönetimler ile iş birliği içinde hareket etme yönünde olacaktır. Bu iş birliğinin gerekliliğini doğuracak temel nedenler (Daudov, 2015: 52):

- i. Sosyal ve kültürel hizmet sunumunda daha donanımlı bir hal alan yerel yönetimlerin faaliyet göstermesi,
- ii. Yerel halkla iç içe olan yerel aktörlerin yerel halkın gereksinimlerini daha iyi tanıması,
- iii. Göçmenlere sosyal ve kültürel hizmet sunumundaki yükünü yerel yönetimlere devrederek hafifleyen merkezi yönetimin göçün yönetim stratejilerine yoğunlaşmasını sağlayacaktır.

Sistem değişikliğinde atılacak ilk adımın, yerel yönetimlere etkin bir biçimde gücünü kullanabilme imkânı tanınması yönünde olması gerekmektedir. Bunun gerçekleşebilmesi içinde 6458 sayılı “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu”nda yerel yönetimlere entegrasyon alanında açık bir ifade ile görev verilmelidir.

Göçün beraberinde getirdiği kimlik sorunu ve aidiyet duygusunun gelişmemesi sonucunda meydana gelen sosyal dışlanma çözümü güç sorunların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (Dinçer, 2011: 14). Bu sorunun çözüme kavuşturulması için gidilecek yoldaki en önemli faktörler toplumsal kabulleniş ve göç edilen topluma uyumdan geçtiği bilinmektedir. Alexandra Fielden (2008)’in hazırladığı rapora göre:

- i. Göçmenlerin bazı temel haklardan yararlanabilmesinin göç edilen ülkede yasal bir statüye sahip olmak,
- ii. Yaşamını devam ettirebilmesi için ekonomik imkânlarla sahip olmak,
- iii. Sosyo-kültürel bağlamda ev sahibi olan ülkenin göçmenleri kabul edip onlarla uyum içerisinde yaşam sürdürmek.

Yerelde kalıcı bir uyum için olmazsa olmaz üç dayanaktır (Çakırer, 2015: 104). Bu dayanakların oluşturulması aşamasında yerel yönetimler uygulamaya geçilecek olan sosyal ve ekonomik faaliyetlerle doğrudan ilgilidir. Faaliyet alanlarında yerel aktörlerin *okuma-yazma kursları, meslek edindirme kursları ve çeşitli kişisel beceri kurslarını başlatmaları* göçmenlerin yerel halkla daha çabuk entegre edilmesinde etkin bir rol oynamaktadır. Böylece yerel yönetimler göçmenleri de ayırt etmeksizin ülke vatandaşları ile eş değerdeki hayat statüsü için de değerlendirip sosyal devlet anlayışının gereğini yerine getirmiş olacaktır.

Yerel yönetimlerin, göçmenlerin göç ettikleri ülkeye entegre olabilmesindeki diğer önemli bir unsur da göçmenlerin siyasal temsilidir. İsviçre gibi bazı gelişmiş ülkelerde var olan göçmenin yerel katılım hakkının aksine Türkiye’de böyle bir yasal düzenlemenin olmadığı gözlemlenmektedir. Bunun altında yatan temel nedenler olarak göçmenlerin o toplumun parçası olarak görülmemesi ya da geçici bir süre için gelmiş misafir olarak görülmelerinin olduğu düşünülmektedir (Tosun, 2016: 681). Tam bir entegrasyonun gerçekleşmesi sadece dil öğrenmek, bir ev bulmak veya bir işe girmekle sağlanmış olmamaktadır. Aynı zamanda göçmenin yerel, bölgesel ve ulusal toplum içinde aktif bir şekilde rol üstlenmesi yani siyasi katılımlar aracılığıyla yerel halk ile ilişkilerini geliştirmesinin yanı sıra bunun sürdürülebilmesi ile de ilgilidir.

Aktif bir rol oynayarak ülkenin bir parçası durumuna gelen göçmenler yaşadıkları yeri sahiplenip tıpkı yerel halk gibi o bölgenin gelişmesi için katkıda bulunacaklardır. Göçmenlerin katılımını sağlayacak araçların belirlenmesi için 2009 yılında yayımlanan “Kültürlerarası Diyalog İçin Beyaz Kitap”ta şu önerilerde bulunmaktadır (Avrupa Konseyi, 2009, 44-45):

Demokrasi bireyin kamu işlerine etkin bir şekilde katılımına bağlıdır. Herhangi bir şahsın topluluk yaşamından hariç tutulması mazur gösterilemez ve gerçekten kültürlerarası diyalogun önünde ciddi bir engel teşkil eder. İkamet eden yabancıları devlet makamlarının huzurunda temsil etmek üzere oluşturulan danışma kurumları ve Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi tarafından savunulduğu şekilde ‘yerel entegrasyon komiteleri’ gibi sürdürülebilir diyalog şekilleri önemli katkılarda bulunabilir. Özellikle yerel yönetimler, sivil ve demokratik katılım kültürünü güçlendirme amaçlı girişimler geliştirmek üzere kuvvetle teşvik edilmelidir. Buradaki iyi uygulama, azınlıklara mensup kişiler ve göçmenler için yerel siyasi liderlerle etkileşim kurma mekanizması sunan bir belediye entegrasyonu ya da ‘yabancılar’ konseyidir.

Buradaki önerilerin hayata geçirilmesi için yerel temsilde etkin konumda olan kent konseylerinin işleyişini düzenleyen yönetmelikte konu ile ilgili şu hususlara değinmek yerinde olacaktır (Daudov, 2015: 57-58);

Kent konseyinin görevleri (madde 6/ğ):

Çocukların, gençlerin, kadınların ve engellilerin toplumsal yaşamdaki etkinliklerini arttırmak ve yerel karar alma mekanizmalarında aktif rol almalarını sağlamak,

Kent konseyi yönetmeliğinin ilgili maddesinde düzenlenen temsil hedef kitlesine *yabancı* ibaresinin eklenmesi ile var olan temsil sorunun çözüme kavuşturulması gerekmektedir. Bu değişiklik beraberinde yerel yönetimlerin ve göçmenlerin birbirlerine olan duyarlılığını geliştirerek yerelde gerçekleşen hizmet hedef kitlesini düzenli hale getirecektir.

Kent konseyi üyeliği (madde 8/h):

Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, sendikalar, noterler, baro, kooperatifler, birlikler, konuyla ilgili dernek ve vakıf temsilcileri,

Kent konseyi yönetmeliğinin ilgili maddesinde temsilci hedef kitlesine yabancıların kurdukları veya oluşturdukları platform ibaresi eklenerek yapılacak değişiklik ile yabancılarında temsilde söz hakkının sağlanması gerekmektedir.

Burada vurgulanmak istenen nokta uyum sürecindeki göçmenlerin hukuki haklarının garanti altına alınmasıdır. Göçmenler yasal bir şekilde ülkeye göç etmişler ve ülkeyi sahiplenmişler ise o ülkede, yerel halk ile aynı hakları haiz olmaları sağlanmalıdır. Bu durumda, merkezi yönetim açısından vatandaşlık gerekliliği aransa da yerel yönetim dahilinde temsil keyfiyeti tanınmalıdır. Başarılı bir entegrasyon ancak sorunlar ve çözümler için yerel ölçekte alınabilecek tedbirler ve politikalar ile gerçekleştirilebilir. Keza entegrasyon sürecini bir

ödev, hak ve değerler bütünü olarak açıklamak mümkündür. Zira göçmenlere belirli haklar tanınırken sorumluluk ve ödevler de yüklenmektedir. Dolayısıyla göçmenlerin yerleştikleri ülkelerin kültürlerini benimsemesi kendilerine hukuki hak kazanımı sağlarken topluma uyumlarını kolaylaştıracaktır. Göçmenlerin hukukun üstünlüğünü tanınması ve bireysel özgürlüklere değer vermesi sonucu yerel halk ile de karşılıklı değerlere saygı gösterilmesi sağlanacaktır.

Sonuç

Göç, insanın daha iyi olana ulaşma arzusu sonucunda mekansal değişiklik faaliyetlerinde bulunması ve artarak devam eden bir süreçtir. Dünyanın ve Türkiye'nin değişmeyen bir gerçeği halini alan göç olgusu, zamanın değişmesi ile birlikte meydana gelen farklılaşmalar sonucunda farklı tanımlamaları beraberinde getirmiştir. Farklı tanımlamalar sonucunda göçe ilişkin birçok kuram ortaya çıkmış olup göçü nedenlerine ve niteliklerine göre kategorize etmiştir. Göç kararını veren birey ya da topluluklar doğup büyüdüğü toprakları terk etme kararını vermeden önce bunun sonuçlarını en küçük noktasına kadar irdelemektedirler. Ancak verilen bu göç kararının kişinin veyahut toplulukların kendi istek ve arzusu ile değil de yaşadığı topraklarda yaşanan savaş, doğal afet, baskı gibi etmenler sonucunda meydana geliyorsa bu nüfus hareketliliğinin gerçekleşmesinde göçmenlerin çok fazla seçim şansı ve zamanı olamamaktadır.

İnsanların sınırları aşarak gerçekleştirdikleri hareketlilik sonucunda göçün yapısında zamanla değişik boyutların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu değişiklik uluslararası ilişkilerde belirleyici olmuştur. Bu etki ile göç ülkeler arasında bir iş birliğini meydana getirmiştir. Meydana gelen iş birliği sonucunda göç yönetişiminin temelleri atılmıştır. Yaşanan tarihsel süreç göç konularını kapsayan pek çok alanda iş birliğini beraberinde getirmiştir. Bu iş birliği ülkeler arasında imzalanan anlaşmalar şeklinde meydana gelmektedir. Her ne kadar anlaşmalar birbirleri ile komşu olan ülkeler arasında imzalanırsa da bu iş birliği kimi zaman çok taraflı uluslararası kuruluşun bünyesinde devletlerin bir araya getirilmesi ile meydana gelmektedir.

Ülkeler arasındaki büyük gelir farkları insanların günümüzde kolayca yaşadıkları yerleri bırakıp, daha iyi bir iş ve daha iyi bir gelecek için zengin ülkelere göç etmelerine, deyim yerinde ise bir çeşit karanlığa gözleri kapalı olarak atılmalarına neden olmaktadır. Bununla birlikte, en yüksek refah seviyesine sahip ülkelerde dahi istihdam sorunları yaşanmaktadır. Uluslararası göçler göç alan ülkenin iç dengelerini sarsıcı bir niteliğe sahiptir. Söz konusu ülkelerdeki insanlar arasında yabancı düşmanlığı kolayca yayılmaktadır çünkü tanımadıkları insanlar gelip, çok daha düşük ücretler karşılığında çalışarak işlerini ellerinden almaktadırlar. Genel olarak niteliksiz olan işçilerin göçü, göç alan devletler açısından başlangıçta oldukça yararlı görülmüştür. İşgücünün düşük maliyetle elde edilebilmesi işverenler açısından

kârlı görülürken, kötü işleri yabancıların yapması o ülkenin insanları tarafından da yadırganmamıştır. Ekonomik canlılık durgunluğa dönüşünce göçmen işçilere yönelmiş ve göç alan zengin ülkeler bu kez göçü önlemenin yollarını araştırmaya başlamışlardır. Ekonomik küreselleşme süreci içinde insanlar çok daha hızlı bir şekilde haber alma ve yer değiştirme imkânına sahip olabildikleri için, dünya çapında büyümeye devam eden gelir dengesizliği uluslararası göç olgusunun hızını artırmıştır.

Ülkeler tarafından genel kabul ile göç ve göçmen akımının sorun olarak görüldüğü algısı göçmen ve yerel halk arasında kutuplaşmaları da beraberinde getirmiştir. Bu kutuplaşmaların önüne geçilebilmesindeki en önemli aktör yerel yönetimlerdir. Bundan dolayı Avrupa’da yerel yönetimlere biçilen rollerin genellikle göçmenlerin yerel halkla olan entegrasyonu ile ilgili olduğu gözlemlenmektedir. Bu bağlamda birçok tavsiye, karar ve sözleşmeler bulunmaktadır. Özellikle de Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresinin tavsiye niteliğindeki kararlar oldukça dikkat çekicidir. Buna karşın Türkiye’de göçmenlerin yerel halkla olan entegrasyon sorunlarının çözümünde yerel aktörlerin pek de aktif olduğunu söylemek mümkün değildir. Çünkü Türk Yerel Yönetim Mevzuatında göçmenlere yönelik anlaşılır bir ibarenin yer almaması ve Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununda yerel yönetimlere entegrasyon kapsamında esaslı bir görevin verilmeyişi bunun bir göstergesidir. Yerel aktörleri devre dışı bırakılması sonucunda Türkiye’de göç hareketleri ile ilgili sağlıklı verilerin toplanmaması hizmette aksamalara ve hoşnutsuzluklara da yol açmaktadır.

Göçmenler ve yerel halk arasında yaşanan uyum sorunun giderilebilmesi için atılacak en önemli adım yerele merkezden daha çok hâkim olan yerel yönetimlerin, mevzuatlar ve yasalar aracılığı ile görev sınırlarının kaldırılarak uyum konusunda verilecek yetkilerle aktif bir rol yüklenmesini sağlamak olacaktır. Yerel aktörler merkeze kıyasla sınırları içerisinde yaşayan göçmenlerden daha yakın bir ilişki içerisinde bulunmaktadır. Hatta göçmenlerin yaşamlarını devam ettirebilmeleri adına belde sınırları içerisinde belirli bölgelere yerleştirilmeleri sağlanmaktadır. Göçmenlerin bölge insanı ile entegrasyonu kapsamında yerel yönetimlerin sundukları hizmetlerinde bölge insanı ile göçmen arasında daha dengeli iş görebilme potansiyelleri önem arz etmektedir. Ayrıca yerel yönetim mevzuatında göçmenlerin gerek hizmette hedef kitleleri olarak kabul edilmesi gerekse yerel aktörlerin organlarında temsilinin sağlanması gerekmektedir. Yapılan bu reformlarla Türkiye’de yaşayan göçmenlerinde yerel halk gibi aidiyet duygusu geliştirilmiş olacak ve gelişen bu aidiyet duygusu onların buldukları bölgeyi sahiplenmelerini sağlayacaktır.

Kaynakça

- Akdemir, T. ve Ulusoy, A. (2013), *Mahalli İdareler*, Seçkin Yayıncılık, 8. Basım, Ankara.
- Aksoy, Z. (2012), “Uluslararası Göç ve Kültürlerarası İletişim”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 20: 292-303.
- Akyılmaz, B., Sezginer, M. ve Kaya, C. (2011), *Türk İdare Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, İstanbul.
- Arslan, H. (2001), *16.Yy Osmanlı Toplumunda Yönetim, Nüfus, İskân, Göç ve Sürgün*, Kaknüs Yayınları.
- Avrupa Konseyi, (2009), *Kültürlerarası Diyalog İçin Beyaz Kitap*, 118. Bakanlar Komitesi, Strazburg.
- Bayraklı, C. (2007), “Dış Göçün Sosyo- Ekonomik Etkileri: Görece Göçmen Konutlarında (İzmir) Yaşayan Bulgaristan Göçmenleri Örneği”, (Yüksek Lisans Tezi), Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Belediye Kanunu (2005), T.C. Resmî Gazete, 25874, 3 Temmuz 2005.
- Buz, S. (2004), *Zorunlu Kaçış Zorla Kabul, Mültecilik*, Ankara: SGDD Yayınları.
- Çağlar, A. ve Abdülkadir O. (2015), *Entegrasyon/Uyum: Kavramsal ve Yapısal Bir Analiz*, Göç ve Uyum (Ed. B. D. Şeker, I. Sirkeci ve M. M. Yüceşahin), Londra: Transnational Press London.
- Çağlar, T. (2018), “Göç Çalışmaları İçin Kavramsal Bir Çerçeve”, *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 8: 26-49.
- Çakırer, Y. (2015), *Göçmen Çocukların Şehre Uyumu ve Eğitim Politikası* (Ed. Bulut, Y.) Uluslararası Göç ve Mülteci Sorunun Çözümünde Kamu Yönetiminin Rolü, Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Daudov, M. (2015), *Türkiye’de Yabancıların Uyumunda Yerel Yönetimlerin Rolü*, (Ed. Bulut, Y.) Uluslararası Göç ve Mülteci Sorunun Çözümünde Kamu Yönetiminin Rolü, Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Demirhan, Y., ve Aslan, S. (2015), “Türkiye’nin Sınır Ötesi Göç Politikaları ve Yönetimi”, *Birey ve Toplum Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 9: 23-44.
- Diñç C. (2011), “Avrupa Kimliği: Çatışan Perspektifler, Güncel Değerlendirmeler ve En-

dişeler”, *Gazi Üniversitesi, Akademik Bakış Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 9: 31-58.

Erol, M. ve Ersever, O. G. (2014), “Göç Krizi ve Göç Krizine Müdahale”, *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, Cilt 24, Sayı 1: 47-68.

Eryılmaz, B., (2011), *Kamu Yönetimi*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Fielden, A. (2008), “Local integration: An under-reported solution to protracted refugee situations”, *New Issues In Refugee Research*, Research Paper No. 158. UNHCR.

Gölönü, S., (2000), “Yerel Yönetimler, Halkla İlişkiler ve Toplumsal Beklentiler”, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 3: 125-134.

Gül, V. ve Kolb S. (2009), Almanya’da Yaşayan Genç Türk Hastalarda Kültürel Uyum. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20(2): 138-143

Hammer, R., Bennett, J. and Wiseman R., (2003), “Measuring Intercultural Sensitivity: The Intercultural Development Inventory”, *International Journal of Intercultural Relations*, Volume: 2, No: 4: 421-443.

IOM (Uluslararası Göç Örgütü) (2009), *Göç Terimleri Sözlüğü*, Cenevre: IOM, Yayın No: 18.

Kara, Ö. (2015), *Göç Bağlamında Uluslararası İş birliği ve Türkiye'nin Politikaları*, (Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.

Karpat, H. (2003), *Türkiye’de Toplumsal Dönüşüm: Kırsal Göç, Gecekondu ve Kentleşme* (Çev., Abdulkadir Sönmez), İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.

Özkalp, E. (1995), *Sosyolojiye Giriş*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Sargut, A.S. (2001), *Kültürlerarası Farklılaşma ve Yönetim*. İmge Yayıncılık, Ankara.

Tatlılıoğlu, D. (2012), *Göç Sosyolojisi Açısından Hicret*. İstanbul: Asitan Yayıncılık.

Tosun, S. (2016), *Göçün Çevre Sorunlarına Etkileri*, İsem, Alanya.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013), T.C. Resmî Gazetesi, 28615, 4 Nisan 2013.

Yalçın, C. (2004), *Göç Sosyolojisi*, Anı Yayıncılık, Ankara.

Diasporalar ve Değişen Kalkınma Politikaları: Türk Diasporası Örneği

Furkan DÜZENLİ²

Öz

Suriye İç Savaşı ile dünyanın kadim sorunu yeniden gündeme geldi: Göçmenler. Kavramsal kargaşanın da etkisiyle göçmen, sığınmacı, mülteci birbiri yerine kullanılabilsün, sorun ve soruna yönelik çözüm önerileri farklı perspektifler üzerinden tartışmaya açıldı. Göçmenler konusu ile Avrupa eski defterlerini tekrar açtı ve konu diasporalar ekseninde tartışılmaya başladı. Makalenin ana eksenini oluşturan diasporalar bahsi bu noktada önem kazanmaktadır. Türk Diasporası örneği üzerinden ele alınacak makalede konu; değişen bir paradigma ile tartışılacak: Kalkınma Politikaları.

Türk Diasporası denildiğinde akla ilk olarak şüphesiz Almanya'ya göç eden Türk İşçiler gelmektedir. Almanya'nın İkinci Dünya Savaşı sonrasında kalkınma hamlesi olarak kullandığı göçmenler, kısa zamanda istenmeyen misafirlere dönüşmüş ve Almanya göç trenini tek taraflı durdurmuştu. Özellikle küreselleşmeyle birlikte değişen beklenti ve algılar ekonomi alanında da kendisini hissettirmiş, kalkınma politikalarını köklü değişikliklere uğratmıştır. Makalenin değişim paradigmasını oluşturan "kalkınma politikaları" bu nedenle seçilmiştir. Çalışma kapsamında Türk Diasporasının geçmişte dünya ekonomisine sunmuş olduğu katkının günümüzde hangi yönde gelişim gösterdiği konusu araştırılmıştır.

Literatürdeki değişen kalkınma politikaları kapsamında eksikliği gidermeyi amaçlayan makalede özellikle Türkçe yayınlarda yeterli akademik tanıtım imkânı bulamayan iki kurum Türk İş Birliği ve Kalkınma Ajansı (TİKA), Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) ve Yunus Emre Enstitüsü (YEE) incelenmiş ve Türk Diasporası adına yaptıkları çalışmalar tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Diaspora, Kalkınma Politikaları, Türk Diasporası, YTB, TİKA, YEE

¹ Furkan DÜZENLİ, Öğr. Gör Dr., Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, furkanduzenli@duzce.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-7044-3403

Diasporas and Changing Development Policies: The Case of Turkish Diaspora

Furkan DÜZENLİ²

Abstract

With the Syrian Civil War, the world's ancient problem came to the fore again: Immigrants. Even though immigrant, asylum seeker and refugee are used interchangeably with the effect of conceptual confusion, problem and solution proposals for the problem were opened to discussion from different perspectives. With the issue of immigrants, Europe reopened its old notebooks and the issue started to be discussed on the axis of diasporas. The talk of diasporas, which constitutes the main axis of the article, gains importance at this point. In the article that will be discussed through the example of the Turkish Diaspora, the subject is; will be discussed with a changing paradigm: Development Policies.

When the Turkish Diaspora is mentioned, the first thing that comes to mind is undoubtedly Turkish workers who immigrated to Germany. Immigrants, which Germany used as a development move after the Second World War, turned into unwanted guests in a short time and Germany unilaterally stopped the migration train. Especially with globalization, changing expectations and perceptions have made themselves felt in the field of economy, and development policies have undergone radical changes. For this reason, the "development policies" that constitute the change paradigm of the article were chosen, and it aimed to examine the direction in which the contribution of the Turkish Diaspora to the world economy in the past has developed today.

In the article, which aims to fill the gap within the scope of the changing development policies in the literature, two institutions that cannot find sufficient academic promotion opportunities especially in Turkish publications will be examined and the studies carried out by the Turkish Cooperation and Development Agency (TIKA), the Presidency for Turks Abroad and Related Communities (YTB) and Yunus Emre Institute (YEE) on behalf of the Turkish Diaspora will be discussed in the article.

Keywords: Diaspora, development policies, Turkish Diaspora, YTB, TIKA, YEE

² Furkan DÜZENLİ, Dr., Düzce University, Social Sciences Vocational School, furkanduzenli@duzce.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-7044-3403

Giriş

Diaspora denildiğinde zihinlerde olumsuz düşünceler, gizli saklı faaliyetler akla gelmektedir. Bu algı sonucu kavrama karşı bir önyargı oluşmuş ve kavram uzunca bir süre yok sayılmıştır. Halbuki diaspora kavramı içeriği doğru bir şekilde değerlendirildiğinde, potansiyeli açıkça ortaya çıkmakta ve küreselleşen dünyada göz ardı edilemeyecek bir değer halini almaktadır. Diaspora denildiğinde 1960'lı yıllarda başta Almanya olmak üzere Batı Avrupa'ya doğru emek göçleri akla gelmektedir. Geçen 50 yıllık süreç içerisinde bu konu daha girift bir hale gelmiştir. Nitekim o gün “geçici işçi” olan Türk göçmenler, bugün artık dördüncü nesilleri ile buldukları ülkelerin vatandaşları olmuşlar, yerleşik düzene geçmişler ve önemli statülere sahip olmuşlardır.

Uzun yıllar, göç alıp göç veren bir ülke konumunda bulunan Türkiye, maalesef ki bu zenginliğini diasporasını etkin kullanarak bir baskı merkezi haline getirememiştir. Bugün dünyanın birçok bölgesinde toplamda 7 milyonun üzerinde Türk yaşamakta olup (Dışişleri Bakanlığı, https://www.mfa.gov.tr/yurtdisinda-yasayan-turkler_tr.mfa), Türkiye insan kaynağını ve ekonomik varlığını lobi faaliyetlerinde etkin bir biçimde kullanamadığı görülmektedir. 2002 yılında AK Parti iktidarıyla birlikte diaspora politikalarında kurum-sallaşmaya giden Türkiye, belirli bir atılım sağlamıştır. Fakat bu atılım elbette ki yeterli değildir. Türkiye'nin diaspora politikası geliştirmesi sadece siyasi amaçlı da olamaz. Dünyanın birçok bölgesinde yaşayan vatandaşlarının haklarını korumak için güçlü ve etkin bir diaspora politikası gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu gerçeklikle birlikte Türkiye'nin kendisini dünyaya doğru bir şekilde anlatması için de diaspora politikaları büyük bir önem arz etmektedir.

Çalışma kapsamında diaspora kavramına ve değişen muhtevasına yer verilmiş olup, Türkiye'nin yurtdışında yaşayan vatandaşlarının değişen göç hareketleri ve sonuçları da değerlendirilmiştir. Ayrıca kalkınma politikalarının kavramsal çerçevesi çizilmiş ve kavramın geçmişten günümüze geçirdiği değişim de takip edilmiştir. Üçüncü bölümde Türk Diasporasının değişen yapısı ve Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) ve Yunus Emre Enstitüsü (YEE) incelenmiştir. Bu kurumların tercih edilmesinin nedeni ise; Türkiye'nin diaspora çalışmalarında yumuşak güç unsurlarını temsil etmeleridir. Son bölümde ise; Türk Diasporasının Almanya özelinde buldukları bölgelerde kalkınmaya olan etkileri istatistiklerle birlikte analiz edilmiştir. Son olarak Türk Diasporasının nasıl daha etkin kullanılması gerektiğine dair öneriler sunulmuştur.

1. Diaspora Kavramı ve Değişen Muhtevası

Sosyal bilimler metodolojik olarak keskin sınırlarla birbirlerinden ayrılamazlar. Bu durum kullanılan kavramlar için de geçerliliğini korur. Bazı kavramlar sosyal hayat içerisindeki kullanımlarıyla birlikte orijinal anlamlarının yanı sıra ikincil anlamlar kazanır. Ne yazık ki ikincil anlamlar bazı durumlarda tamamen yanlış anlaşılmalara ve tartışmalara da neden olabilmektedir. “Diaspora” da bu karmaşıklıktan nasibini almış bir kavramdır. Diaspora kavramı elbette ki bünyesinde göç hareketlerini barındırır. Fakat her göç hareketi sonucunda diasporadan bahsetmek mümkün değildir.

Gündelik hayatta da kullanımına rastlanılan kavramın kargaşa ile anılma nedeni; her bir araştırmacının kavramı kendi bakış açısı ile yeniden yorumlamasından kaynaklanmaktadır. İronik olarak kavramın sürekli yeniden yorumlanması ve her yorumda kavrama yeni anlamlar atfedilmesi kargaşayı bitirmediği gibi arttırarak devam ettirmektedir. Bu anlamda kavramın geçmişinden bahsetmek ve sınırları belirginleştirmek literatürdeki kaosu dindirmek adına önemli bir girişim olacaktır.

Eski Yunanca’da “saçılma, tohum saçma” anlamlarına gelen kavramın kullanımını M.Ö. 800’lü yıllara kadar geri götürmek mümkündür. (Berthomiere, 2005:262) Ekonomik amaçlı kolonileri tanımlamak için kullanılan kavramın Türk Dil Kurumu’ndaki karşılığı ise; “herhangi bir ulusun yurdundan ayrılmış kolu” olarak verilmiştir. (Diaspora Maddesi, <https://sozluk.gov.tr>) Kavramın tarihi temelini, özellikle uzun yıllar boyunca başta Yahudiler olmak üzere anavatanlarından trajik bir şekilde kopmuş olmak oluşturmaktadır. (Safran, 1991:2) Küreselleşme ve göç hareketlerinin artması ile 20. Yüzyılın sonlarına 21. Yüzyılın başlarına doğru diaspora kavramının da yeniden anlamlandırıldığı; mülteciler, göçmenler, azınlıklar ve sürgün hayatı yaşayan küçük gruplar için bile kullanılmaya başlandığı görülmektedir. (Wahlbeck, 2002:221) Milenyum öncesinde göç araştırmacıları bu eski kavrama karşı önemli bir ilgi kazanmaya başlamışlar ve kavramın popülerleşmesi de bu döneme rastlamıştır. Popüler kullanımla birlikte uluslararası göç yazım alanında da odak değişiminden bahsedilebilir. (Lie, 1995) 2020 yılı Dünya göç raporu verilerine göre; doğduğu ülke dışında yaşayan insan sayısı 281 milyon olarak ifade edilmektedir. Dünya nüfusunun %3,6’sına tekabül eden bu sayı, 1990 yılında 128 milyon olarak kaydedilmiştir. (International Organization for Migration, World Migration Report 2022, <https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2022-interactive/>) Sayılar böylesine yüksek noktalara çıktığında göç sosyoloji açısından asimilasyon ve göçmenlik gibi konulara olan ilginin artması şaşırtıcı değildir. Artık çalışma alanı olarak; ulusötesi göç ağları ve göçmen toplulukları daha çok tercih edilmektedir. Kavramın tarihi göz önüne alındığında, zorunlu bir göç hareketine maruz kalınması ve “anavatana psikolojik bir aidiyet” duyulması gibi değişmez olgular ile karşılaşılmaktadır. (Brinkerhoff, 2009:3)

Sheffer ise modern diasporaları “anavatanları ile duygusal bağları devam eden göç etmiş etnik azınlıklar” olarak tanımlamaktadır. (Sheffer, 1986:2)

Literatürde Safran’ın çizdiği teorik çerçeveyi salt Yahudi deneyimi ile sınırlandırdığı için eleştiriler de olmuş, “Global Diasporas: An Introduction” isimli kitabın yazarı Robin Cohen daha geniş bir tanım yapmak ihtiyacı hissetmiş, yapılacak tanımlamaların her bir topluluğa özel durumları da göz önünde bulundurmasına gayret göstermiştir. Halat metaforunu kullandığı tanımlamasında, halatı oluşturan iplerin yeniden örülmesinin zorunluluğunu ifade etmiştir. (Cohen, 1997:187) Dokuz madde ile ördüğü halatta, kavramın gelişimini kapsayacağını düşündüğü şöyle bir çerçeve çizmiştir: (Cohen, 1997:180-187)

1. Anayurttan travmatik ayrılma gerekliliği,
2. Eğer travmatik değilse ekonomik, ticari veya kolonyal amaçlarla ayrılma,
3. Anayurda dair mitler, kolektif bir hafızaya sahip olma,
4. İdealize edilmiş bir anayurt fikri,
5. Geri dönüş hareketlerinin olmazsa olmazlığı,
6. Uzun yıllara dayanan güçlü etnik grup bilincinin varlığı,
7. Ev sahibi toplumla sorunlu ilişki,
8. Anayurt haricinde başka ülkelerde bulunan soydaşlarla güçlü dayanışma duygusu,
9. Hoşgörü sahibi devletlerle, daha iyi bir hayat kurma ihtimalinin varlığı.

Bu dokuz maddede Cohen, travmatik bir süreci öne çıkararak günümüz uluslararası kitlesel göç hareketlerinin de ortaya koyduğu gerçekliklere işaret etmektedir. Fakat günümüz göç hareketlerini sadece travmatik sebeplere bağlamak mümkün değildir. Günümüz iletişim ve ulaşım imkanlarının bireysel göç hareketlerine müsait olması, eğitim, sağlık, kültür veya sadece daha iyi bir hayat için göç hareketlerine karar veren bireylerin varlığı diaspora kavramına da belirli güncellemelerin yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Çalışmanın ana eksenini oluşturan Almanya’daki Türk Diasporası da aynı minval üzere değerlendirilmektedir. Bu tecrübeye travmatik bir ayrılış olmayabilir fakat önemli olan göç hareketleri sonucunda göçmende oluşan kimlik duygusudur. Bu noktada belirleyici olan; göçmenin kendisini ne şekilde tanımladığı ve diaspora ile olan ilişkisini nasıl kuracağıdır. Yine Cohen, keskin sınırların bulunmayacağını belirterek, bazı hareketlerin başlangıçlarında diasporik göstergelere sahip olmamasına rağmen zamanla bu alana geçebileceğini veya tam tersi bir durumun da oluşabileceğini belirtmektedir. (Cohen, 1997:179)

Türk Diasporasından veya genel anlamıyla diasporalardan bahsedilirken iki kavram da göz önünde bulundurulmalıdır: Lobi ve baskı grubu. Bu iki kavram da diasporanın kaderine benzer süreçleri yaşamış ve bazen birbirinin yerine bazen de anlamı değiştirilerek söylenilmek istenilen argümana temel olarak kullanılmıştır. Belirli bir çıkarı ifade eden ve gizli bir

topluluk olmayan lobcilik, Kapitalist ekonomik sistem içerisinde stratejik bir güçtür olarak yer almaktadır. (Farnel, 1994:19) Bununla birlikte baskı grubu ise; toplum içerisinde yer alan sosyal grupların farklı biçimlerde örgütlenerek, kendi kuruluş çıkarlarını ve karşılıklı karar verme mekanizmalarını işleterek iktidara ileten sosyal gruplar olarak tanımlanmaktadır. (Akad, 1976:64) Baskı grupları, kendi çıkarları doğrultusunda toplumun yönlendirilmesini sağlarlar, iktidara etki etme güçleriyle aslında lobi faaliyetleri sürdürmektedirler. Diasporanın aynı zamanda bir baskı grubu olarak çalıştığını, lobciliğin ise gerçekleştirilen en popüler faaliyet olduğunu göz ardı etmemek gerekmektedir. Türk Diasporası denildiğinde, Almanya'ya 1960'ların başında giden işçiler akla gelir. Bu elbette ki doğru fakat eksik bir yaklaşımdır. Bugün dünyanın dört bir yanına dağılmış 7 milyonu bulan bir nüfustan bahsedilmektedir. Dışişleri Bakanlığı verilerine göre Türkiye'nin dünyaya dağılmış bir halde; *“144 Büyükelçilik, 94 Başkonsolosluk, 13 Daimi Temsilcilik, 1 Ticaret Ofisi ve 1 Konsolosluk Ajanlığı olmak üzere toplam 253 temsilciliği bulunmaktadır.”* (Dış İşleri Bakanlığı 2022 Faaliyet Raporu)

Diaspora sadece Dışişleri ile ilgili bir alan değildir; çalışma ve sosyal güvenlik, eğitim, kültür ve din alanına kadar Türkiye'nin tarihini, temel hedeflerini ve Türk Kültürü ile Türkçeyi öğretmek, asimilasyonu önlemek gibi birçok amaç diasporanın çalışma faaliyetleri içerisinde yer almaktadır. Bu noktada ifade edilmelidir ki; diasporalar günümüzde kalkınma politikalarını ve küreselleşen dünyada toplumların kendilerini daha iyi ifade etmelerinin de önemli bir aracı haline gelmektedir. Diasporaların işlevlerine bakıldığında hem anavatan için hem de misafir bulunan ülke için iletişim, ekonomik ve toplumsal iş birliği, ticaret ve kültür değişimleri gibi birçok alanda köprü görevi gördüğü de hatırlatılmalıdır. Bu köprünün aynı zamanda iki ülke arasında güven ilişkileri, siyasi, ekonomik ve diplomatik ortaklıklar kurulması açısından da önemli rol oynadığı gözlenmektedir.

2. Kalkınma Politikası Kavramı ve Kalkınma Politikalarına Bakış

İnsanın başrolünde bulunduğu göç sadece iktisadi veya sadece sosyolojik bir gerçeklik olarak ele alınamaz. Bireyin hayatında olduğu gibi toplumların da tarihlerinde göç hareketlerinin sonucu olarak önemli kırılmalar oluşturmuştur. Çalışmanın ana eksenini oluşturan işgücü göçleri bireyin ekonomik temelli göç kararı vermesi ile başlar fakat toplumda ilk etkilerini demografik yapıdaki değişiklikler olarak gösterir. Bu yüzden göç hareketlerinin sebep ve sonuçları farklı yönlerini göz önünde bulundurarak bir bütün olarak değerlendirilmelidir. Özellikle uluslararası göç hareketlerinde kaynak ülkelerin yetişmiş işgücünü kaybettiği, hedef ülkede ise yetişmiş işgücünün arttığı böylece nüfusun artı eksi hareketliliği gözlenmektedir. Sadece bu veri bile nüfusun, sayısal istatistiklerin çok ötesinde anlamlar taşıdığını göstermektedir. Hem kaynak ülke hem de hedef ülke için eğitimden istihdam piyasalarına, kültürden şehirleşmeye, toplumsal değişimden ekonomik kalkınmaya kadar birçok alan için nüfus hareketleri önem taşımaktadır. Bir ülkenin göçmen politikaları, ekonomik

ve demografik göstergelerini planlaması ve bu iki konuyu tek potada eritmesi o ülkenin göç kalkınma ilişkisini sağlıklı bir zemine oturtması anlamına gelir. Bu nedenle göç hareketleri bir ülkenin ekonomik hedeflerine hizmet edebileceği gibi bu hedefleri yerle bir de edebilir. (Gezgin, 1994: 93) Göçmen işçilerle birlikte işgücü eksikliğini kapatarak üretme hızını artıran, ekonomik anlamda önemli refah kazanımları elde eden ülkeler göç kalkınma ilişkisini doğru yönetebilen ülkeler olmuşlardır. Bu bağlamda unutulmamalıdır ki göç hareketleri ile kalkınma ilişkisi açısından hedef ve kaynak ülkeler için ilişki ters yönlüdür. Hedef ülke için pozitif olan durum, kaynak ülke için negatif seyretmektedir. Gidenler geride kalanları kaderleriyle baş başa bırakmaktadırlar. (Tekeli 2008:180)

Tarihi süreci içerisinde kalkınma; bir ülkenin ekonomik, siyasi ve toplumsal açısından vatandaşlarına maddi ve manevi anlamda daha müreffeh bir hayat sağlayabilmesi olarak tanımlanmaktadır. (Başkaya, 2000:16) Kalkınma kavramı Türkçede gelişme ve büyüme kavramları ile karşılanmaktadır. Kavram, az gelişmişlikten gelişmekte olan veya gelişmiş ülkeler seviyesine yükselmek olarak literatürde karşılık bulmaktadır. (Yavilioğlu, 2002:59) Kalkınma politikalarını bu açıdan ekonomik ve siyasi konjonktürün dışında düşünmek mümkün değildir. Kavram farklı zeminlerde tartışılmasına rağmen bütün bileşenleri açısından etkili bir belirleyicidir. Ekonomik zeminde tartışıldığında ülkelerin nakdi sermayelerini ve bu sermayeyle birlikte elde edilen alım gücünü belirlerken, beşerî zeminde insan gücünün bilgi gücünü, bilgiyi üretme ve bunu dünyanın kullanımına sunmak noktasında katma değeri ifade etmektedir. Aynı şekilde büyüme kavramı dikkate alındığında; ekonomik büyüme denildiğinde gayri safi yurtiçi hasıla akla gelirken, sosyal büyüme denildiğinde ise bireyin veya işletmenin üretim süreçleri içerisindeki faaliyet gücü akla gelmektedir. (Taban, 2008:2) Literatürdeki kabule bakıldığında ise; ekonomik büyümenin mal ve hizmetlerin üretim artışlarına bağlı gerçekleştiği, kalkınma noktasında ise daha çok bireysel ve sosyal değerleri içeren bir büyüme çizgisinin ifade edildiği görülmektedir. (de Haas, 2007:10)

Günümüz göç dünyasının daha iyi bir ekonomik hayat beklentisi ile gerçekleştirildiği fikri de göz önüne alındığında, göç hareketlerinin az gelişmiş ülkelere doğru gerçekleştiği görülecektir. Böylece kalkınmanın olumlu yanlarını hedef ülkeler yaşarken, kaynak ülkeler kısır döngü içerisine girecek ve işgücü göçleriyle birlikte beyin göçleri de yaşayarak, eğitilmiş, nitelikli işgücü potansiyelini de kaybedecektir. Kalkınmanın en önemli amacı; bireyin iyiliği, insanlığın maksimum üretim ve tüketim kapasitesine ulaşarak, Kapitalist sistemin sürekliliğini sağlamasıdır. (Minibaş, 2002) Göç kalkınma ilişkisi incelenirken literatürde iki temel yaklaşımın olduğu görülmektedir: İyimser yaklaşım ve kötümser yaklaşım.

Göç hareketlerini farklı argüman ve bakış açısıyla analiz eden her iki yaklaşım da dönemsel şartları göz önünde bulundurarak açıklamalarını yapmaktadır. Kalkınmanın temel amacı insanlara daha uzun, daha sağlıklı ve daha mutlu bir hayat imkânı tanımak olarak

belirlendiğinde göç hareketleri bu imkânı bulabilmenin aracı olacaktır. Göç hareketinin gerçekleşmesiyle birlikte göçmen her zaman statü kaybı yaşamaz, aynı zamanda göçmenin göç hareketinden olumlu etkilenmesi de mümkündür. İyimser yaklaşıma göre; göçmenlerin işgücü hareketliliği sağlamaları, beyin göçü ile hedef ülkeye katkılar sunmaları ve diasporalarla sosyo-kültürel anlamda olumlu sonuçlar üretmeleri ile sonuçlanmaktadır. (Özmete ve Arslan, 2018:185) Aynı şekilde uluslararası göç hareketlerine dahil olan göçmenler kendi ülkelerine döviz girdisi sağlamak, eğitim ve kültürel dolaşımı artırmak gibi yararlar da sağlamaktadırlar.

Kötümser yaklaşım ise; özellikle beyin göçünü az gelişmiş toplumların gelişmesinin önündeki engel olarak görmektedir. (Aktaş, 2014:38) Aynı şekilde göç hareketlerine katılan kişiler ucuz işgücü olarak çalışmakta ve sağlıklı beslenme olanaklarından uzak kalmaktadır. Bununla birlikte göç hareketleri sonucunda sadece ülkeler arasında değil aynı ülke içinde değişik şehir ve bölgeler arasında da gelişme farkları ortaya çıkmaktadır. Kötümser yaklaşıma göre; göç hareketleri sonucunda yoksullaşma, çarpık kentleşme, bazı bölgelerde yoğunlaşan nüfus, şehirleşme ve trafik ile altyapı sorunlarına, çevre problemlerine de neden olmaktadır. (Çakır, 2011:136) İki yaklaşımın her ikisi de doğru noktalara bakmakta fakat eksik kalmaktadır. Bu eksiklikler göz önüne alındığında sosyal olguların tek bir bakışla veya metodoloji ile açıklamanın mümkün olmadığı ortaya çıkmaktadır. Özellikle göç gibi karmaşık bir yapıya sahip böylesi olguları dar perspektifle açıklamaya çalışmak eksiklik olarak kalmak demek olacaktır.

İşgücü nedeniyle göç hareketleri içerisinde bulunan göçmenler, entegrasyon noktasında diğer sebeplerle göç eden göçmenlere oranla daha yüksek uyum gösterebilirler bile, bu durum sosyal problemlerin hiç görülmediği anlamına gelmemektedir. Ekonomik amaçla göç eden göçmenlerin tasarruf alışkanlıkları göstermeleri, az miktarlarla geçinmeye çalışmaları onların yoksulluk yaşamalarına da neden olmaktadır. Toplumsal refah düzeyleri yüksek ülkelerde gettoların veya bölgesel refah farklılıklarının oluşması beraberinde yeni toplumsal sorunları da getirmektedir. Nitelikli insan gücünü ifade eden beşerî sermayenin, kalkınmasını tamamlamış toplumlarda oynadığı rol kaynakların verimli kullanılmasının yanı sıra üretim artışının devamlılığını da sağlamaktadır. (Karataş ve Çankaya, 2010:34) Kaynakların verimli kullanılması, üretim artışıyla birlikte nitelik artışını da hem eğitim alanına hem de piyasaya getirmekte, teknolojik ve bilimsel gelişme kalkınmanın lokomotifine olmaya katlanarak devam etmektedir.

Beşerî sermayenin kalkınmada oluşturduğu katma değere bakıldığında; eğitim harcamaları ile kişi başına düşen gelirin karşılaştırıldığı çalışmalar önemli bulgular sunmaktadır. (Günkör, 2017:20) Bir toplumun kalkınması ile ilgili olarak belirli koşullara sahip olması gerekmektedir ki bu gerekliliğin başında eğitim imkanları gelmektedir. Beyin göçünün yönüne

bakmak bile tek başına önemli ipuçları vermektedir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Teşkilatı'nın oluşturduğu "Beşerî Kalkınma Endeksi" bu konuda yapılan çalışmalara temel teşkil etmektedir. (Human Development Index (HDI), 2022) Kalkınmanın ekonomik kaynaklarının yanı sıra eğitim ve sağlık faktörlerini de dikkate alan endekste, sağlık alanında; yaşam süresi, sağlıklı yaşam düzeyi ve yaşam beklentileri, eğitim alanında; okur yazar olma, okullaşma ve öğretmen başına düşen öğrenci gibi ölçütler kullanılmaktadır.

Gelişmiş ülkelerin büyüme hızlarını arttırmaları; başta teknoloji olmak üzere, yüksek bilginin üretilmesi ve var olan beşerî sermaye stoku, bütün dünyada gerçekleştirilen yeni bilgi ve teknolojileri kullanma ve bu bilgilere uyum sürelerinin kısa olması ile açıklanmaktadır. Beşerî sermaye stokuna sahip olan ülkeler, büyüme hızları düşük bile olsa, teknoloji ve bilgi lideri olan ülkelere yetişebilme imkanına sahiptirler. Gelişmiş ülkelerle aralarındaki makası daha hızlı kapatabilirler. Çünkü beşerî sermayenin varlığı ülkeler için kalkınma ve rekabet gücü demektir. (Barro, 1991:409)

Bugün Türkiye'de hızlı sayısal iyileştirmelerin yaşandığı eğitim alanında, okullaşma sayılarıyla birlikte nitelik geliştirmelerine de kalkınma politikaları ve dünya ile rekabet edebilme noktasında daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitim kalitesinin ve ekonomik değer potansiyelinin artırılması ile ülkenin rekabet gücü de artacaktır. Sadece eğitim alanında değil sağlık alanında da benzeri bir durum söz konusudur. (Kazancıgil, 2022:214) Uluslararası alanda kabul gören; sağlıklı bireylerin daha fazla tasarruf yaptığı, sağlıklı toplumu sağlıklı bireyin oluşturduğu anlayışı Türkiye'de de kabul görmektedir. Sağlık sektöründe tedavi için harcanacak her bir kuruşun azalması demek bu meblağın farklı alanlara aktarılması demektir. (Çetin ve Sevil, 2017:28) Böylece kalkınmanın bir bütün olarak ele alınması gerekliliği açıkça ortaya çıkmaktadır. Her bir alanda gerçekleştirilecek verimli üretimin ülkenin kalkınma politikalarını ve kalkınma hızını arttıracığına şüphe yoktur. Nitelikli işgücünün gerçekleştirdiği yurt dışına doğru göç hareketlerinden olumsuz etkilenen Türkiye, göç hareketlerini kazanıma çevirmeye çalışmaktadır. Bu amaçla diasporalar, kalkınma politikaları konusunda önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Ayrıca yurtdışında yaşayan Türk göçmenlerin ülkeye geri dönüşünü sağlamaya yönelik çalışmalar da aynı şekilde devam etmektedir. Bununla birlikte kalkınma politikaları aracı olan ve Türkiye'nin yumuşak güç olarak kullandığı birçok kurum dünyanın dört bir yanında çalışmalarına devam etmektedir.

3. Türk Diasporasının Değişen Yapısı ve Politika Yürütücüleri

Türk Diasporalarının kalkınma süreçlerine etkileri incelenirken, diaspora tarihine de bakmakta yarar olacaktır. Bir ülkenin politikalarını hem ekonomik hem siyasi hem de toplumsal yapısında bulunan her bir faktör belirli oranda etkilemektedir. Türkiye gibi ekonomik ve toplumsal anlamda gelişmekte olan bir ülke için bu değişimler de önem kazanmaktadır. Siyasi

kadrolarda gerçekleşen herhangi bir değişim dahi yukarıya doğru ilgili politikaların değişmesine neden olabilmektedir. Türk Diasporası da belli süreçlerden geçerek bugünkü konumuna ulaşmıştır. Türkiye'nin dış dünyaya açılmaya başladığı tarihi 1980'lerin başı olarak ifade etmek mümkündür. Halbuki başta Almanya olmak üzere Doğu Avrupa'ya işçi gönderimlerinin başlangıç tarihi 31 Ekim 1961'dir. Bu iki tarih arasında geçen süre Türkiye'nin konuya bakışını da değiştirmiştir.

İlk işçi göçleri ile Türkiye'nin devlet politikası ülkeye döviz girdisi sağlamaktır. (Çil, 2011:49) Elbette işgücünün istihdam içerisinde bulunmayan fazla kısmının yurtdışına gönderilip işsizlik sorununa kısmi bir çözüm bulunması da işçi göçlerine bakışı ifade etmektedir. 80'li yıllara kadar kalkınmanın önemli gelir kalemi olan döviz girişi, ancak bu tarihten sonra neoliberal ekonomi politikalarının ve hızlı büyüme rakamlarının etkisiyle geri plana düşmüştür. Diaspora politikalarının oluşma süreci de yine aynı tarihlere rastlamaktadır. Çünkü bu tarihler Avrupa'ya giden Türk İşçilerin kalıcı olduklarının anlaşıldığı, ekonomik beklentilerin azalması sonucu konunun odak noktasının siyaset ve sosyoloji alanına yaklaştığı zamanlardır. Türkiye, Cumhuriyetin kurulduğu günden bugüne kadar göçmen ülkesidir. (Aktel ve Kaygısız, 2018:589) Göçmenlerin ve yurtdışında farklı nedenlerle yaşayan Türklerin menfaatlerinin korunması düşüncesi ve bu düşüncenin artık zorunluluk haline gelmesi ile yasal bir zemin kazanması ise 1982 Anayasası ile mümkün olmuştur. (Sağlam, 2019:84) Dolayısıyla yasal zeminin oluşması Türk Diaspora tarihi için önemli bir basamak olmuş ve Türkiye'den dünyanın dört bir yanına giden her bir vatandaş için, sosyo-ekonomik birçok hizmet kurumsal altyapı ile sağlanmaya çalışılmıştır. Özellikle 2000 sonrasında üçüncü nesle ulaşan diaspora üyeleri Türkiye'nin dünyaya görünen yüzü olmaya da başlamışlar ve önemli bir görev de üstlenmişlerdir. Unutulmamalıdır ki Türk Diasporası, yeni katılımlardan daha çok yeni doğan çocuklarla genişlemesini sağlamaktadır. Bu genişlemenin de aidiyet ve temsil temelli olduğu, Türkiye'nin politikalarını bu yönde geliştirdiği söylenmelidir. Bu dönem “işçi” veya “göçmen” tanımlamalarının kullanılmadığı bunun yerine “diaspora” ifadesine yer verildiği ve “yurtdışında yaşayan vatandaşlar” ibaresinin kullanıldığı görülmektedir. Aynı şekilde diasporanın ekonomik hüviyeti yerini kültürel kimliğe ve aidiyet temelli tartışma ve çalışmalara bırakmıştır.

Türk Diaspora Politikası oluşturulurken, küresel neoliberal göç politikalarının etkisinden tamamen çıkıldığı da düşünülmemelidir. Türk Diasporasının aktörleri ve bu aktörlerin kullandıkları yöntemler incelendiğinde, hem diaspora içerisinde yaşayan vatandaşlara yönelik haklarının genişletilmesi hem de buldukları konumlarda daha güçlü ve yeterli olmalarına yardımcı olacak yeteneklerinin geliştirilmesi noktasında faaliyetler gerçekleştirmektedirler. Dışişleri, Millî Eğitim Bakanlığı veya Diyanet İşleri Başkanlığı, Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'nın

(YTB) faaliyetleri bir bütün olarak incelendiğinde faaliyetlerin hem nitel hem nicel özelliklerinin geliştirildiği, kapasitelerinin ve insan kaynağı kullanımının artırıldığı görülecektir. 2002 yılından beri iktidarda olan AK Parti hükümetleri ile bahsi geçen kurumların Türkiye'nin hinterlandı olan bölgelerde etkinlik kazandıkları, sadece Türk Dünyası ve Avrupa'da yaşayan Türkler değil, geleneksel çizginin dışında Ortadoğu, Amerika ve Afrika kıtasında da önemli faaliyetler sürdürdüğü görülmektedir. Bu durumun birçok ülkede o ülkenin iç hukukuna uygun olarak faaliyetlerini sürdüren bu kurumların eleştirilmesine de neden olduğu ifade edilmelidir. Türkiye odaklı yürütülen kamu diplomasisi, Türkiye'nin tarihi, kültürel, sportif veya bilimsel değerlerini dünyaya daha iyi anlatması adına "yumuşak güç" kullanımına dayanmaktadır. (Oktay, 2012:127) Diasporanın varlık amacı; ekonomik ve gündelik siyasi konularda ilgili bölgelerde yaşayan vatandaşların haklara sahip olmalarını sağlamak sıradanlığı değildir. Daha geniş bir perspektifle; Türkiye'nin tanıtımına, kültür ve değer paylaşımına, çifte vatandaşlığa sahip bireylerin eşit konum elde etmelerine ve dolayısıyla bu bölgelerde Türkiye'nin uluslararası arenada söz sahibi olmasına katkı sunmaktır.

Kalkınma politikalarını salt ekonomik gösterge ve çalışmalarla analiz etmek konunun değerlendirilmesini eksik bırakacaktır. Bu sebeple diaspora aktörlerinin faaliyetleri de çalışmanın bu aşamasında değerlendirilecektir. Çünkü kalkınma sadece ekonomik temelli değil sosyal ve kültürel yönden de incelenmeyi gerekli kılan bir alandır. Bu nedenle kamu diplomasisi olarak diaspora faaliyetlerini, 1960'lardan daha geriye götürmek de mümkündür. Özellikle Balkanlar'da bulunan Türk nüfusun ve tarihi mirasın korunması, geliştirilmesi ve güçlendirilmesi sadece bugüne özel çalışma alanı değildir. Aynı şekilde Gürcistan, Azerbaycan veya Kıbrıs için de benzeri durumlar geçerlidir. Bu şekilde Türk medeniyet havzası olarak genişletilebilecek coğrafya ile Türk Diasporası 7 milyonluk bir nüfusa ulaşabilmektedir. Bu nüfusun Türkiye'nin genişleyen küresel vizyonu ile uyumlu çalışması Türk Diasporasını dünyanın önemli baskı gruplarından bir tanesi yapmaktadır.

Diasporalar bu bağlamda değerlendirildiğinde; özellikle yurtdışında yaşayan vatandaşların asimilasyona karşı ve varoluş süreçlerinin devamlılığına dair önemli bir cevap niteliğindedir. Bu cevabın bütün kamu kurumları ve sivil toplum örgütleriyle topyekûn bir çerçeve içerisinde devlet politikası haline gelmesidir. Diaspora içerisinde yaşayan vatandaşların hedef ülkede siyasi, sosyal ve ekonomik varlıklarını kalıcı hale getirmesi, çok kültürlü politikaların gelişmesi ve entegrasyonun sağlanması ile bu kurumsallaşma gerçekleşecektir. İkili devlet ilişkileri ile kurumsallaşmanın sürekliliğinin sağlanacağı muhakkaktır.

Türk kamu yönetiminin kalkınma ve yurtdışında bulunan vatandaşlarla iş birliği ve çeşitli yardımların koordinasyonunu sağlamakla görevli tuttuğu, Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) 1992 yılında bu amaç doğrultusunda kurulmuştur. Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) dağılması sonrası ilk çalışmalarını gerçekleştiren

ren TİKA, ekonomik, kültürel ve teknik iş birliğini öncelmiş, gelişme yolundaki ülkelerin kalkınmalarına yardımcı olmak ve bu ülkelerle ekonomik, ticari, sosyal, kültürel, teknik ve eğitim alanlarında projeler geliştirmiştir. (Hatipoğlu, 2018:103) Önceleri Dışişleri Bakanlığı bünyesinde görev yapan kurum, 2001 yılında Başbakanlık bünyesine alınmış ve böylece faaliyetlerinin görünür hala geldiği ve etkinliğinin arttığı gözlemlenmiştir. TİKA yeni konumu ile Bakanlıklar dahil diğer kamu kurum ve kuruluşlarının ilgili politikalarında koordinasyon görevini üstlenmiştir. Bu görev ile benzer alanlarda yapılan çalışmaların birbirine uyumu sağlanmış, gerçekleştirilen koordinasyonla birlikte faaliyetlerin etkinliği artırılmıştır. 2011 yılına gelindiğinde ise TİKA bir ajans olarak kurulmuş ve Kültür-Turizm Bakanlığı'na bağlanmıştır. Artık ajans olan kurumun çalışma hedefi ise; kalkınma hamlelerini gerçekleştiren ülkeler yerine, Türkiye'nin iş birliği geliştirmesi gereken ülkelere yönelmiştir. Kurumun bu şekilde uluslararası alanda konumu ve gücü de artmıştır. Türkiye'nin hem bölgesel hem de küresel çapta önemli bir aktör haline gelme çabalarının uzantısı olarak TİKA da faaliyet alanlarını genişletmiş; 2002 yılında 12 olan koordinasyon ofis sayısını 60 ülkede 62 koordinasyon ofisi ve toplamda 150 ülkede faaliyet gösterme noktasına ulaştırmıştır. (TİKA, 2022) Kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, vakıf, dernek ve sivil toplum kuruluşları ile özel sektör arasında iş birliği mekanizmaları kuran TİKA, Türkiye'nin kalkınma yardımlarını kayıt altına almakta ve 5 kıtada kalkınma merkezli iş birliği çalışmaları yapmaktadır. TİKA, uluslararası kalkınma iş birliği faaliyetleri kapsamında 2021 raporunda şu bilgilere yer verilmiştir:

“Her bir faaliyet kapsamında gerçekleşen harcama ve harcamanın yılsonu ödeneğine oranı Balkanlar ve Doğu Avrupa’da Uluslararası Kalkınma İşbirliğinin Geliştirilmesi; 86.567.257 TL, %58, Dış İlişkiler ve Ortaklıklar Üzerinden Uluslararası Kalkınma İşbirliğinin Geliştirilmesi; 42.097.369 TL, %91, Doğu ve Güney Asya ile Pasifik ve Latin Amerika’da Uluslararası Kalkınma İşbirliğinin Geliştirilmesi; 29.902.767 TL, %69, Orta Asya ve Kafkaslar’da Uluslararası Kalkınma İşbirliğinin Geliştirilmesi; 62.977.204 TL, %67 ve Ortadoğu ve Afrika’da Uluslararası Kalkınma İşbirliğinin Geliştirilmesi; 121.541.733 TL, %76 olarak gerçekleşmiştir.” (TİKA 2021 Faaliyet Raporu)

TİKA kuruluşundan bu yana kapasitesini ve yetkinliğini artırarak farklı coğrafyalarda stratejik iş birliği yürüterek sağlık, eğitim, kültür gibi çok çeşitli alanlarda projeler ürettiği görülmüştür. Bu projeleri dünyanın farklı alanlarında kalkınma faaliyetleri olarak sunmuştur. 1992-2000 arasında sadece 2500 proje üretilirken, günümüzde projelerin yıllara göre arttığı ve 2000 yılından günümüze proje sayısının 30.000'nin üzerinde olduğu belirtilmiştir. (TİKA, 2022) Dolayısıyla TİKA, uluslararası alandaki standartlar çerçevesinde sektörel olarak eğitimden sağlığa, tarımdan hayvancılığa, üretim ve ekonomik olanakların güçlendirilmesi,

insan kaynağı kapasitesinin artırılması gibi alanlara sürdürülebilir projeler ile yoğunlaşmıştır. 2019 yılında 346 eğitim projesiyle 100.000'e yakın öğrencinin eğitim hizmetlerinden faydalanması sağlanmıştır. Sağlık alanında 142 proje oluşturularak yaklaşık 900.000 kişinin yararlanması söz konusu olmuştur (TİKA, 2022).

Kalkınma politikaları çerçevesinde gerçekleştirilen faaliyetlerde konunun ekonomik tarafı ne kadar önemliyse, Türkiye'nin prestijine sağladığı katkı da bir o kadar önemlidir. TİKA'nın gerçekleştirdiği faaliyetler Türkiye'nin tanıtımında ve Türkiye'ye karşı dünyada var olan bakışı değiştirmek ve saygın bir konum kazandırmak açısından değerlidir. Bu iki bakış açısı her zaman birlikte devam ettirilmek zorundadır. Ülkelerin kalkınması bu bağlamda yurtdışında yaşayan vatandaşların kaynak ülkede yapacakları yatırım, döviz transferleri ve göçmen (hemşeri) ağları ile kendilerinden sonra hedef ülkeye gelecek olanlara rehberlik edecekleri de unutulmamalıdır.

Diaspora politikaları konusunda 2010 yılı önemli bir başka kurumsal gelişmenin yaşandığı yıl olmuştur. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) 6 Nisan 2010 tarihinde; yurtdışında yaşayan vatandaşların, kardeş toplulukların ve Türkiye'de öğrenim gören uluslararası burslu öğrencilerin çalışmalarını koordine etme amacıyla kurulmuştur. YTB, çalışmalarıyla gerek yurtdışında yaşayan vatandaşlarla gerek kardeş topluluklarla ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkileri güçlendirmekte ve geliştirmektedir. Özellikle Türkiye'de eğitimlerine devam eden uluslararası öğrenciler Türkiye'nin gönüllü elçileri olarak mezuniyetleri sonrasında ülkeleri ile Türkiye arasında köprü görevi görmektedirler. (YTB, 2022a)

YTB'nin 2021 Faaliyet Raporuna bakıldığında;

- Yurtdışındaki vatandaşların sorunlarının çözümü ve Türkiye ile bağlarını güçlendirmeye yönelik programlar,
- Yurtdışında yaşayan vatandaşların akademik, sosyal ve kültürel gelişmelerine destek olunmasına yönelik programlar,
- Türk Konseyi ve Türksoy gibi hükümetler arası kuruluşların iş birliği çalışmalarına katkılar sağlamaya yönelik programlar,
- Türkiye Bursları kapsamında nitelikli işgücünün tespit edilmesi ve seçilen öğrencilerin Türkiye'de çalışma izni almalarının kolaylaştırılması,
- Türk Kültürünün tanıtımı için seçilmiş ülkelerde Türk Dili ve Edebiyatı lisans programlarının açılmasının desteklenmesi,

şeklinde programların gerçekleştirildiği görülmektedir. Ayrıca kalkınma politikaları kapsamına alınabilecek olan Türkiye Bursları ile ilgili olarak aynı raporda; yaklaşık 292 milyon TL harcama yapıldığı, Yurtdışı Türkler ve Kardeş Topluluklar için ise gerçekleştirilen harcamanın 43 milyon TL olduğu ifade edilmektedir. (YTB, 2022b)

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'nın (YTB) kurulması, "işçi"nin yerini

“Türk Diasporası”na kurumsal olarak bırakması demek olmuştur. YTB’nin varlığı TİKA’nın çalışma alanlarını farklılaştırmasına ve iş yükünün azalarak serbestlik kazanmasına da neden olmuştur. Ayrıca YTB’nin yurtdışında bulunan vatandaşların yanında, soydaş ve akraba topluluklarla uluslararası öğrencilere yönelik önemli faaliyetler yürütmesi, kamu diplomasisi açısından Türk Diaspora politikasının da merkezine oturmasına neden olmuştur.

YTB’nin kamu diplomasisi açısından oynadığı rolün yanı sıra, akademik dünyada ihtiyaç olan veri eksikliğini gidermek adına Türk Diasporasının yoğun olarak bulunduğu bölgelerde yürüttüğü saha araştırmaları da Türk Diasporasının varlığını, potansiyelini, etki alanını doğru tespit etmek adına önemli işlevler görmektedir. Analiz ve değerlendirmelerin yanı sıra anketler, çalıştaylar ve konferanslarla birlikte oluşturulan bilgi setleri akademik çalışmalar için de önemli rehberlikler sağlamaktadır. Bütün bu çalışmalar bir bütün olarak değerlendirildiğinde diaspora mensuplarına yönelik kimlik ve kültürlerinin korunması noktasında YTB’nin önemli faaliyetler ortaya koyduğu şüphe götürmez bir gerçek olarak ortaya çıkmaktadır. Kurumun faaliyetleri ile ilgili verdiği bir röportajda YTB Başkanı Abdullah Eren; Türk Diasporasının bulunduğu her bir şehre ve kasabaya gideceklerini (AA, 2019) ve önümüzdeki yıllarda sahadada gerçekleştirilen bu faaliyetlerin daha rafine ve kaliteli hale gelerek, Türkiye’ye çok daha pozitif katkılar sağlayacağını ifade etmiştir. (AA, 2022)

Türk Diasporasının önemli bir diğer kurumu olan Yunus Emre Enstitüsü (YEE) de TİKA ve YTB ile benzer alanlarda çalışmalarını sürdürmektedir. Türkiye’nin tanıtımı amacıyla kurulan Enstitü, yabancılara Türkçe eğitimler verilmesi ve diasporanın bulunduğu ülkelerdeki yerel halkla kültürel alışveriş faaliyetlerini gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. Kurumun isminin Yunus Emre olarak seçilmesi bu noktada tesadüf değildir. Şiirleriyle Türkçenin gelişmesine önemli katkılar sağlayan Yunus Emre, evrensel insani değerler üzerine inşa ettiği felsefesini, ortak değer ve barış üzerine kurmuştur. Enstitü de benzeri bir noktaya kendisini konumlandırmaktadır.

2007 yılında kamu vakfı olarak kurulan Enstitüsü’nün bugün diasporanın bulunduğu ülkelerde toplam 56 kültür merkezi bulunmaktadır. Kültürel diplomasi ve Türkçe öğretim faaliyetlerine yoğunlaşan Enstitü, bugüne kadar 52 ülkeden 15.308 öğrenciyi Türkçe Yeterlilik Sınavına tabi tutmuştur. Başarılı olan adayların bölgelere göre dağılımı; %69 Asya, %21 Avrupa, geri kalan küçük kısımlar ise; Balkanlar, Afrika, Ortadoğu ve Uzakdoğu şeklinde gerçekleşmiştir. Yunus Emre Enstitüsü’nün bugün 422’si yurtdışında olmak üzere 587 çalışanı vardır. Aynı şekilde yurtdışında 91 üniversite ile Türkoloji Protokolü, 56 üniversite ile ise iş birliği protokolü imzalanmıştır. Enstitü’nün başta Türkoloji Projesi olmak üzere, kültür sanat faaliyetleri ile projeler için 2020 yılı harcamaları yaklaşık 160 Milyon TL olarak gösterilmiştir. (YEE, 2020)

Türk Diasporasının Avrupa’daki faaliyetleri sadece orada yaşayan vatandaşlara yönelik etkiler taşımamaktadır. Özellikle Türkiye’nin uzun yıllardır devam eden Avrupa Birliği (AB) üyelik süreci ve AB ilişkileri de bu faaliyetlerden olumlu anlamda etkilenmekte, Türk diasporasının dolayısıyla Türkiye’nin de küresel çapta etkinliğinin artmasına katkı sağla-

maktadır. Tekrar hatırlamak gerekir ki, Türk Diasporasının kamu politikalarının yürütücüleri yukarıda isimleri sayılan üç kurumdan ibaret değildir. Bu üç kurumun yanı sıra Dışişleri, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ile Diyanet İşleri Başkanlığı da diaspora faaliyetleri içerisinde önemli misyonlar üstlenmektedir. Özellikle Diyanet İşleri Başkanlığı'nın faaliyetleri İslamofobi'nin yükseldiği günümüz şartlarında çok daha önem taşımaktadır.

4. Türk Diasporası ve Kalkınma Politikalarına Etkisi

Yurtdışında yaşayan ve Türk Diasporası olarak kabul edilen vatandaşların sayısı ile ilgili olarak ne yazık ki açık bir sayı veya istatistik mevcut değildir. 7 milyon olarak ifade edilen rakam ise Dışişleri Bakanlığı'nın web sayfasında bulunan bir cümleden ibarettir. (Dışişleri Bakanlığı, https://www.mfa.gov.tr/yurtdisinda-yasayan-turkler_tr.mfa) Bir başka önemli istatistik ise YTB'nin 2011 yılında gerçekleştirdiği "Avrupa'da Yaşayan Türkler, Yaz Tatili Döneminde Türkiye'ye Gelen Türkler Örneği Saha Araştırması"dır. (YTB, 2011) Bu eksikliğin diaspora politikaları oluşturulurken Türkiye'nin karşısına çıktığı daha önce ifade edilmişti.

Türkiye'nin küresel çapta 2020 yılında gerçekleştirdiği kalkınma yardımları şu şekilde gerçekleşmiştir:

TABLO 1: Türkiye'nin İki Taraflı Resmi Kalkınma Yardımları

Kıta	Yardım Miktarı (Milyon Dolar)
Avrupa	98,3
Afrika	74,92
Amerika	4,52
Asya	7.588,96
Uzakdoğu	9,2
Okyanusya	0,05
TOPLAM	8.032,57

Kaynak: TİKA, 2020.

Yukarıda verilen iki taraflı resmi kalkınma yardımlarının (RKY) yanı sıra literatürde diğer resmi kalkınma yardımları, gelişmekte olan ülkelerde özel sektör tarafından gerçekleştirilen doğrudan yatırımlar ve sivil toplum kuruluşları (STK) destekleri olmak üzere dört çeşidi bulunmaktadır. (TİKA, 2010:4). RKY, kamu kaynağı kullanılarak yapılan yardımlar olup, çoğunlukla hibe niteliğindedir. Diğer resmi yardımlar, kredi ve borç işlemleri olup, geri ödemesi olan yardımlardır. Özel sektör doğrudan yatırımları, kamu ve/veya özel sektörün geçerli pazar şartlarında ilgili ülkeye yaptığı yatırım veya finans desteği kapsamındaki yardımlardır. STK yardımları ise, kamu kaynağı kullanılarak ve/veya STK'larının kendi oluşturdukları kaynaklarla gerçekleştirdikleri hibe yardımlardır.

Bu bağlamda Türkiye'nin, Avrupa'da özellikle Balkan ülkelerine yönelik gerçekleştirilen

kalkınma yardım faaliyetlerine bakıldığında Arnavutluk ve Bosna Hersek'in ön plana çıktığı görülmektedir. Asya Kıtasında ise komşu ülkelerin kalkınmasına yönelik faaliyetler dikkat çekmektedir. Aynı raporda Türkiye'nin sivil toplum kuruluşlarına yönelik 2009–2020 yılları arasındaki gerçekleştirdiği yardımlara bakıldığında ise; 109 Milyon dolardan 402 Milyon dolara bir yükselmenin olduğu göze çarpmaktadır. Bu yardımların %52'si ise eğitim harcamaları şeklinde gerçekleştirilmiştir. Geri kalan yardımların büyük çoğunluğu ise; sağlık ve altyapı sistemlerini kapsamaktadır.

Veriler eski olmakla birlikte Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın 2013 yılında yayınladığı Almanya özelindeki bilgiler konuyla ilgili önemli ipuçları sunmaktadır.

TABLO 2: Almanya'da Sigortalı Çalışan Türk İşçi Sayıları/2013

Tarım, orman, balıkçılık	1.069
Maden ve taş toprak	2.654
İmalat sanayi	164.095
Enerji	901
Su işleri, kanalizasyon, çöp sektörü	3.708
İnşaat sektörü	29.117
Ticaret, otomobil ve motorlu araçlar tamirciliği	72.536
Ulaştırma ve depolama	42.893
Otelcilik, lokantacılık	27.737
Bilişim ve iletişim	4.547
Kredi ve sigortacılık	3.935
Emlak ve konut sektörü	1.496
Serbest ve bilimsel hizmetler sektörü	11.561
Diğer iktisadi hizmetler sektörü	84.009
Kamu idaresi, sosyal sigortalar	7.778
Eğitim ve öğretim	7.547
Sağlık ve sosyal hizmetler	28.746
Sanat, eğlence, dinlence	2.590
Diğer hizmet sektörleri	12.620
Özel ev hizmetleri	254
Uluslararası organizasyonlar	201
Başka işkoluna girmeyen hizmetler	384
Toplam	510.378

Kaynak: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2013.

Bu istatistikler Almanya Ekonomi ve Enerji Bakanlığı Müsteşarı Elisabeth Winkelmeier-Becker'in Pandemi öncesindeki açıklamalarıyla birlikte okunduğunda bir anlam ifade edecektir. Becker, Almanya'da 100 binden fazla Türk kökenli iş insanı bulunduğunu hatırlatarak, Türk kökenli iş insanlarının yaklaşık yarım milyon çalışmanı olduğunu ve toplam 50

milyar Euro ciro ile Almanya'nın refahına ve ekonomik gelişmesine katkı sağladığını aktarmaktadır. (TRT, 2020)

TABLO 3: Bağımsız Çalışanlar/2013

Sektörler	Sayı	(%)
İmalat	2.080	2,6
İnşaat	1.280	1,6
El sanatları	7.280	9,1
Toptan ticaret	3.680	4,6
Perakende ticaret	26.480	33,1
Gastronomi	18.800	23,5
Hizmet	20.400	25,5
Toplam	80.000	100

Kaynak: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2013.

Bağımsız çalışanların oranlarına bakıldığında ise; hizmet sektörünün bütün toplamın dörtte birini oluşturduğu görülmektedir. Hizmet sektörünün karşılık bulduğu temel alan gıda hizmetleri olmaktadır. Bu bilgilere ek olarak Koronavirüs salgını ile tanınan bilim insanları BioNTech'in kurucuları Prof. Dr. Uğur Şahin ve Özlem Türeci'nin geliştirdikleri aşı ile elde ettikleri gelirin 2021'de Almanya'nın gayri safi yurt içi hasılasındaki (GSYİH) artışın yaklaşık 8'de 1'ini oluşturduğu ve bu oranın Alman ekonomisinin büyümesine 0,5'lik bir katkı sağladığı da unutulmamalıdır. (Euronews, 2021) Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği öncülüğünde çalışmalarını sürdüren Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK), yayınladığı 2019 yılı raporunda Türk yatırımcılarının Batı Avrupa'da yaptıkları yatırım miktarını; "2017 yılında yapılan yatırımların yaklaşık değeri 307 milyon dolar iken, 2018 yılında 1.029 milyon dolarlık yatırım gerçekleşmiştir." şeklinde açıklamıştır. Doğu Avrupa'da ise bu miktar 2018 yılı için 862 milyon dolardır. (DEİK, 2019)

Dünya Bankası'nın paylaştığı son verilere göre ise; 2021 yılında düşük ve orta gelirli ülkelere yapılan havale akışı 470 milyar dolar olmuştur. 2010 yılında dünyada var olan diasporaların tamamının birikimi 400 milyar dolardı. (Dünya Bankası, 2022) Yine bu iki veri birlikte değerlendirildiğinde diasporaların kalkınma politikalarında ve ülkelerin gayri safi yurtiçi hasıllarında önemli bir yer tuttuğu görülecektir.

Sonuç

Diasporalar, kurumsallaşmalarını sağladıkları ölçüde ekonomik, toplumsal ve siyasal süreçlerin içerisine girebilmektedirler. Kurumsallaşmanın getirdiği etki gücü, buldukları ülke veya bölgelerde anavatanları ile olan bağlarını ve iletişimlerini artırmakta, böylece kaynak ülkelerin dünya siyasetinde önemi artmaktadır. Türk Diasporası da benzerleri gibi bir yapıya sahiptir. Geçmişte ekonomik öncelikleri olan diaspora gücü, bugün daha çok kültürel

ve sosyolojik boyutları ön plana çıkarmaktadır. Diaspora denildiğinde elbette göç hareketleri sonucu hedef ülkeye varan göçmenler anlaşılmaktadır. Fakat bugün bu göçmenlerin göç hareketlerine katılma sebepleri değişiklik göstermektedir. İşte bu değişim diasporaların çalışma faaliyetlerini de değiştirmektedir.

Türk Diasporasının tarihi serüveni içerisinde geldiği noktaya bakıldığında; 1960'lı yıllardan 1980'li yıllara kadar diaspora ülkeye döviz girdisi sağlamak ve ülke içerisinde işsizliğin önüne geçmek için yurtdışına emek göçü olarak anlaşılmıştır. Fakat bugün artık uluslararası ilişkilerde yumuşak güç olarak ifade edilen kurum ve kuruluşlarıyla Türkiye'nin kültürel ve tarihi geçmişini dünyaya tanıtmak, ülkenin imajını olumlu anlamda düzeltmek için çalışmalar yapan lobi merkezleri konumuna yükseldiği görülmektedir. Türk Diasporası özelinde diaspora kalkınma ilişkisini incelemeyi amaç edinen bu çalışmanın da ifade ettiği gibi, bugün dünyada kalkınma politikası denildiğinde artık sadece ekonomik veriler anlaşılmıyor. Bir ülkenin kültürüyle, dili ve değerleriyle, insan haklarına verdiği önem ve eğitim anlamında oluşturduğu katma değeriyle kalkınmışlık seviyesi ortaya çıkıyor. Türk Diasporasının yurtdışında etkin bir güce kavuşması için, bünyesinde bulunan nüfus gücünü doğru kanalize etmesi gerekmektedir. Özellikle akademik alandaki eksiklik, diasporanın muhtevasını ortaya çıkarma konusunda olumsuz durumlara sebep olmakta, ortaya konulmaya çalışılan faaliyet ve politikaların devamlılığına ket vurmaktadır. Diasporanın muhtevası üzerine literatürde yapılan çalışmalara ayrıca konunun farklı detayları üzerinde yapılacak çalışmalar da eklenmelidir. Diaspora politikalarının kurumsallaşması noktasında bu çalışmalar önemli katkılar oluşturacaktır.

Türk Diasporasının gelişmesi yolunda dünyada etkin olan örnekleri daha yakından incelemesi de gerekmektedir. Diaspora üyeleri ile iletişim ağlarının etkin kullanılması, faaliyetlerin tek taraflı gerçekleşmesinin önüne geçecektir. Diaspora mensuplarına ait şirket ve kurumlarının profesyonel yönetim anlayışı ile gelecek açısından hem buldukları yerlerde hem de Türkiye'ye yönelik ufuk açıcı vizyonlar ortaya koymaları gerekmektedir. Yine unutulmamalıdır ki; kalkınmanın ekonomik boyutunun yanı sıra kültürel ve sosyolojik boyutu da asla göz ardı edilmemelidir. Ekonomik iş birliğinin sosyo-kültürel iş birliği mekanizmalarıyla sürekli desteklenmesi gerekmektedir. Güçlü bir diaspora, Türkiye'nin dünyaya tanıtılmasına önemli katkılar sunacaktır. Diasporalar aracılığıyla ülke tanıtımlarının desteklenmesi bağlamında akla gelen ilk örneklerden birisi 1915 Olaylarıdır. Yıllardır şeffaflık içerisinde konunun araştırılması için elindeki bütün imkanları açan Türkiye iken, Ermeni Diasporasının etkisi ile konu içinden çıkılmaz bir hal almakta ve her yıl manipüle edilerek Türkiye'ye karşı önemli bir koz olarak kullanılmaktadır. Türk Diasporası bu ve benzeri konulara karşı da Türkiye ile koordineli bir şekilde politikalar oluşturulmasına katkılar sunmalıdır. Amaç, dünya üzerinde var olan Türk algı ve imajına olumlu etkiler oluşturabilmek ve hem ekonomik hem de siyasi

açından içinde yaşanan ülkelerde hükümetlere baskı aracı olabilmektir. En güzel örneğin toplum içerisinde yaşarken gösterildiği gerçekliğinden hareketle; yurtdışında yaşayan her vatandaşın bu bağlamda ülkesi adına hizmet eden bir görevli olduğu bilincinde olması gerekmektedir. Bahsi geçen yumuşak güç kullanan kurumların da rehberliğinde diaspora içerisinde birlikte hareket edilmelidir. Türkiye'nin dünya üzerinde etki alanını güçlendirmesinin, ürettiği ekonomik, siyasi ve toplumsal argümanların geçerli olabilmesinin en etkin ve mümkün yolu olarak bu birliktelik görülmektedir.

Kaynakça

- Akad, M. (1976). *Baskı Gruplarının Siyasal İktidarla İlişkileri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları No: 2138.
- Aktaş, M.T. (2014). Göç Olgusu Ekonomik Kalkınmada İtici Güç Olabilir Mi? *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1), 37-48.
- Aktel, M. ve Kaygısız, Ü. (2018). Türkiye'nin Göç Yönetimi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 23(2), 579-604.
- Anteby-Yemini, L. ve Berthomiere, W. (2005). Diaspora: A Look Back On A Concept. *Bulletin du Centre de Recherche Française de Jerusalem*, 16(1), 262-270.
- Barro, J.R. (1991). Economic Growth In A Cross Section Of Countries. *Quarterly Journal of Economics*, 106(2), 407-443.
- Başkaya, F. (2000.). *Kalkınma İktisadının Yükselişi ve Düşüşü*, İstanbul: İmge Kitapevi.
- Brinkerhoff J. (2009), *Digital Diasporas: Identity and Transnational Engagement*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cohen, R. (1997). *Global Diasporas: an Introduction*. Londra: UCL Press.
- Çakır, S. (2011). Geleneksel Türk Kültüründe Göç ve Toplumsal Değişme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24, 129-142.
- Çetin, M. ve Sevil, E. (2017). Beşerî Kalkınma Yaklaşımı Çerçevesinde Türkiye Ekonomisinin Karşılaştırmalı Performans Değerlendirmesi. *Sosyal Bilimler Metinleri*, 02, 22-32.
- Çil, H. (2011). Yarım Asır Önce: 1961 İşgücü Alımı Anlaşması'na Analitik- Eleştirel Bir Bakış. Faruk Şen (Ed.), 50. *Yılında Göç* içinde (41-51). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- De Haas, H. (2007). *Remittances, Migration and Social Development A Conceptual Review of the Literature*. United Nations Research Institute for Social Development, Social Policy and Development Programme, Paper no: 34.

- Farnel, F. (1994). *Lobbying: Strategies and Techniques of Intervention*. Les Editions d'Organisation (The Publishing Organisation): Paris.
- Gezgin, M. F. (1994). *İşgücü göçü ve Avusturya'daki Türk işçileri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Günkör, C. (2017). Eğitim ve Kalkınma İlişkisinin İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi Journal of International Social Sciences Education*, 3(1), 14-32.
- Hatipoğlu, O.G. (2018). Farklı Bir Kamu Kurumu Olarak TİKA: Örgüt Yapısının Dönüşümü Hakkında Bir Analiz. *Türkiye Siyaset Bilimi Dergisi* 1(1), 99-116.
- Karataş, M. ve Çankaya, E. (2010). İktisadi Kalkınma Sürecinde Beşerî Sermayeye İlişkin Bir İnceleme. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 29-55.
- Kazancıgil, D. (2022). Beşerî Sermaye ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme: Türkiye Örneği. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 26(1), 201-218.
- Oktay, E.G. (2012). NATO'nun Dönüşümü ve Kamu Diplomasisi'nin Artan Rolü. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 9(34), 125-149.
- Özmete, E. ve Arslan, E. (2018). Göç: Transnasyonalizm ve Transnasyonal Sosyal Hizmet. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29(1), 173-207.
- Safran, W. (1991). Diasporas in Modern Societies: Myths and of Homeland and Return. *Diaspora*, 1 (1), 83-99.
- Sheffer, G. (1986). A New Field of Study: Modern Diasporas in International Politics. Gabriel Sheffer, (Ed.), in *Modern Diasporas in International Politics* (1-15). London and Sydney: Croom Helm.
- Wahlbeck, Ö. (2002). The Concept of Diaspora As an Analytical Tool in the Study of Refugee Communities. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 28(2), 221-238.
- Yavilioğlu, C. (2002). Kalkınmanın Anlambilimsel Tarihi ve Kavramsal Kökenleri. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 1(3), 59-77.

DEİK, (2019), 30.05.2022 tarihinde DEİK:

<https://www.deik.org.tr/basin-aciklamalari-deik-yurt-disi-yatirim-endeksi-2019-raporunu-acikladi>

Dünya Bankası (2022), 30.05.2022 tarihinde Dünya Bankası:

<https://www.worldbank.org/en/topic/socialprotectionandjobs/publication/migration-and-development-brief-33>

Dışişleri Bakanlığı: 30.05.2022 tarihinde MFA:

https://www.mfa.gov.tr/yurtdisinda-yasayan-turkler_.tr.mfa

EURONEWS, (2021), 30.05.2022 tarihinde Euronews:

<https://tr.euronews.com/2021/08/11/alman-ekonomist-biontech-tek-bas-na-alman-ekonomisinin-buyumesine-yuzde-0-5-katk-saglayaca>

Minibaş, T. (2002). “Sürdürülebilir Kalkınma ve Etkileri”, *TÜBİTAK Vizyon 2023: Bilim ve Teknoloji Stratejileri Teknoloji Öngörü Projesi*, 30.05.2022 tarihinde TÜBİTAK: https://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/vizyon2023/csk/EK-15.pdf

TİKA Kalkınma Yardımları Raporu: 30.05.2022 tarihinde TİKA:

https://www.tika.gov.tr/upload/sayfa/Pictures/Turkiye%20Kalkınma%20Yardımları%202020_tr.pdf

TİKA 2021 Faaliyet Raporu: 30.05.2022 tarihinde TİKA:

<https://www.tika.gov.tr/upload/sayfa/FAALİYET%20RAPORU%202021/TİKA%202021%20İdare%20Faaliyet%20Raporu.pdf>

TRT, (2020), 30.05.2022 tarihinde TRT:

<https://www.trthaber.com/haber/ekonomi/almanyadaki-turk-kokenli-is-insanlarindan-50-milyar-euro-ciro-459539.html>

YEE 2020 Faaliyet Raporu: 30.05.2022 tarihinde YEE: https://www.yee.org.tr/sites/default/files/yayin/faaliyet_raporu_2021_28.06_kucuk.pdf

YTB Mali Rapor: 30.05.2022 tarihinde YTB: <https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/2021/BELGELER/2021%20KURUMSAL%20MALI%20DURUM%20VE%20BEKLENTILER%20RAPORU.pdf>

YTB 2022 Faaliyet Raporu: 30.05.2022 tarihinde YTB: <https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/2022/BELGELER2022/2022%20Yılı%20Performans%20Programı.pdf>

YTB 2011 Saha Araştırma Raporu: 30.05.2022 tarihinde YTB:

https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/resimler/kitaplar_pdf/Avrupada_yasayan_turkleranketi.pdf

Restorative Dental Care of Syrian Adolescents and Young Adults with Temporary Protection Identity in Türkiye: A 5-Year Comparative Retrospective Survey

Zeynep Ceren CELİK ^{1*}

Çigdem ELBEK CUBUKCU ²

Güven OZKAYA ³

ABSTRACT

Türkiye has implemented an open-door policy for Syrians since the beginning of the Syrian crisis in 2011 and has been providing dental services via temporary protection identity. This study aimed to assess and compare the restorative dental treatments of Syrian and Turkish adolescents and young adults during 2017-2021 in Bursa City, Türkiye. Data were extracted from the Bursa Oral and Dental Health Training and Research Hospital, reviewed by procedure codes, age (10-15; 16-19 & 20-24 years), sex, nationality, date of a dental appointment, and type restorative treatments. Of all restorative treatments (n=174,657), 4.26% were administered to Syrian patients (n=2993). The intra-group percentages of posterior multi-surface amalgam (33.4%) and anterior composites (25.3%) delivered to the Syrians were significantly higher Turkish (31.8% and 18.5%, respectively) (p<0.001). There was a sharp decrease of 76.5% and 80.0% observed in restorative treatments for Syrians and Turkish, respectively, in 2020. Posterior multi-surface amalgam and anterior composite restorations, which were found to be at a higher rate in Syrians, indicate extensive dental caries and poor oral hygiene.

Keywords: Dental health surveys, adolescents, young adult, Syria, refugees

* Corresponding author

^{1*} Zeynep Ceren CELİK Assist. Prof., Department of Restorative Dentistry, Faculty of Dentistry, Bursa Uludağ University, Bursa, Turkey. zeynepceren@uludag.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-6900-2632

² Çigdem ELBEK CUBUKCU, Assoc. Prof. Dr, Department of Pedodontics, Faculty of Dentistry, Bursa Uludağ University, Bursa, Turkey. cubukcu@uludag.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-1480-2907

³ Güven OZKAYA, Prof. Dr., Department of Biostatistics, Faculty of Medicine, Bursa Uludağ University, Bursa, Turkey. guvenozkaya@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-0297-846X

Received: May 16, 2022

Accepted: July 19, 2022

Copyright © 2020 • International Refugee Rights Association • <http://mejrs.com>

ISSN 2149-4398 • eISSN 2458-8962

Spring 2022 • 7(1) • 51-62

Türkiye’de Geçici Koruma Altındaki Suriyeli Ergen ve Genç Yetişkinlere sunulan Restoratif Diş Tedavileri: 5 Yıllık Karşılaştırmalı Retrospektif Araştırma

Zeynep Ceren ÇELİK ^{1*}

Çiğdem ELBEK ÇUBUKÇU ²

Güven ÖZKAYA ³

Öz

Türkiye, Suriye Göç Krizi’nin başladığı 2011 yılından bu yana Suriyelilere açık kapı politikası uygulamakta ve geçici koruma kimlik belgesi ile ağız ve diş tedavisi hizmetleri sunmaktadır. Bu çalışma, Bursa ilinde 2017-2021 yılları arasında Suriyeli ve Türk ergenler ile genç yetişkinlerin restoratif diş tedavilerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Veriler, Bursa Ağız ve Diş Sağlığı Eğitim ve Araştırma Hastanesi’nden elde edilmiş ve tedavi kodları, yaş (10-15; 16-19 & 20-24 yaş), cinsiyet, uyruk, diş hekimi randevu tarihi ve restoratif tedavi türleri analiz edilmiştir. Tüm restoratif tedavilerin (n=174657) %4,26’sının Suriyeli hastalara (n=2993) uygulandığı tespit edilmiştir. Suriyelilere yönelik posterior çok yüzlü amalgam (%33,4) ve anterior kompozitlerin (%25,3) grup içi yüzdeleri, Türklere kıyasla (sırasıyla %31,8 ve %18,5) anlamlı derecede yüksek bulunmuştur (p<0,001). Tüm restoratif tedaviler 2020 yılında sırasıyla %76,5 ve %80,0 oranında keskin bir düşüş göstermiştir. Suriyelilere daha yüksek oranda sunulduğu tespit edilen posterior çok yüzlü amalgam ve anterior kompozit restorasyonlar, diş çürüğünün yaygın/geniş ve ilerlemiş olduğuna işaret etmekte ve kötü ağız hijyenini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Ağız ve Diş sağlığı araştırmaları, ergen, genç yetişkin, Suriye, mülteci

* Sorumlu Araştırmacı

^{1*} Zeynep Ceren ÇELİK, Dr.Öğr.Üyesi, , Diş Hekimliği Fakültesi ,Restoratif Diş Tedavisi Anabilim Dalı, Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa, Türkiye. zeynepceren@uludag.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-6900-2632

² Çiğdem ELBEK ÇUBUKÇU, Doç.Dr., Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı , Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa, Türkiye. cubukcu@uludag.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-1480-2907

³ Güven ÖZKAYA, Prof Dr., Tıp Fakültesi, Biyoistatistik Anabilim Dalı, Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa, Türkiye. guvenozkaya@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-0297-846X

Başvuru Tarihi: 16 Mayıs 2022

Kabul Tarihi: 19 Temmuz 2022

Copyright © 2020 • Uluslararası Mülteci Hakları Derneği • <http://mejrs.com>

ISSN 2149-4398 • eISSN 2458-8962

Bahar 2022 • 7(1) • 51-62

INTRODUCTION

Since the beginning of the Syrian crisis in 2011, more than 6 million Syrians have been displaced (UNHCR, 2022). Türkiye has been one of the first choices of Syrian refugees due to its geographical proximity to Syria (Ekmekci, 2017). According to the 2019 United Nations High Commissioners for Refugees (UNHCR) data, 3,643,870 Syrians sought asylum and have been registered in Türkiye where they have been in “temporary protection” status (UNHCR, 2022; DGMM, 2022). Bursa, being the 5th largest city in the western region of the Turkish Republic, hosts 183,355 registered Syrians (DGMM,2022).

The Turkish Ministry of Health provides comprehensive health services to Syrians at refugee health training centers, where Syrian doctors and nurses receive on-the-job training while providing health services for Syrian patients. Arabic–Turkish language interpreters are trained at primary, secondary, and tertiary levels of care and medical education is provided to Turkish and Syrian healthcare workers (WHO, 2018).

In recent studies, (Agadayi et al., 2018; Ekmekci, 2017; Tayfur, Gunaydin & Suner, 2019) healthcare service utilization among Syrian refugees in Türkiye was investigated, and the most frequent healthcare visit was found to be through emergency departments. Although medical care use by Syrians in Türkiye has been reported (Agadayi et al., 2018; Assi, Ozger-İlhan & İlhan, 2019; Çöl et al., 2020; Tayfur et al., 2019), little scientific literature exists concerning dental care (Koparal et al., 2019).

Based on the 2014 Temporary Protection Regulation, Syrian refugees in Türkiye are given a “Temporary Protection ID” to receive both medical and dental services. Dental services include diagnostics and end-odontic, orthodontic, oral and maxillofacial surgery, pedodontics, periodontal, preventive, prosthodontic, and restorative procedures.

Material loss in dental hard tissues due to caries or trauma contributes to the loss of aesthetics and function of the patient. Restorative treatments aim to repair and reconstruct this material loss with restorative materials such as amalgam, composite, and glass ionomer (Donly, 2013; Walmsley et al., 2007).

According to the World Health Organization (WHO) report titled “Health for the World’s adolescents” monitoring of dental caries is especially important in adolescents and young adults aged 10-19 and 15-24 years, respectively (WHO, 2022). The WHO divides adolescents into two groups based on body growth: early adolescence (10- 15 years) and late adolescence (16-19 years). This study, therefore, aimed to assess the restorative treatments of Syrian and Turkish adolescents and young adults who were admitted to state-affiliated dental hospitals in Bursa between 2017 and 2021.

METHODS

This study was approved by the ethics committee of Bursa Uludag University (2021-12/26). Legal permission was obtained from the Bursa Statistics Analysis and Reporting Unit of the Bursa Governorship Provincial Health Directorate (Prot. No: E-78665781-929-20166).

Data from 01.01.2017 to 01.09.2021 were derived from the Bursa Oral and Dental Health Training and Research Hospital patient registration software (Trtek Web Patient Information Management System ver. 10.0.795) and revied retrospectively. The target population was Syrian patients with Temporary Protection IDs and citizens of the Turkish Republic aged 10-24 years. Non-dental records cover blood tests and hospitalization; dental records are not included in the definition of restorative treatment (radiological, endodontic, prosthodontic, surgical, radiological, periodontal, orthodontic) according to the Healthcare Implementation Communique (SUT) were excluded. The flowchart of the study is shown in Figure 1.

The records were analyzed in three groups according to patient age: early adolescence (10-15 years), late adolescence (16-19 years), and young adults (20-24 years). The procedure codes defining restorative treatments were categorized under seven main headings, as shown in Table 1. Data were classified as amalgam, composite, glass ionomer, and compomer restorations according to the type of restorative material. Occlusal and cervical one-sided restorations were recorded as one-surface; 2-surface (occlusal-mesial/occlusal-distal) and 3-surface restorations (mesial-occlusal-distal) including the proximal area were recorded as multi-surface. Restorations were dichotomized as anterior (incisors and canines) and posterior (premolars and molars).

The results are presented as frequencies and percentages. Categorical variables were compared between the groups using Pearson's chi-square test and Fisher's exact test. The Bon- ferroni test was used for multiple comparisons. Binary logistic regression was performed, and the crude odds ratios (ORs) along with their 95% confidence intervals (CIs) were reported. Multivariable binary logistic regression analysis was performed, and the adjusted ORs and 95% CIs were obtained. Statistical significance was set at $p < 0.05$. Statistical analyses were performed using IBM SPSS ver. 23.0 (IBM Corp. Armonk, NY).

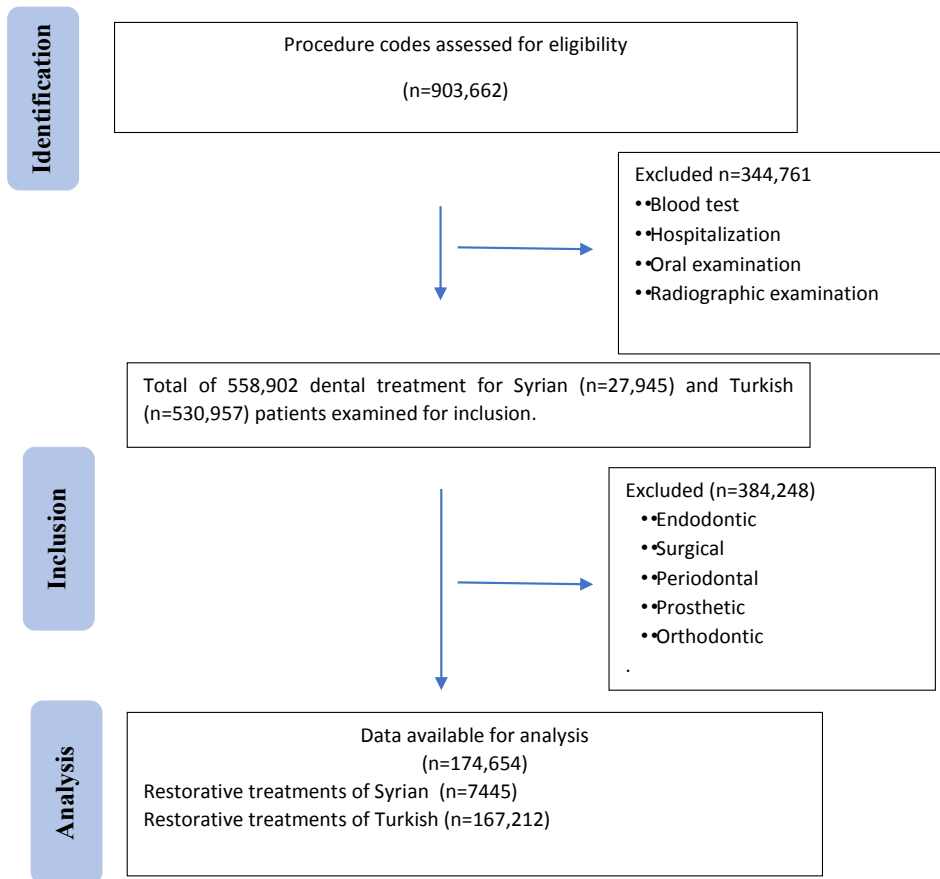

Figure 1. The study flow chart is in line with the STROBE (Strengthening the Reporting of Observational Studies in Epidemiology) statement

RESULTS

The demographics and restorative treatment of Syrian and Turkish patients are presented in Table 1. The sex distributions of the groups were homogenous. When the groups were examined according to their age categories, the distribution of adolescents (10-15; 16-19) was higher in Turkish patients, while the distribution of young adults (20-24) was higher in Syrian patients ($p < 0,001$, Table 1).

During 2017-2020, a total of 558.902 dental treatments were delivered to patients aged 10-24 years according to survey data. Of all the dental treatments, 174.657 were restorative treatment records of patients, of which 4.26% ($n=7445$) were delivered to 2993 Syrians and 95.74% ($n= 167212$) to 59962 Turkish patients (Table 1).

Restorative treatments consisted of 26.64% and 31.49% of all dental treatments delivered to Syrian and Turkish patients, respectively.

All types of restorations, except compomers, showed a statistically significant difference with respect to the percentage of the study population. Intra-group percentages of posterior multi-surface amalgam restorations and anterior composites of Syrians (33.4% and 25.8%, respectively) were higher than those of Turkish patients (31.8% and 18.5%) ($p < 0.001$).

When the number of restorations applied to a single patient was examined, Syrians were less likely have to more than 4 restorations compared to their Turkish counterparts (Table 1).

Table 1. Descriptive statistics and restorative treatment distribution of Syrian and Turkish patients

			Syrian	Turkish	<i>p</i>
			N _{patients} =2993	N _{patients} =59962	
			N _{restorations} =7745	N _{restorations} =167212	
Gender					
Male			1311 (43.8)	26873 (44.8)	0.410
Female			1682 (56.2)	33083 (55.2)	
Others			0 (0.0)	6 (0.0)	
Age					
10-15			785 (26.2) _a	19574 (32.6) _b	<0.001
16-19			659 (22.0) _a	18719 (31.2) _b	
20-24			1549 (51.8) _a	21669 (36.1) _b	
Type of restoration (2017-2021)					
Posterior	Amalgam	Multi-surface	2490 (33.4) _a	53254 (31.8) _b	<0.001
		One-surface	607 (8.2) _a	22320 (13.3) _b	
	Composite	Multi-surface	1281 (17.2) _a	32981 (19.7) _b	
		One-surface	1157 (15.5) _a	27497 (16.4) _b	
Anterior Composite			1887 (25.3) _a	30935 (18.5) _b	
Glass ionomer			23 (0.3) _a	203 (0.1) _b	
Compomer			0 (0.0) _a	22 (0.0%) _a	
No. of subjects with					
0-3 restored teeth			2403 (80.3) _a	45120 (75.2) _b	<0.001
4-8 restored teeth			487 (16.3) _a	12297 (20.5) _b	
≥ 9 restored teeth			103 (3.4) _a	2545 (4.2) _b	

Figure 2. Distribution of restorative treatments of Syrians and Turkish adolescents and young adults by years (2017-2021)

The distribution of the restorative treatments by year was similar ($p=0.782$) in Syrian and Turkish study populations according to the chi-square test of trend, and the lowest number was recorded in 2020 in both groups (Figure 2). Using the logistic multivariate analysis, Syrian and Turkish female patients (OR: 1.17, 95% CI: 1.13-1.20), and Syrian and Turkish late adolescents, Syrian and Turkish young adults (OR: 1.33, 95% CI: 1.27-1.38) and the Turkish group (OR: 1.06, 95% CI: 1.02-1.10) were more likely to visit the dentist more than once (Table 2).

Table 2. Logistic regression of the dental visit ($=1$ and >1) and descriptive variables (gender, age, and nationality) of study groups

	Univariate			Multivariate		
	OR	95% CI	p	OR	95% CI	p
Gender						
Female vs. Male	1.164	1.127-1.201	<0.001	1.166	1.129-1.204	<0.001
Age						
16-19 vs. 10-15	1.333	1.280-1.387	<0.001	1.330	1.27-1.384	<0.001
20-24 vs. 10-15	1.063	1.024-1.104	0.002	1.063	1.023-1.104	0.002
Nationality						
Turkish vs. Syrians	1.305	1.213 – 1.405	<0.001	1.288	1.196-1.386	<0.001

DISCUSSION

This cross-sectional study compared the types and numbers of restorative treatments for Syrian and Turkish adolescents and young adults administered in state-affiliated dental hospitals in Bursa between 2017-2021. Since the beginning of the crisis that broke out in Syria in 2011, Türkiye has provided all necessary assistance, such as shelter, security, nutrition, education, and health services (Gültaç & Yalçın, 2018). According to the 2021 data of the Refugee Association (2022), adolescents and young adults aged 10-24 constitute one-third of Syrians in Türkiye and Syrians constitute 5.7% of the total population of Bursa. Considering that 4.26% of the total restorative treatments were offered to Syrians in our study, it can be concluded that the dental service provided is proportional to the population.

Lower restorative treatment percentages delivered to Syrian early adolescents under parental responsibility than their Turkish counterparts (Table 1) may be associated with post-migration difficulties (Bryant et al., 2018), leading parents to neglect their children's oral health (Pani et al., 2017). Studies evaluating factors related to the use of amalgam and resin composite restorations in posterior teeth indicated that amalgam was more likely to be chosen for patients with poor oral hygiene (OR=1.58, 95% CI=1.08, 2.32) with large cavity sizes (OR=6.33, 95% CI=3.88, 10.32) (Khalaf, Alomari & Omar, 2014). Amalgam and resin composite restorations are easy to manipulate and require less placement time compared to other restorative materials (Yadav et al., 2018) which may explain the statistically higher use of posterior amalgam in multi-surface restorations in Syrians, according to the results of this study.

On the other hand, composite resin restorations have been suggested to require high patient cooperation (Lynch et al., 2006). The lower percentage of posterior composite restorations applied to Syrians may be related to adaptation difficulties arising from the language barrier, cultural beliefs, and social and economic living conditions (Assi et al., 2019; Ekmekci, 2017). Higher percentages of posterior amalgam multisurface and anterior restoration delivered to Syrians probably associated with are poor oral hygiene of the refugees as reported in the literature (Riatio et al., 2018; Salim et al., 2021)

According to the results of our study, 80.5% of Syrians had a higher rate of 0-3 restorations compared to their Turkish counterparts (75%), consistent with the findings of Hoover et al.(2017), who reported a higher percentage of 0-3 restored teeth (79.8%) than that of 4-8 and ≥ 9 restored teeth in recent immigrant and refugee children compared to native Canadian counterparts. The distribution of the restorative treatments in Syrians and Turkish patients by year was similar (Figure 2), unlike the results in most countries that host refugees (Riatio et al., 2018; Salim et al., 2021). A sudden decrease in 2020 can be explained by the delay of elective treatments due to the COVID-19 pandemic and the assignment of dentists to the public health program. It has been shown that dental-care use has decreased significantly during the COVID-19 pandemic in Türkiye and other countries (Ahmadi et al., 2020; Budak & Bostan, 2021; Choi et al 2021; Duruk, Gümüşboğa, & Çolak, 2020). Choi et al (2021) indicated a 94.5% decrease in dental-care use compared with the previous year during the COVID-19 pandemic in accordance with the present study, which found 80.1% and 76.5% decreases in restorative treatment utilization of Syrians and Turkish patients, respectively. The prevalence of dental visits >1 was high in females in our study which may be explained by previous researches indicating higher caries rates among female than among male youth (Demirci, Tuncer, & Yuceokur, 2010; Gökalp et al., 2010) Moreover, Turkish patients are more likely to visit the dentist more than once in a year (OR: 1.29; 95% CL: 1.19-1.39) compared to Syrians, which is accordable with a recent study that revealed a higher prevalence of non-regular utilization of dental service offered for immigrant children and adolescents in Spain (Portero de la Cruz & Cebrino, 2020). In a study by Munoz-Pino (2018), which also compared the dental visits of Spanish and immigrants, the lower dental visit frequency of immigrants was explained by the fact that oral health services are private in Spain. Syrians with a temporary ID in Türkiye have had equal privileges with Turkish citizens in state-affiliated health institutions which can be listed as all dental services except for some prosthetic, surgical, and orthodontic treatments containing tuition fees and the restorative treatments delivered to Syrian and Turkish adolescents and young adults was in consistency with each other by years.

CONCLUSION

This comparative study was the first to highlight restorative treatment delivery among Syrian and Turkish patients. The higher rate of posterior amalgam multisurface restoration applied to Syrians with lower dental visit scores may be explained by several features of amalgam: longevity, lower risk of secondary caries, and less patient cooperation. Under Türkiye's policy of equity in access to dental services, the distribution of restorative treatments delivered to Syrians was harmonious with Turkish.

CONFLICT OF INTEREST

None.

REFERENCES

- Agadayi, E., Kucuk, E.O., Alsancak, A.D., Çakmak, S., & Kahveci, R. (2018). Retrospective analysis of electronic medical records of Syrian immigrants admitted to a training and research hospital in Turkey. *Turk J Clin Lab*, 4, 307-312.
- Ahmadi, H., Ebrahimi, A., & Ghorbani, F. (2020). The impact of COVID-19 pandemic on dental practice in Iran: a questionnaire-based report. *BMC oral health*, 20(1), 354.
- Assi, R., Özger-İlhan, S., & İlhan, M. N. (2019). Health needs and access to health care: the case of Syrian refugees in Turkey. *Public health*, 172, 146–152.
- Association of Refugees. (2022). Number of Syrians in Türkiye January 2022 – refugees association <https://multeciler.org.tr/eng/number-of-syrians-in-Türkiye/> 22.02.2022
- Bryant, R. A., Edwards, B., Creamer, M., O'Donnell, M., Forbes, D., Felmingham, K. L., Silove, D., Steel, Z., Nickerson, A., McFarlane, A. C., Van Hooff, M., & Hadzi-Pavlovic, D. (2018). The effect of post-traumatic stress disorder on refugees' parenting and their children's mental health: a cohort study. *The Lancet. Public health*, 3(5), e249–e258.
- Budak, F., & Bostan, S. (2020). The Effects of Covid-19 Pandemic on Syrian Refugees in Turkey: The Case of Kilis. *Social work in public health*, 35(7), 579–589.
- Choi, S. E., Simon, L., Basu, S., & Barrow, J. R. (2021). Changes in dental care use patterns due to COVID-19 among insured patients in the United States. *Journal of the American Dental Association* (1939), 152(12), 1033–1043.e3.
- Çöl, M., Bilgili Aykut, N., Usturalı Mut, A. N., Koçak, C., Uzun, S. U., Akın, A., Say, L., & Kobeissi, L. (2020). Sexual and reproductive health of Syrian refugee women in Turkey: a scoping review within the framework of the MISP objectives. *Reproductive health*, 17(1), 99.
- Demirci, M., Tuncer, S., & Yuceokur, A. A. (2010). Prevalence of caries on individual tooth surfaces and its distribution by age and gender in university clinic patients. *European journal of dentistry*, 4(3), 270–279.
- DGMM (Directorate general of migration management). <https://en.goc.gov.tr/temporary-protection27>, 10.02.2022
- Donly, K.J. (2013). Restorative dentistry for children. *Dent Clin North Am. Dental Clinics*, 57(1), 75-82.
- Duruk, G., Gümüşboğa, Z. Ş., & Çolak, C. (2020). Investigation of Turkish dentists' clinical attitudes and behaviors towards the COVID-19 pandemic: a survey study. *Brazilian oral research*, 34, e054.

- Ekmekci, P. E. (2017). Syrian Refugees, Health and Migration Legislation in Turkey. *Journal of immigrant and minority health*, 19(6), 1434–1441.
- Gökalp, S.G., Doğan, B.G., Tekçiçek, M.T., Berberoğlu, A., & Unlüer, S. (2010). National survey of oral health status of children and adults in Türkiye. *Community Dent Health*, 27(1), 12- 17.
- Gültaş, A., & Yalçın, B.P. (2018) Sağlık Politikaları SSY. *Sakarya Tıp Derg*, 8(2), 193-204.
- Hoover, J., Vatanparast, H., & Uswak, G. (2017). Risk Determinants of Dental Caries and Oral Hygiene Status in 3-15 Year-Old Recent Immigrant and Refugee Children in Saskatchewan, Canada: A Pilot Study. *Journal of immigrant and minority health*, 19(6), 1315–1321.
- Khalaf, M. E., Alomari, Q. D., & Omar, R. (2014). Factors relating to usage patterns of amalgam and resin composite for posterior restorations--a prospective analysis. *Journal of dentistry*, 42(7), 785–792.
- Koparal, M., Ege, B., Keskinruzgar, A., Yavuz, G.Y., Erdogmus, Z., & Unsal, M.N. (2019). Dentist visits of Syrian refugees and the cost of their dental healthcare. *Ann Med Res*, 26(12), 2813- 2817
- Lynch, C. D., McConnell, R. J., Hannigan, A., & Wilson, N. H. (2006). Teaching the use of resin composites in Canadian dental schools: how do current educational practices compare with North American trends?. *Journal of Canadian Dental Association*), 72(4), 3
- Muñoz-Pino, N., Vives-Cases, C., Agudelo-Suárez, A. A., & Ronda-Pérez, E. (2018). Comparing Oral Health Services Use in the Spanish and Immigrant Working Population. *Journal of immigrant and minority health*, 20(4), 809–815.
- Pani, S. C., Al-Sibai, S. A., Rao, A. S., Kazimoglu, S. N., & Mosadomi, H. A. (2017). Parental Perception of Oral Health-related Quality of Life of Syrian Refugee Children. *Journal of International Society of Preventive & Community Dentistry*, 7(4), 191–196.
- Portero de la Cruz, S., & Cebrino, J. (2020). Oral Health Problems and Utilization of Dental Services Among Spanish and Immigrant Children and Adolescents. *International journal of environmental research and public health*, 17(3), 738.
- Riatto, S. G., Montero, J., Pérez, D. R., Castaño-Séiquer, A., & Dib, A. (2018). Oral Health Status of Syrian Children in the Refugee Center of Melilla, Spain. *International journal of dentistry*, 2018, 2637508.
- Salim, N. A., Sawair, F. A., Meyad, F. H., Satterthwaite, J. D., Abukaraky, A., & Sartawi, S. (2022). Pattern, frequency and causes of dental extraction among children/adolescents Syrian

refugees: an observational study. *BMC pediatrics*, 22(1), 100.

Tayfur, I., Günaydin, M., & Suner, S. (2019). Healthcare Service Access and Utilization among Syrian Refugees in Turkey. *Annals of global health*, 85(1), 42.

UNCHR. (2022). Asylumseekers <https://www.unhcr.org/syria-emergency.html?query=syrian>, 22.02.2022

Walmsley, A.D., Walsh, T.F., Burke, F.J., Lumley, P., Hayes-Hall, R., Shortall, A.C., & Pretty, I. (2007) *Restorative Dentistry*. Elsevier Health Sciences. United Kingdom

WHO. (2022). Health for the World's adolescents (Available https://apps.who.int/adolescent/second-decade/section/section_2/level2_2.php). 22.02.2022

WHO. (2018): Annual Report, 2017. https://www.euro.who.int/data/assets/pdf_file/0010/369919/Health-emergency-to_response-in-Syria-WHO-Türkiye.pdf 22.02.2022

Yadav, R.K., Verma, U.P., Tiwari, R., Chaurasia, A. (2018) Mercury or mercury free restorations in oral cavity. *Int J Public Health Sci (IJPHS)*, 7(3), 201.

Zorunlu Göç Deneyimi ve Toplumsal Bütünleşme Kavramları, Modeller ve Uygulamalar ile Türkiye Kitabının Eleştirel Analizi

Forced Migration Experience and Social Integration Concepts, Models and Practices with Turkey of Critical Analysis

Hakan COŞKUN¹

Kitabın Künyesi

Kitabın Yazarları: Saime ÖZÇÜRÜMEZ- Ahmet İÇDUYGU

Basım Yılı: 2020

Yayıncı: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları (İstanbul)

Sayfa Sayısı: 309

ISBN: 978-605-399-558-6

¹ Hakan COŞKUN, Arş. Gör., Munzur Üniversitesi, Sosyal Hizmet Bölümü/ Research Assistant, Munzur University, Department of Social Work, hakancoskun@munzur.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-7682-3738

Başvuru Tarihi: 1 Temmuz 2022

Kabul Tarihi: 4 Temmuz 2022

Copyright © 2020 • **Uluslararası Mülteci Hakları Derneği** • <http://mejrs.com>

ISSN 2149-4398 • **eISSN** 2458-8962

Bahar 2022 • 7(1) • 65-74

1-Kitabın Diline Yönelik Değerlendirme

Bu kitap zorunlu göç ile ülkemize gelen Suriyeli sığınmacıların, ülkemize geldikleri ilk andan itibaren yaşadıkları süreç ve deneyimler odağında, ülkemizin göç ve göçmenlik mevzuatının detaylı incelemesi ve 2011 yılından 2019 yılına kadarki uygulamalar ve yaklaşımların tarihsel süreç içerisindeki evrimini konu almıştır. Kitabın ortaya çıkışını yazarlar önsözde “Zorunlu göç ile başlayan dönüşümler, Türkiye deneyimi perspektifinden nasıl açıklanabilir?” sorusuyla başlamıştır. Bu soru “21.yy’da kişi hareketliliği süreçleri gitgide karmaşıklaşmakta, bu süreçlerin yönetiminde rol alan aktörler çeşitlenmekte ve süreçleri biçimlendiren kamu politikaları ve geliştirilebilecek uygulamalar dönüşmekte iken sorulacak ve cevaplanacak” kıymetli bir soru olarak ifade edilebilir.

Kitabın dili kitabı göç alanında belirli bir seviyede olan herkesin anlayacağı bir dilde oluşturulmuştur. Ancak bununla birlikte kitap, göç alanında fazlaca bilgi eksikliği olan ve alana yabancı olan bireyleri açısından da oldukça anlaşılır bir şekilde sunulmuştur. Kitap içerisinde sıklıkla kanun, yönetmelik, yönerge vb. gibi hukuki belgelerden bahsedilmektedir. Bu tarz belgeler normalde eserler içerisinde “sıkıcı” olarak ifade edilebilir. Fakat bu kitap içerisinde bu tarz belgelerin öncelikle belirli bir tarihsel süreç içerisinde verilmesi bu durumu tolere etmiş görünüyor. Bunun yanında deneyimlere sıklıkla yer verilmesi okurun, kitabı zihinsel olarak bir düzlem üzerine kolayca oturması açısından kıymetli görünmektedir. Kullanılan hukuki belgeler ve kullanılan çok sayıda kavram, deneyimlerle ilişki içerisinde verildiğinden kitabın dili oldukça akıcı ve anlaşılır bir şekildedir. Ayrıca dil olarak her ne kadar didaktik bir tonda ilerliyor olsa da akıcılık noktasında oldukça akıcı bir kitaptır. Noktalama işaretlerinin yerinde kullanımı vurgu ve akışın sağlıklı ilerlemesine ve dil açısından ağırlaşmayı önleyen yapılar olarak yazın içerisinde yer almıştır. Kullanılan cümleler genelde anlaşılır cümlelerden kurulmuştur. Fakat uzun cümlelerin az da olsa kullanılması özümzenecek bilgi ya da bilgilerin zihinsel süreçler noktasında bir sıraya konulmasında her ne kadar vurgu ve akış yerinde olsa da bir takım anlamsal karmaşaya yol açmaktadır. Açık ve anlaşılır bir şekilde ele alınan kavramların birbirini tamamlar şekilde verilmesi kavramsal bir haritanın kendiliğinden oluşmasını sağlamıştır. Bu kitabın değeri noktasında oldukça önemlidir.

2-Kitabın Yapısına Yönelik Değerlendirme

Kitap 2011-2019 arasında zorunlu göç ile Türkiye’ye gelen Suriyelilerin Türkiye’deki deneyimlerini kamu yönetimi ve sosyoloji disiplinlerinden hareketle göç olgusunun interdisipliner ve çok aktörlü bir olgu olarak ele alınması gerektiği düşüncesinden hareketle üretilmiştir. Ayrıca kitaptaki konular neoliberal politikalar bağlamında hayatımıza dahil olan “yönetişim” kavramı ile ilişkilendirilerek ele alınmıştır. Göç olgusu, öncesi-sırası ve sonrası şeklinde bir bütün olarak ele alınması gereken bir olgudur. Göçün her dönemi kendi içerisinde birtakım güç durumlarla örülüdür. Göç sonrası dönem için ise Türkiye’deki gibi zamanla

kalıcı bir hal alan zorunlu göç olayında üstesinden gelinmesi gereken en önemli güçlük, göçmen bireylerin mobilize bir halden kalıcı bir noktaya evrilmesidir. Bu göç sonrası için uyum ve bütünleşme anlamına gelmekle birlikte göç alanı içerisinde en çok üzerinde durulan araştırma ve çalışmaları kapsamaktadır.

Bu çalışmada, göç yönetişimini uyum ve bütünleşme pratikleri bağlamında ele almakta ve Türkiye’deki göç yönetişiminin evrimi ve 2011-2019 arasındaki tarihsel birikimine değinmiştir. Gelinen noktada 2020 yılı itibariyle sadece geçici koruma kapsamına yer alan 3.7 milyon dolaylarında bir nüfus ile zorunlu göçü deneyimleyen Türkiye’nin, göç yönetişiminin ilk dönem uygulanan acil insani yardım mantığını içerisinde barındıran “Yaşam Destek Odaklı Yönetişimden” 2016 yılından sonra uyum ve bütünleşmenin hakim olduğu “Etkileşimli Toplumsal Bütünleşme Yönetişim Modeline” dönüşümünün yapı taşlarının ele alınması kitabın ana kurgusunu oluşturmaktadır. Bu açıdan yazarlar entegrasyonun temel alanları olarak istihdam, barınma, eğitim ve sağlık (Ager ve Strang, 2008:170) başlıkları üzerinden bütünleşme ve uyum pratiklerine değinmişlerdir.

Kitapta kullanılan ana başlıklar detaylandırılmış ve alt başlıklar yoğun bir biçimde kullanılmıştır. Kitaptaki başlıkların altında verilen bilgiler tarihsel bir bütünlük içerisinde kavramsal açıdan doygun açıklamalar ile verilmiştir. Kitabın ilk başlığında kitap içerisinde kullanılacak kavram ve modeller ifade edilirken sonraki dört bölümde göç sonrası süreçte istihdam, eğitim, sağlık ve barınma ekosistemleri üzerinde durulmuş ve bu bölümler aynı alt başlıklar temelinde temellenmiş ve kendi içerisinde bir örüntü ile verilmiştir. Son iki başlıktan ilki iyi uygulama örnekleri ile önceki bölümlerin uygulama açısından temellendirilmesi ve realitenin görünür kılınması açısından oldukça faydalı bir bölüm olmuştur. Son bölümde ise sonuç kısmıyla kitap noktalanmıştır.

Kitap içerisinde birçok noktada “bu kitabın amacı...” şeklinde ifadeler yer almaktadır. Bunlar ana amaç doğrultusunda belirlenen alt amaçları oluşturmaktadır. Ancak bu alt amaçlar oldukça dağınık bir biçimde sunulmuştur. Bu noktada yapılabilecek bir eleştiri amaçların dağınık olmasından ziyade genel bir kanı için toplu bir biçimde verilmesi uygun olabilirdi. Kitapta tartışılan tespitler yerinde ve anlamlı bir bütünlük içerisinde disiplinlerarası bir anlayış ve dil ile verilmiştir. Kitapta kullanılan atıflar ise yoğun bir biçimde tartışmaları ve argümanları destekleyici bir biçimde ve en önemlisi güncelliği göz önünde bulundurarak kullanılmıştır. Bu yönüyle de kitap akademik bağlamda eleştiriye kapalıdır.

3-Kitabın İçeriğine Yönelik Değerlendirme

Kitap toplam yedi bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kitabın üzerine şekillendiği araştırma bulgularına yer verilmiş ve içerikte kullanılan kavram ve modeller bu kısımda netlik kazanmıştır. Bu bölüm sonraki dört bölümü de şekillendirmiştir. Kitabın ikinci bö-

lümü çalışma yaşamı ekosistemi noktasındaki göç yönetişimi ve deneyimlerini ele alırken, üçüncü bölüm eğitim ekosistemini, dördüncü bölüm sağlık ekosistemini ve beşinci bölüm barınma ekosistemini aynı örüntü ile ele almıştır. Kitabın altıncı bölümü kavramlar ve modeller bağlamında iki farklı ölçekteki iyi uygulama örneklerini ele alırken, son bölüm sonuç bölümü olarak yer almıştır. Kitapta bölümlere geçişlerin çok uzun tutulduğu görülmektedir. Bir sonraki bölüme geçmeden neredeyse geçilecek bölümün küçük bir özeti verilmektedir. Bu geçilen bölümde kullanılan ifadelerin tekrara düşmesine sebebiyet vermekte ve anlatımı oldukça daraltmaktadır.

Kavramlar ve Modeller Açısından “Sosyal Uyum” ve “Toplumsal Bütünleşme”

Bölümü: Kitabın ilk bölümü olan bu bölümde göç alanı içerisinde büyük bir karmaşaya sebebiyet veren uyum ve türevleri kavramların anlaşılması noktasında bu kavram ve türevleri açıklanmaya çalışılmıştır. Bu şekilde kavramsal açıklamalardan gidilmesi kitabın diğer bölümlerinde şekillenmesi noktasında önemli bir kurgunun oluşmasını sağlamıştır. Bu kurgu kavramsal ayrılıkların ve benzerliklerin daha net görülmesi için bazı sanal internet kaynaklarının taranması ve içerik analizinin yapılması ile başlamış ve kitap boyunca geçecek tartışmaların “sosyal uyum” ve toplumsal bütünleşme” kavramları ile şekillenmesinde karar kılınmıştır. Bu kavramlar “zorunlu göç literatürü ile belirgin bağlantıları bulunmayan, söz konusu alanda yerleşik bir söylem olmaktan çok özellikle uygulamalara ilişkin tartışmalarda çok yakın dönemde bilim insanları ve uygulayıcılar tarafından değişen anlamlarla kullanılan kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır.” Bu minvalde etkileşim-kaynaşma-entegrasyon-sosyal sermaye-köprü oluşturma-bağlama-birleştirme gibi kavramlara “sosyal uyum” ve toplumsal bütünleşme” bağlamında atıflarda bulunulmuştur.

Kitabın bu kısmında kullanılan şu ifade “*bu çalışma ‘sosyal uyum’ ve ‘toplumsal bütünleşme’ kavramları ile zorunlu göç ile gelenlerin kitlesel akınla Türkiye’de yaşamaları olgusu arasındaki bağlantıları Suriyeliler ile birlikte yaşanan zorla yerinden edilenlerin bir ulus-devlette süregelen varoluşlarını bilimsel olarak inceleyecektir.*” ifadesinden kitabın çatısının bu iki kavram olacağı ve bu kavramların göç sonrası süreçte yaşanan en önemli deneyim oluşu, hali hazırda yaşanmış ve yaşanmakta olan yerinden zorla edilmiş Suriyeliler bağlamında irdelenmiştir. Bu irdelenme var olan sosyal politika ve düzenlemelerin “yönetişim” kavramı ile çoklu aktörler bağlamında ele alınması ile yürütülmüştür. Bu noktada çalışmanın bir yönü kamu yönetimi disiplini ile şekillenirken diğer bölümü bu analizlerin gerçek yaşamda karşılık bulduğu sosyoloji disiplini odağında incelenmektedir.

Çalışma içerisine 327 kaynağın derinlemesine metin analizi yapılmıştır. Neticesinde “yönetişim” anlayışı çevresinde yapılan incelemeler ile Suriyeli bireyler bağlamında teori ve uygulamanın birleştiği dört önemli yaklaşımdan söz edilmiştir. Bu yaklaşımlar: Strateji ve Yönetme Yönlü Yaklaşım, İnsani Yardım Odaklı Yaklaşım, Sosyo-Etkileşimsel Yaklaşım ve

Güvenlik Tehdidine Dayalı Yaklaşım olmak üzere dört yaklaşımın görünür olduğunu ifade edebiliriz. “Sosyal uyum” ve toplumsal bütünleşme” kavramları bu noktada etkileşimsel model ile bağlantılı bir biçimde 2016 sonrası bir dönüşümü ifade etmekte ve zorunlu göç ile gelenlere ilişkin gerçekleştirilen plan-politika ve uygulamaların etkileşimli toplumsal bütünleşme yönetişim modeline doğru evrildiği ifade edilmiştir. Özetle bu bölümde diğer bölümlerin kavramsal alt yapısı kurgulanmış ve yapılan tartışmalar ile bu kavramların yönetişim alanına yansımaları, 2011-2019 arasındaki plan-politika ve uygulamalardan hareketle belirli temalar bağlamında şekillendirilmiştir.

Türkiye’de “Sosyal Uyum”, “Toplumsal Bütünleşme” ve Çalışma Yaşamı Bölümü: “Sosyal Uyum”, “Toplumsal Bütünleşme” konusu göç sonrası dönemin en önemli deneyimleri ve uygulama pratiklerini oluşturmaktadır. Zira bu kavramlar tek boyutlu bir alandan ziyade çok boyutlu bir alanda kurulması gereken önemli pratikleri kapsamaktadır. Sosyal yaşam birçok değişkenin bir arada ilerlediği ve çoğu zaman bu değişkenlerin iç içe geçtiği karmaşık bir yapıdır. Bu noktada yeni bir topluma zorunlu bir biçimde gelerek dahil olmaya ya da edilmeye çalışan göçmenlerin bu yeni gelinen topluma “Sosyal Uyum”, “Toplumsal Bütünleşme” konusunda önemli bir değişkenin de göçmen bireylerin istihdama dahil olma süreçleri olduğunu söylemek yerinde olacaktır. Literatürde istihdama dahil olma “geçim kaynağı” elde edebilme olarak ifade edilmektedir. Türkiye deneyimine bakıldığında 2016’dan sonra Suriyeli göçmenlerin kalıcılığı noktasında bir kanaatin olduğu sonrasında başta yerel yönetimler ardından STK’lar gerek kendi başlarına fonlarla, gerek çoklu ortaklıklarla göçmen bireylerin geçim kaynaklarına ulaşabilmeleri noktasında birçok proje ve uygulama yürütmeye başlamışlardır. Kamu, bu noktada yönlendirici bir pozisyonda sürece dahil olsa da baş aktörler STK’lar ve yerel yönetimler etkin bir rol oynamıştır. Zira göçmen bireylerin toplumla bütünleşmeleri noktasında istihdama dahil olmaları kaçınılmaz bir durumdur.

Göçmenlerin istihdama dahil olmaları yönündeki proje, plan ve uygulamalar tarihsel süreç bağlamında verilmiş ve bazı önemli ve etkin projeler detaylı bir şekilde sunularak gerçek yaşamla ilişkilendirilerek sosyal uyum ve toplumsal bütünleşme noktasında istihdama dahil olma gerekçelendirilmiştir. Bu projeler noktasında en temel sorun göçmen bireylerin süreç içerisinde dışlanma ve ayrımcılık yaşamalarını önleyerek piyasaya eklemlemelerini olanaklı kılmak ve bu sayede sosyal uyum ve toplumsal bütünleşme konularını daha rahat deneyimlemelerini sağlamaktadır. Bu noktada yazarlar tarafından göçmen bireyler için yönelik meslek edindirme kursları geçim kaynağına ulaşma noktasında oldukça kıymetli hizmetler olarak ifade edilmektedir. Bu bölümde özellikle bu minvaldeki projelere sıklıkla yer verilerek uygulamalar ile bağlar kurulmuş bu da istihdamın göçmen bireyler açısından uyum ve bütünleşme noktasında kıymetli bir yeri olduğunu fazlasıyla göstermiştir. Nihai noktada göçmen bireylerin toplum içerisinde ekonomik özgürlüklerini elde etmeleri uyum ve bütünleşme noktasında önemli bir boyutu oluşturmaktadır.

Bu kısım için yegane bir eleştiri; göçmenler arasında yer alan dezavantajlı diğer grupların örneğin kadın, engelli bireyler vb. çalışma yaşamı deneyimlerine ya da onlar için yapılan/yapılmayan düzenlemeler noktasında çok az bilgilerin verildiği görülmektedir. Geçim kaynağına ulaşma konusu, bu gruplar için bir kat daha fazla dezavantajı içerisinde barındırmakta ve kabul edilebilir bir yaşam algısını bu gruplar açısından fazlaca zora sokmaktadır. Bu sebeple bu gruplara yönelik ekstra çalışmalar yapılmalı ve buna teşvik edinilmeli ve yapılan/yapılmayan konular sıklıkla vurgulanmalıdır.

Türkiye’de “Sosyal Uyum”, “Toplumsal Bütünleşme” ve Eğitim Ekosistemi Bölümü: Zorunlu göç ile yeni gelen toplumlarda gelen göçmenlerin dil eğitimleri ve istihdam noktasında mesleki eğitimleri oldukça önemli görülmektedir. Bununla birlikte göçmen çocukların eğitimlerinin aksamaması gerek şu gün için gerek gelecek için olası sorun durumların ve sosyal soruların önüne geçilmesi açısından kıymetlidir. Özellikle uyum artırıcı bir etkiye sahip olması bakımından göçmenlere ilk kademe eğitimle, lisans ve lisansüstü eğitimlerin sağlanması oldukça önemlidir. Zira genç nesillerin uyum ve uyuma ilişkin süreçleri deneyimledikleri en temel yer akrabaları olan yerli çocuk ve gençlerle bir araya geldikleri ortamlardır. Kitabın bu bölümünde 2011-2019 yılları arasında gerek Geçici Barınma Merkezlerinde gerekse de şehirlerin içinde ikamet eden göçmen bireylere yönelik eğitim ve öğretim faaliyetlerine ilişkin plan, proje, politika ve uygulamalar yönetim bağlamında değerlendirilmiş ve uyumun bu boyutunun da bir değişim ve dönüşüm sürecinden geçtiği detaylı bir biçimde anlatılmıştır. Bu bölümde özellikle çocukların eğitimine ve bu eğitimin yetersiz kalması ile çocuk işçiliğinin artması ve kız çocuklarının eğitim süreçlerine de değinilmiştir. Ancak bu konulara ilişkin pek yeterli donelerin sunulmadığı biraz yüzeysel kalındığı yönünde bir eleştiri bu noktada yerinde olabilir.

Türkiye’de “Sosyal Uyum”, “Toplumsal Bütünleşme” ve Sağlık Ekosistemi Bölümü: Göçmenlere yönelik sağlık uygulamaları özellikle kamu kurumlarının baş aktör olduğu çalışma ve projelerle fazlaca görülmektedir. Zira sağlık alanı oldukça önemli ve maddi ve manevi yönden maliyetli olması açısından STK ya da yerel yönetimler tarafından koordine edilmesi pek mümkün görünmemektedir. Kısıtlıda olsa STK ve yerel yönetimlerinde sağlık alanında uygulama örnekleri bulunmaktadır. Ancak bu konuda dümende doğrudan devlet aktörü yer almaktadır. Her ne kadar devlet, 2016 sonrasında göçmenlere yönelik birçok konuda yönlendirici rolüne bürünse de Türkiye gibi sağlık hizmetlerinin büyük birçoğunun devlet tarafından karşılandığı bir ülkede göçmenler gibi hassas grupların sağlık noktasında aldıkları hizmetlerin yürütülmesinde devlet başat bir rol üstlenmektedir. Kitabın bu bölümünde de temel vurgu bu minvalde olmakla birlikte sağlık alanında da devlet dışı aktörlerin varlığına ilişkin çalışmaların arttığı ve geliştiği ifade edilmiştir. Bu noktada dil bariyerine ilişkin engeller ve çokkültürlü bir sağlık sisteminin yokluğu önemli olarak ifade edilen sorunlar arasındadır. Ancak çalışmanın bu bölümünde çokkültürlü sağlık sistemi üzerine çok fazla durulmamıştır. Kitabın bu bölümünde çokkültürlü sağlık sistemine biraz daha değinmek daha iyi olabilirdi.

Türkiye’de “Sosyal Uyum”, ”Toplumsal Bütünleşme” ve Barınma Bölümü: Suriyeli göçmen bireylerin barınma noktasında ülkeye geldiklerinde ilk olarak kamplarda yaşadığı ve bu noktada özellikle ülkenin göçmen nüfusunun fazla olduğu ve gerek tarihsel gerek ticari bağların fazlaca olduğu Güneydoğu Anadolu bölgesindeki şehirlerde kamp kültürünün yoğunlaştığı görülmektedir. Ancak kamplar geçici olduğu düşünülen göçün kalıcılığa doğru evrilmesi noktasında yetersiz kalmıştır. Özellikle istihdama erişim, eğitim ve barınma noktasındaki konuların göçmenlerin sosyal uyum ve bütünleşmelerini doğrudan kolaylaştırdığı söylenebilir. Bu noktada zamanla kamplar kapatılmış ve göçmenler şehirlere yerleşmeye başlamıştır. Kamp ortamı sosyal uyum ve bütünleşme açısından oldukça sancılı bir ortam olmakla birlikte kamp içerisinde yaşanan olumsuz durumlar; her ne kadar Türkiye’deki kamplar dünya standartlarının baya üzerinde bir insaniliğe sahip olsa da bu sürecin daha da sekteye uğramasına sebebiyet vermektedir. Şehirlerde aynı mahallelerde, aynı okullarda ve iş yerlerinde birliktelik kuran göçmen ve yerli halk arasında uyum ve bütünleşme daha aktif bir biçimde kendisini göstermekte ve oluşabilecek sorun durumlar en aza inmektedir. Kitabın bu bölümünde de ifade edilen plan, politika, proje ve uygulamalar bu minvalde ele alınmış ve bu ölçekte tartışılmıştır. Özetle etkileşimli bir göç yönetişimine adım atan Türkiye deneyimi açısından sosyal uyum ve bütünleşme için barınma konusu oldukça önemli bir yerde durmaktadır. Zira çokkültürlü mahallerin varlığı birlikte yaşam adına önemli farkındalık ve bilinç kazanma açısından oldukça kıymetli durmaktadır.

Türkiye’de “Sosyal Uyum”, ”Toplumsal Bütünleşme” ve Yerel Yönetimler Örnekleri Bölümü: Kitabın bu bölümünde göç yönetişiminin önemli aktörleri arasında yer alan yerel yönetimlerin uygulamaları üzerinde durulmaktadır. Diğer bölümlerde STK faaliyetleri ve projeleri fazlaca ifade edilmiştir. Bu bölüm yerel yönetimler adına hem ilçe hem büyükşehir belediyeleri ölçeğinde etkileşimli modele eklenen ilçe belediyeler bağlamında “Eşgüdümlü Yayılmış Küçük Dünya Çalışma Ağları” ile büyükşehir beledileri noktasında “Bütünleşik Küçük Dünya Çalışma Ağları” adlı iki model üzerinde durulmuş ve ilk model için Sultanbeyli Belediyesinin uygulamaları iyi uygulama örneği olarak verilirken ikinci model için de Gaziantep Büyükşehir Belediyesinin uygulamaları iyi uygulama örneği olarak verilmiştir. Zira bu belediyeler başta istihdam sonrasında eğitim, sağlık, barınma vb. noktalarda göçmenlere yönelik çok boyutlu çalışmalar yürütmektedir. Burada asıl kıymetli olan bu belediyelerin kendi imkanları ile yaptıkları çalışmalar kadar çoğunlukla bu çalışmaları çok ortaklı bir ortamda ulusal ve uluslararası STK ve fon destekleri ile yapmakta olmalarıdır. Bu tam olarak bir göç yönetişimi olarak ifade edebileceğimiz stratejik kamu politikaları olarak ifade edebiliriz. Bu en baştan beri ifade etmeye çalıştığımız sosyal uyum ve toplumsal bütünleşme kavramları temelinde teorinin uygulama olarak yansımaları noktasında önemli bir resim sunmaktadır. Ayrıca başta ülke içerisinde diğer yerel yönetimler açısından sonrasında da dünya ölçeğinde iyi uygulama örneği olarak gösterilebilir.

4-Genel Değerlendirme ve Okuyuculara Tavsiyeler

Bu bölümde kitabın yapısına ve içeriğine yönelik bazı değerlendirmeler ele alınacaktır. Ayrıca sonraki okuyuculara yönelik tavsiyelere yer verilerek katkı sunulması amaçlanmaktadır.

Kitabın adı ve diğer başlıkları kitabın içeriğine uygun mudur?

Kitap göç alanı için Türkiye örneğinde bir değişimi ele almaktadır. Bu noktada bir takım kavramlar, plan, politika ve uygulamaların harmanlandığı salt akademik bir kitaptır. Kitabın başlıkları kitabın içeriği ile doğrudan ilgilidir. Ancak başlığın uzun olduğunu söylemek bu noktada yanlış olmayacaktır.

Yazar görüşünü desteklemede başarılı mıdır?

Yazarlar kitabı belirli bir tarihsel ve kavramsal bütünlük içerisinde planlamış ve bu örneği ile yürütmüştür. Dönemsel olarak karşılaştırmalara ve bu karşılaştırmaları destekleyecek atıflar fazlaca kullanılmıştır. Kitap didaktik bir tarz ile kurgulanmıştır. Bu kurgusal yapı gerçek yaşamdaki örnekleri ile verilmiş ve teori-uygulama bütünlüğü sağlanmaya çalışılmıştır. Çok aktörlü bir olgu olan göç noktasında sadece kamu aktörleri değil kamu dışı STK'lara ilişkin örnek çalışmalar ve projeler sıkça verilmiştir. Tüm bunlar yazarların görüşlerini destekleme noktasında önemli derecede anlamlı bir yön katmıştır. Kısmi olarak örnek durumlardan da bölümler içerisinde bahsedilmiştir. Ancak örnek durumların daha fazla olması çalışmayı okuma noktasında daha arzulanır hale getireceği düşünülmektedir. Bu aynı zamanda nesnellığı de artırarak çalışmayı daha da değerli hale getirebilir. Bunlara rağmen yazarlar görüşlerini destekleme noktasında oldukça başarılıdırlar.

Ele aldığı konuyu kavramsal bir şekilde açıklayabilmiş midir?

Yazarlar bu eserde kitabın ilk bölümünde 2011-2019 yılları arasındaki süreçte yapılan çalışmaların içerik analizlerinin yapıldığı bir araştırmadan hareketle kitaba başlamaktadırlar. Bu içerik analizi bağlamında iki önemli kavramın oluşumunu bu kitap içerisinde tarihsel bütünlük içerisinde ele almıştır. Bu kavramlar “Sosyal Uyum” ve “Toplumsal Bütünleşme” kavramlarıdır. Bu iki önemli kavram var olan diğer temel kavramların yanında kitap içerisinde iki önemli modeli yani “Yaşam Destek Odaklı Yönetişim” modeli ile “Etkileşimli Toplumsal Bütünleşme Yönetişim” modelini açıklama noktasında önemli katkılar sunmuştur. Ayrıca yine “Sosyal Uyum” ve “Toplumsal Bütünleşme” kavramları altıncı bölümdeki iyi uygulama örnekleri kısmında yer alan “Eşgüdümlü Yayılmış Küçük Dünya Çalışma Ağları” ile “Bütünleşik Küçük Dünya Çalışma Ağları” şeklinde ifade edilen iki uygulama modelinin de temelini oluşturmaktadır.

Yazarın vermiş olduğu bilgiler açık, net ve doyurucu mudur?

Yazarların verdiği bilgiler en temelde içerik analizi ile oluşturulmuş bir araştırmaya dayanmaktadır. Bu içerik analizi noktasında temel kavramlar belirlenmiş ve çalışmanın kurgusu bu kavramlar ve bu kavramlar neticesinde üretilen model ve uygulamalar ile şekillenmektedir. Bunlar noktasında bu çalışma kullanılan bilgiler ve temellendirmeye çalışılan kavram, uygulama ve modeller oldukça açık ve doyurucu bir biçimde sunulmuştur. Ayrıca kitabın dili bilimselliğin yanında oldukça anlaşılır bir tarzdadır. Bu da açıklığı destekleyen bir diğer konudur.

Kitaptan kimler faydalanabilir?

Bu kitap disiplinlerarası bir olgu olan göç konusunda sosyal bilimler içerisinde göç alanında çalışan her bilim insanının, öğrencinin ve araştırmacının kullanabilmesi için tasarlanmıştır. Ayrıca kitap plan-politika ve uygulamalar noktasında da sunmuş olduğu tarihsel dönüşüm ve gelişimi gözler önüne serdiği için gelecek açısından yönetim kesimi ve göç yönetiminin diğer aktörleri olan yerel yönetimler ve STK'lar açısından da oldukça yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte kitap açık ve anlaşılır dili itibariyle göç alanına meraklı olan diğer okuyucularında çalışmadan belirli seviyede faydalanması noktasında yol gösterici olacaktır.

Kitap alana katkı sağlamış mıdır?

Kitap alan içerisinde göç noktasında Türkiye deneyimi ile Türk göç yönetişimi açısından geçen zaman diliminde meydana gelen dönüşüm ve değişimin derli toplu bir biçimde görülmesi açısından oldukça kıymetlidir. Ayrıca kavramsal bağlamda göç alanındaki karmaşıklığa sebep olan kavramların net ve anlaşılır şekilde ele alınması ve ele alınan kavramlar bağlamında oluşturulan modellerin uygulama ile doğrudan ilişkilendirilmesi ile alan içerisinde bu şekilde teori-uygulamayı yansıtan çalışmalar noktasında da oldukça önemli bir katkı olarak ifade edilebilir.

Bu bağlamda okuyucuların:

- 1) Kavramsal karmaşayı anlamak için göç ile ilgili öncü okumalar,
- 2) Yukarıda sıklıkla bahsedilen kavramlara yönelik kavram kargaşalarının önüne geçebilmek için ek araştırmalar,
- 3) Zorunlu göç konusunda sıklıkla ifade edilen acil insani yardım mantığından sosyal uyum ve bütünleşmeye giden etkileşimsel perspektifin bilinmesi buna yönelik ek okumalar,
- 4) Kitapta yer alan temel tartışmaların olduğu pasaj ve bölümlerine yönelik tekrar okumaları yapmaları tavsiye edilmektedir.

Kaynakça

Ager, A., & Strang, A. (2008). Understanding İntegration: A Conceptual Framework. *Journal of Refugee Studies*, 21(2), 166-191.

Özçürümez, S., & İçduygu, A. (2020). *Zorunlu Göç Deneyimi ve Toplumsal Bütünleşme: Kavramlar, Modeller ve Uygulamalar İle Türkiye*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

YAZARLARA NOTLAR

Çalışma Göndermek

Middle East Journal of Refugee Studies (MEJRS) dergisinde;

- Türkçe ve İngilizce dillerinde hazırlanan çalışmalar değerlendirme süreçlerine alınmaktadır.
- Yayına kabul edilen Türkçe çalışmanın yazarından/yazarlarından geniş İngilizce özet hazırlamaları beklenmektedir. Geniş İngilizce özetle kaynakçada yer alan her bir referansa atıf yapılması gerekmektedir. Türkçe çalışmalar için talep edilen geniş İngilizce özet, yayım kabulü alındıktan sonra gönderilmelidir.
- Yazarlardan katılım bedeli alınmamaktadır.

Middle East Journal of Refugee Studies (MEJRS) dergisinde aşağıdaki ilkelere uygun çalışmalar yayımlanır.

- Mültecilik konusu ile ilgili nicel, nitel, tekdenekli veya karma araştırma deseni kullanılarak hazırlanan çalışmalar,
- Mültecilik konusunda son dönem alanyazını kapsamlı biçimde değerlendiren literatür analizi, metaanaliz veya metasentez çalışmaları,
- Mültecilik konusunda pratik olarak uygulanabilecek model önerileri sunan çalışmalar veya benzeri özgün nitelikteki yazılar.

Çalışma Değerlendirme Süreçleri

Middle East Journal of Refugee Studies (MEJRS) dergisine gönderilecek çalışmalar [Yazım Kurallarına](#) uygun olarak hazırlanmalıdır. Gönderilen çalışmalar Editör tarafından öncelikle amaç, konu, muhteva, sunuş tarzı ve yazım kurallarına uygunluk yönlerinden incelenmektedir. Çalışmalar ikinci aşamada Alan Editörü tarafından değerlendirilir.

Middle East Journal of Refugee Studies (MEJRS) dergisindeki editöryal ön değerlendirme kriterleri şu şekildedir:

Nicel çalışmalar için;

- Tek sürekli değişken veya iki sürekli değişken barındırıp sadece veya ağırlıklı olarak frekans, yüzde, fark ve ilişki istatistiklerine dayalı çalışmalar çalışmanın kapsamına göre değerlendirilmektedir.
- Tek sürekli değişken veya iki sürekli değişken barındırıp tekli veya çoklu regresyon, yol (path) analizi, clustur analizi gibi ileri istatistikler kullanılarak hazırlanan çalışmalara öncelik verilmektedir.

Ölçme aracı geliştiren çalışmalar için;

- Sadece ölçme araçları geliştirmeyi raporlayan çalışmalar, geliştirilen ölçme aracının otantikliği, kapsamı, geliştirilen grubun niteliği, geçerlik ve güvenilirlik işlemlerinin yetkinliği vb. ölçütler dikkate alınarak değerlendirilmektedir.
- Geliştirilen ölçme aracını bir araştırmada kullanarak raporlayan çalışmalara öncelik verilmektedir.

Deneysel çalışmalar için;

- Araştırma verileri nitel verilerle desteklenmiş deneysel araştırmalara öncelik verilmektedir.

Nitel çalışmalar için;

- Nitel araştırmalar için araştırma sürecinin geçerlik ve güvenilirlik koşullarının sağlanmış olmasına ve verilerin derinlemesine analiz edilmiş olmasına önem verilmektedir.

Betimsel/Kuramsal çalışmalar için;

- Dergide mültecilik ile ilgili temel sorunları ortaya koyan ve bunlara çözüm önerileri getiren analitik çalışmaların yayımlanması hedeflenmektedir. Diğer taraftan bu kapsama giren çalışmaların kitap bölümü tarzında olmaması beklenmektedir.

Karma (mixed) desenli çalışmalar için;

- Karma desende olan çalışmaların yayımlanma oranı daha yüksektir. Bununla birlikte karma çalışmalarda niçin ve hangi karma metodolojinin kullanıldığının tekniği

ile beraber açıklanması beklenmektedir. Karma desenli araştırmalarda araştırmanın nicel ve nitel kısımları ayrı ayrı değerlendirilir. Nicel ve nitel kısımların ayrı ayrı yukarıdaki kıstasları karşılaması beklenir.

Ayrıca;

- Alanda çok sık kullanılan ölçme araçlarına dayalı çalışmaların ve oldukça yoğun biçimde çalışılmış konularla ilgili araştırmaların yeni bir yönelim ortaya koymaları beklenmektedir.
- Yüksek lisans ve doktora tezlerine dayalı çalışmalarda dilimlenme yapılmaması beklenmektedir.
- Bütün araştırma türleri için verilerin güncelliğine önem verilmektedir. Araştırma verilerinin toplanması üzerinden 5 yıl veya daha fazla süre geçmiş ise araştırmaların güncelliğini kaybettiği yönünde görüş bildirilmektedir.
- Ön değerlendirmesi tamamlanan çalışmaların Yetkilendirilmiş Yazarına değerlendirme neticesi bildirilir. Yukarıda belirtilen ilkelere uygun bulunan çalışmalar hakem değerlendirme sürecine alınır.
- Gönderilen bir çalışmanın editöryal değerlendirmesi en geç 40 gün içerisinde tamamlanmaktadır.
- Hakem değerlendirme sürecine alınan çalışmalar alanda uzman iki hakeme gönderilir.
- Eğer hakemlerin raporlarında çalışma ile ilgili görüş ayrılığı söz konusu olursa, üçüncü bir hakemin görüşüne başvurulur.
- Hakem değerlendirme süreci, şu anki yoğunluk göz önüne alındığında yaklaşık 3-4 ay sürmektedir. Bu süre, ilgili alandaki hakemlerin iş yükü nedeniyle uzayabilmektedir.
- Hakem raporları gizlidir. Yazarlar çalışmalarını değerlendiren hakemlerin kim olduğunu bilmemektedirler. Hakemler de değerlendirdikleri çalışmanın yazarını/yazarlarını bilmemektedirler.
- Yazar/yazarlar; hakemlerin, Alan Editörünün ve Editörün eleştirilerini, önerilerini ve düzeltme taleplerini dikkate almak zorundadırlar. Yazar/yazarlar, eleştirilerden ve önerilerden katılmadığı hususları gerekçeleriyle izah etmelidir/etmelidirler.

Middle East Journal of Refugee Studies (MEJRS)'de hakem değerlendirme süreçlerinin detayları ve ilkeleri için [Hakemlere Notlar](#) bölümüne bakılabilir.

Hakem değerlendirme raporlarının sonuçlarına dayalı olarak Editör;

- Çalışmanın kabulüne,
- Çalışmanın, hakem raporlarında belirtilen hususlara göre düzenlendikten sonra yeniden değerlendirmeye alınabileceğine veya,
- Çalışmanın reddine karar verir.
- Yayımaya kabul edilen çalışmaların süreçleri aşağıda belirtilmiştir.
- Yayımaya kabul edilen çalışmaların hakem değerlendirme raporları ve editöryal değerlendirmeleri Yetkilendirilmiş Yazara gönderilir.
- Yetkilendirilmiş Yazarın ilgili raporlara göre düzenleyerek Editöre iletteği alışma Editör tarafından kontrol edilerek tashih sürecine alınır.
- Yetkilendirilmiş Yazara çalışmasıyla ilgili tashih notları gönderilir.
- Tashih süreci tamamlanan çalışmalar tasarıma yönlendirilir.
- Mizanpajı ve tasarımı tamamlanan alışmalar Yetkilendirilmiş Yazar tarafından son kez kontrol edilir.
- Bu süreçleri tamamlayan çalışmalar öncelikle DOI numarası atanarak [Online-First](#) olarak yayımlanır.
- OnlineFirst olarak yayımlanan makaleler yayım sürecine alınır ve ilgili sayıda basılır.

INSTRUCTIONS FOR AUTHORS

Manuscript Submission

Contributors submitting their work to *MEJRS* should be informed that articles should include the following:

- Quantitative, qualitative, or mixed research methods,
- Comprehensive literature reviews, meta-analysis, or meta-synthesis,
- Model proposals, clinical experimental research model, or original writings of similar quality.

Editorial and Review Process

MEJRS gives priority to current studies using advanced research and statistical methods and techniques. The Journal's main criteria for publication are original contribution to the field and competency in methodology.

Manuscripts are first assessed by the Editorial Board for purpose, topic, content, presentation style, and mechanics of writing. During this preliminary assessment, the Editorial Board guidelines are as follows:

For Quantitative Research

Quantitative research based on a single variable or that mainly analyses frequency, percentage, difference, and correlational statistics is usually assessed in a preliminary assessment according to its contents. Quantitative research including multiple regressions, path and cluster analysis, or other advanced research and statistical methods is given priority.

For Studies Developing a Measurement Tool

The authenticity, scope, quality of the group worked on, and efficiency of the reliability and validity of studies are taken into consideration to decide whether the measurement tool can be published independently. The Editorial Board encourages contributors to send their manuscripts if the developed measurement tool is used in a study in which the findings are reported.

For Experimental Research

Findings must be supported, detailed, and further elaborated on with qualitative data.

For Qualitative Research

The reliability and validity studies and in-depth analysis of the data is of utmost importance.

For Descriptive Studies

The journal aims to publish analytical studies identifying and proposing solutions to the key issues related to refugee issues. However, such studies should not resemble a book chapter based only on a literature review.

Mixed Research Designs

Such studies have a higher likelihood of being published. Mixed research design studies should justify why and how the author adopted the research design used. Qualitative and quantitative sections are analyzed separately and are expected to meet the criterion described above.

Please Note

- The Editors emphasize that *MEJRS* articles should not include studies based on very frequently used measurement tools or on research topics that have been overly examined, unless they propose an innovative approach to the topic in question.
- Manuscripts based on thesis-related research should include all data used in the thesis. *MEJRS* does not publish any article including unethical practices such as sliding.

- *MEJRS* believes that the data collection process for original research should have been done in the last 5 years.

Editorial and Review Process

- Manuscripts are assigned a reference code and recorded in ScholarOne Manuscript.
- After the submission, authors are sent a confirmation of receipt by email.
- Manuscripts are evaluated by the Editorial Board following the submission.
- Manuscripts that meet the criteria for *MEJRS* proceed to the next stage, which is reviewer evaluation.
- Manuscripts that do not meet the *MEJRS* criteria are notified of the decision with the relevant justification for rejection.
- Receipt of manuscripts and Editorial Board decisions may take approximately 40 days.
- Manuscripts are sent to two specialists in the relevant field.
- If the reviewers differ in opinion about the quality of your work, the paper will be referred to a third reviewer.
- The Editorial Board and referee reviews take approximately 3-4 months to complete. This time may be extended depending on the availability of referees in your sub-discipline.
- Reviewer reports are kept confidential. We adopt a double-blind peer-review evaluating process.
- Authors must be attentive to the criticisms, suggestions, and corrections of the referees and the Editorial Board. In case of disagreement with the reports, authors must explain why they do not agree with the points made by the reviewers.
- For more details of the review process, visit the [Notes for Reviewers](#) page.
- There are three possible results for a manuscript:
 - Acceptance with minor or major revisions
 - Reject and Resubmit process
 - Rejection

Manuscripts go through the following stages once accepted for publication:

- Reviewer reports and Editorial Board reports are sent to the author.
- Authors revise their manuscripts according to the reports, and the Editorial Board reviews the revised manuscripts before they advance to the proofreading stage.
- Authors are sent the proofreading notes.
- When proofreading is complete, manuscripts advance to the formatting and pagination stage.
- Following the pagination process, authors are asked to conduct a final check of their manuscripts.
- After completion of these processes, manuscripts are initially published on [OnlineFirst](#). As each article is assigned a DOI, this version could be treated as the authentic version.
- Printing of the manuscript in the journal may take approximately 5-6 months, depending on the workload involved in the journal.

GELECEK SAYILAR

Sayı: 8/1

Sayı konusu: Türkiye’de Göçmen Sağlığı

Yayın Tarihi: Haziran 2023

Yazı Teslimi İçin Son Tarih: 15 Mayıs 2023

Dosya

Derginin 8.cilt 1. sayısında ‘Göç ve Sağlık’ konusunu çeşitli perspektiflerden ele almayı amaçlıyoruz. Bilindiği üzere kaynak ülke ile hedef ülke arasında yer alan alt yapı farklılıkları, çeşitli hastalıkların kaynak ülkeden hedef ülkeye taşınımını da yol açabilmektedir. Ayrıca **Göçmenlerle birlikte gelebilecek yeni hastalıkların yanı sıra hedef ülkenin alt yapısı, özellikle büyük gruplar halinde gelen göçmenlerin sağlık sorunlarını çözmede yetersiz kalabilmektedir.** Bununla birlikte dil engeli ve yetersiz sosyo-ekonomik düzey, yetersiz koruyucu sağlık hizmeti, sağlıksız barınma koşulları vb. yönetsel faktörlerden kaynaklanan çeşitli sorunlarla da karşılaşılmaktadır. Bu kapsamda ‘Göç ve Sağlık’ konusunun farklı açılardan incelenmesi yolu ile muhtemel bir çok sorunun kaynağında engellenmesine yönelik bir takım önerilerin yanında hali hazırda önümüzde duran sorunlar açısından da **çözüm ve politika önerileri bağlamında politika yapıcılara ve alanda çalışan akademisyenlere katkı sağlanabileceğini düşünmekteyiz.** Böylelikle bu konuda eksikliklerin ve ihtiyaçların farkına varılarak, gerekli çözümlerin üretilmesine katkı sağlanacaktır.

‘Türkiye’de Göçmen Sağlığına’ dair bazı yazı başlıkları şu şekildedir:

- Göçmenlerin sağlık hakları
- Türkiye’de göçmenlerin sağlık hizmetlerinden yararlanma durumları
- Göçmenlerin yaşadıkları sağlık sorunları
- Covid-19 pandemisi sürecinde göçmen sağlığı
- Covid-19 pandemisi sürecinde göçmen sağlık sorunları
- Türkiye’de sağlık hakkı
- Dünyada ve Türkiye’de göçmen sağlığı politikaları
- Göçmen kadın sağlığı
- Göçmen çocuk sağlığı

Sayı: 8/2

Sayı konusu: Türkiye’de Göçün Seçimlere Etkisi

Yayın Tarihi: Aralık 2023

Yazı Teslimi İçin Son Tarih: 15 Kasım 2023

Dosya

Derginin 8.cilt 2. Sayısı ile Türkiye’nin önemli bir gerçeği olan göç olgusunun siyasi ölçekte (seçim dönemleri ve siyasi partiler) değerlendirilmesi ve üretilen politikalar üzerindeki etkilerini detaylı bir şekilde ele almayı amaçlıyor ve tarihsel süreçte, değişen siyasi konjonktür ve politikalar çerçevesinde göçlerin siyasete etkisini farklı açılardan analizi edilmesini hedeflenmektedir. Böylece mevcut durumun ve çeşitli problemlerin tespit edilmesi muhtemel ve var olan problemlere yönelik **çeşitli çözüm önerilerinin sunulması** yolu ile alana ve politika üreticilerine katkı yapılması amaçlanmaktadır.

“Türkiye’de Göçün Seçimlere Etkisi”ne dair bazı yazı başlıkları şu şekildedir:

- Göçmenlerin Siyasete Katılımı
- Göçmenlerin Yerel/Genel Seçimlere Etkisi
- Göçmenlerin Siyasi Kutuplaşmadaki Yeri
- Göçün Siyasi Davranışlar Üzerine Etkisi
- Göçle Birlikte Değişen Seçmen Profili ve Mekâna Yansıması
- Hemşehri Derneklerinin Yerel/Genel Seçimlere İz Düşümü
- Siyasette Göçmen Söylemi
- Partilerin Göç Politikaları
- Yurtdışı Oy Kullanımı

Sayı: 9/1

Sayı Konusu: Göç ve Gündelik Yaşam

Yayın Tarihi: Haziran 2024

Yazı Teslimi İçin Son Tarih: 15 Mayıs 2024

Dosya

Derginin 9.cilt 1. sayısında yaşamın seyrini belirlemede temel aktör olan “Gündelik Hayatı”; göçmenlerin gündelik yaşam pratikleri üzerinden kültürel uyum ve dezavantajlılıklarına odaklanarak teorik ve ampirik çalışmalar eşliğinde detaylı bir şekilde ele almak amaçlanmaktadır. Gündelik hayatı göçmen bireyler üzerinden okuyarak, göçmenler üzerindeki kültürel etkilerinin detaylı bir şekilde ortaya konulması ve tespit edilen problemlere yönelik çeşitli çözüm önerilerinin sunulması yolu ile alanda çalışan akademisyenlere ve yine politika üreticilerine katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

“Göçmenlerin Gündelik Hayatına” dair bazı yazı başlıkları şu şekildedir:

- Gündelik hayatın sosyolojisi
- Gündelik hayatın sahip olduğu kimlikler
- Gündelik yaşamın uyum pratikleri ve dışlanma (damgalanma)
 - Kültürel uyum kültürel bellek
 - Etkileşim ve ilişkiler: sosyal uyum
 - Ev hayatı ve komşular
 - Medya (sosyal medya vs)
 - Çalışma hayatı (güven-itibar-güç)
 - Kamusal yaşamdaki ilişkiler
 - Boş vakit- serbest zaman
 - Tüketim, alışveriş
 - Müzik (kültürel kodlama)
 - Tören ve ritüeller (doğum-ölüm-evlilik-dini)

Sayı: 9/2

Sayı Konusu: Türkiye’de Göç ve Sosyo-Kültürel Dönüşüm

Yayın Tarihi: Aralık 2024

Yazı Teslimi İçin Son Tarih: 15 Kasım 2024

Dosya

Derginin 9.cilt 2. sayısında çeşitli sebeplerle yaşanan göçlerin yarattığı sosyo-kültürel dönüşümlerin hem kaynak hem de hedef mekânlarda yarattıkları değişim ve dönüşümleri geniş bir perspektiften incelemeyi amaçlıyoruz. Hem göçmenler hem de yerli halk üzerinde göçe bağlı olarak oluşan bu değişimlerin kültürel anlamda dil, din, örf, adet, vb. yaygın değer hükümleri ve inançlar üzerindeki etkisini ve oluşturduğu varyasyonları derinlemesine inceleyerek mevcut yapının ve muhtemel sorun veya imkanların ortaya konulması hedeflenmektedir. Ayrıca göç sonrası ortaya çıkan sosyo-kültürel problemler, bu problemler için geliştirilecek çözüm önerileri, bu çözüm önerilerine kaynaklık eden politik, felsefi veya sosyolojik zeminin nelerden oluştuğu sorularına da yanıt aranmaktadır. Böylece mevcut durumun ve çeşitli problemlerin tespit edilmesi ve var olan problemlere çeşitli çözüm önerilerinin sunulması sağlanabilecektir. Bu yolla yine alanda çalışan akademisyenlere ve politika üreticilerine katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

“Türkiye’de Göçün ve Sosyo-Kültürel Dönüşüme Etkisi”ne dair bazı yazı başlıkları şu şekildedir:

- Sosyal ve kültürel dönüşüm kavramları
- Türkiye’de sosyo-kültürel dönüşüm yaratan kitlesel göç hareketleri
- Sosyo-kültürel dönüşümü etkileyen etmenler
- Göç ve sosyal sermaye ilişkisi
- Kültürleşme kavramı
- Sosyo-kültürel uyum stratejileri
- Göçmenlerde sosyo-kültürel uyumu gerçekleştirmeye yönelik göç politikaları
- Kimlik inşasında sosyo-kültürel değişimin etkisi
- Medyanın/kitle iletişim araçlarının sosyo-kültürel dönüşüme etkisi
- Sosyo-kültürel değişimin sanata yansımaları
- Türkiye’ye gelen çeşitli göçmen grupların kültürel değişimi (gelenek, görenek, töre ve adetlerdeki değişimler)
- Toplumsal cinsiyet algısındaki değişim
- Toplumsal rol ve statü algısındaki değişim
- Sosyo-kültürel değişimin din, sanat ve mimariye yansımaları olarak sıralanabilir.

FUTURE ISSUES

Issue: 8/1

Topic of the Issue: Migrant Health in Turkey

Date of Publication: June 2023

Final Date of Paper Submission: 15 May 2023

File

We aim to review the subject of ‘Migration and Health’ from various perspectives in the Journal’s first issue of volume 8. As it is known, the infrastructure differences between the source country and the target country can lead to the transfer of various diseases, as well. In addition to the new diseases that may be carried by migrants, the infrastructure of the target country may be insufficient to solve the health problems of migrants, especially those who come in large groups. Moreover, various problems due to managerial factors such as language barrier and insufficient socio-economic level, inadequate preventive health services, unhealthy housing conditions, etc. are encountered. In this context, we believe that by examining the subject of ‘Migration and Health’ from different perspectives, in addition to providing suggestions to tackle many possible problems at their source, we think that policy makers and academicians working in the field can contribute in terms of solutions and policy suggestions regarding problems that we already face. Thus, recognizing the deficiencies and needs in this context will contribute to the production of necessary solutions.

Some of the article titles on ‘Migrant Health in Turkey’ are as follows:

- Migrants’ right to health
- Migrants’ situation regarding access to healthcare services in Turkey
- Health problems faced by migrants
- Migrant health care during the Covid-19 pandemic
- Health problems encountered by migrants during the Covid-19 pandemic
- Right to health in Turkey
- Migrant health policies in the world and in Turkey
- Health of migrant women
- Health of migrant children

Issue: 8/2

Topic of the issue: Impact of migration on elections in Turkey

Date of publication: December 2023

Final Date for Submission of Papers: 15 November 2023

File

In volume 8, issue 2 of the journal, we aim to evaluate the phenomenon of migration, which is an important fact of Turkey, on a political scale (election periods and political parties) and to discuss its effects on the policies produced in detail as well as analyzing the impact of migrations on politics from different perspectives within the framework of the changing political conjuncture and policies in the historical process. Thus, it is aimed to contribute to field studies and policy makers by presenting various proposals for solutions regarding the current situation, existing problems and various problems that are likely to be determined.

Some of the article titles on ‘Impact of migration on elections in Turkey’ are as follows:

- Participation of Migrants in Politics
- Impact of migrants on Local/General Elections
- The Place of Migrants in Political Polarization
- Impact of Migration on Political Behavior
- Voter Profile Changes due to Migration and its Reflection on Space
- Projection of Citizens’ Associations to Local/General Elections
- Migrant Discourse in Politics
- Migration Policies of Political Parties
- Voting Abroad

Issue: 9/1

Topic of the Issue: Migration and Daily Life

Date of Publication: June 2024

Final Date for Submission of Papers: 15 May 2024

File

We aim to discuss “Daily Life” which is the main actor in determining the course of life in the volume 9 of the review in detail with the help of theoretical and empirical studies; focusing on the cultural adaptation and disadvantages of migrants through their daily life practices. This issue aims to contribute to academicians and policymakers working in the field by reading the daily life through migrant individuals, revealing the cultural effects on migrants in detail and presenting various solutions for the identified problems.

Some of the article titles on ‘Daily Life of Migrants are as follows:

- Sociology of daily life
- Identities adopted in daily life
- Adaptation practices of daily life and exclusion (stigmatization)
 - Cultural adaptation and cultural memory
 - Interaction and relationships: social cohesion
 - Domestic life and neighbors
 - Media (social media etc.)
 - Work life (trust-reputation-power)
 - Relations in public life
 - Leisure time-free time
 - Consumption, shopping
 - Music (cultural coding)
 - Ceremonies and rituals (birth-death-marriage-religion)

Issue: 9/2

Topic of the Issue: Migration and Socio-Cultural Transformation in Turkey

Date of Publication: December 2024

Final Date for Submission of Papers: 15 November 2024

File

In volume 9 issue 2, we aim to examine the changes and transformations caused by the socio-cultural transformations due to migrations experienced for various reasons, both in the source and destination places, from a broad perspective. Our aim is to reveal the impact of the aforementioned changes on language, religion, customs, tradition etc. seen among migrants and local populations in connection with migration in the context of culture, and explain the current structure and possible problems or possibilities by examining the effects and variations on common value judgments and beliefs in depth. Furthermore, answers are sought to the questions of socio-cultural problems that arise after migration, solutions to be developed for these problems, and what constitutes the political, philosophical, or sociological ground that is the source of these proposals for solutions. Thus, it shall be possible to determine the current situation and various problems and to offer various solutions to current problems. In this way, we aim to contribute to the work of academicians and policy makers working in this field.

Some of the article titles on ‘Migration and Socio-Cultural Transformation in Turkey’ are as follows:

- Concepts of social and cultural transformation
- Mass migration movements that cause socio-cultural transformation in Turkey
- Factors affecting socio-cultural transformation
- The relationship between migration and social capital
- The concept of acculturation
- Socio-cultural adaptation strategies
- Migration policies aimed at materialising socio-cultural harmony among migrants
- The effect of socio-cultural changes on identity construction
- The effect of media/mass media on socio-cultural transformation
- Reflections of socio-cultural change on art
- Cultural change experienced by various migrant groups that have come to Turkey (changes in morals, traditions and customs)
- Modifications in perception of gender

- Modifications in perception of social role and status
- Reflections of socio-cultural change on religion, art, and architecture.
- Migrants' right to health
- Migrants' situation regarding access to healthcare services in Turkey
- Health problems faced by migrants
- Migrant health care during the Covid-19 pandemic
- Health problems encountered by migrants during the Covid-19 pandemic
- Right to health in Turkey
- Migrant health policies in the world and in Turkey
- Health of migrant women
- Health of migrant children